

Begroting 2016 - 2019

Inhoudsopgave	Bladzijde
1. Inleiding	5
2. Programmaplan	11
Programma 1 - Bestuurlijke zaken	12
Programma 2 - Veiligheid en handhaving	17
Programma 3 - Dienstverlening	22
Programma 4 - Ruimte, cultuurhistorie, monumenten en natuur	28
Programma 5 - Wmo, sociale zaken en minimabeleid	37
Programma 6 - Welzijn, inclusief cultuurhuizenbeleid en volksgezondheid	44
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), jeugdbeleid en kinderopvang	50
Programma 8 - Economische zaken, recreatie en toerisme	57
Programma 9 - Sport, inclusief sportaccommodaties, kunst en cultuur	61
Programma 10 - Verkeer en vervoer	66
Programma 11 - Openbare ruimte en Milieu	70
Programma 12 - Middelen en ondersteuning	77
Programma 13 - Transitie	83
Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	89
3. Paragrafen	91
Paragraaf lokale heffingen	92
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	96
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	103
Paragraaf financiering	113
Paragraaf bedrijfsvoering	118
Paragraaf verbonden partijen	122
Paragraaf grondbeleid	137
4. Overzicht van baten en lasten	138
Overzicht van baten en lasten 2016-2019	139
Overzicht van baten en lasten 2014-2016 (=Toelichting) met verschillen analyse	142
Overzicht van geraamde incidentele lasten en baten	158
5. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting	161
Investeringsplan	162
Reserves en Voorzieningen	167
6. Bijlagen	171
1. Berekening Materieel Saldo	172
2. Subsidiestaat	173
3. Overzicht specificatie van de lasten en baten per beheerproduct	176

Inleiding

1. Inleiding

Voor u ligt de begroting 2016-2019. Met deze begroting 2016- 2019 geven wij verder uitvoering aan de uitgangspunten van het Raadsprogramma, binnen de financiële kaders van het bezuinigingstraject 2015-2018 (spoor II) en de Kadernota 2016-2019. Uw wens om de kapitaallasten voor het gemeentekantoor, het Cultuurhuis Pléiade en De Binder niet meer te dekken uit een bestemmingsreserve, is in deze begroting verwerkt.

Een doorrekening van het bestaande beleid leidt nog niet tot een sluitend meerjarenperspectief. In overeenstemming met uw wens, zoals neergelegd bij de besluitvorming over de Kadernota, leggen wij u in het raadsvoorstel bij deze begroting een aantal scenario's voor die leiden tot een reëel en structureel sluitende begroting.

Financieel Gezonde Huishouding

Een Financieel Gezonde Huishouding is een belangrijk speerpunt in het Raadsprogramma. Dit speerpunt richt zich op het door ontwikkelen van de begroting naar een goed sturingsinstrument en een herijking van het gemeentelijke financiële beleid

Door ontwikkelen van de begroting naar een goed sturingsinstrument

In 2016 werken we toe naar een nieuwe begrotingssystematiek. Hiervoor komt er een nieuw rekeningschema en actualiseren we de omschrijvingen van budgetposten. Ook verandert de budgethouder structuur, dat leidt tot een verlaging van het aantal budgethouders en een goede rolinvulling tussen opdrachtgever en opdrachtnemer. De programmabegroting wordt doorontwikkeld en het vraagstuk van kostentoerekening werken we uit.

Een herijking van het financiële beleid

Dit thema valt in twee elementen uiteen, namelijk een actualisatie van de gemeentelijke financiële regelgeving en daarnaast het voeren van een inhoudelijke discussie over ons financieel beleid.

- *Actuele regelgeving*

Gelijktijdig met deze begroting leggen wij u de geactualiseerde Financiële Verordening, Nota Waarderen en Afschrijven en de nota Reserves en Voorzieningen voor. De nota "Weerstandsvermogen en Risicomanagement" en het "Treasury statuut" actualiseren we in 2016.

De voorstellen die voortvloeien uit de nota Reserves en Voorzieningen hebben een effect op het meerjarenperspectief 2016-2019 en op de omvang van de Algemene Reserve. Het effect op het meerjarenperspectief vindt u terug als een scenario richting een sluitende begroting. Het effect op ons weerstandsvermogen is input voor de inhoudelijke discussie over het financiële beleid.

- *Financiële gezonde positie*

Het antwoord op de vraag "Wanneer is onze financiële positie gezond?" hangt af van diverse factoren. U kunt hierbij onder andere denken aan de omvang van de te verwachten risico's, de ontwikkeling van de algemene reserve, de onbenutte belastingcapaciteit en ons investeringsvolume. Een inhoudelijke discussie over onze financiële positie zal leiden tot een breed gedragen beeld over de juiste financiële positie.

Met ingang van 2016 introduceert de wetgever een set van nieuwe kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Deze kengetallen leiden tot een beter inzicht in de wendbaarheid van de begroting, in de risico's van stijgende lasten en in het weerstandsvermogen. In de paragraaf Weerstandvermogen en Risicobeheersing hebben we een eerste presentatie van deze kengetallen opgenomen. In afwachting van discussie over onze financiële positie en de daarbij horende normering voor deze kengetallen, zijn de kengetallen nog niet voorzien van een waardeoordeel.

2. Financieel resultaat bestaand beleid

Financieel perspectief na inzet dekkingsmogelijkheden

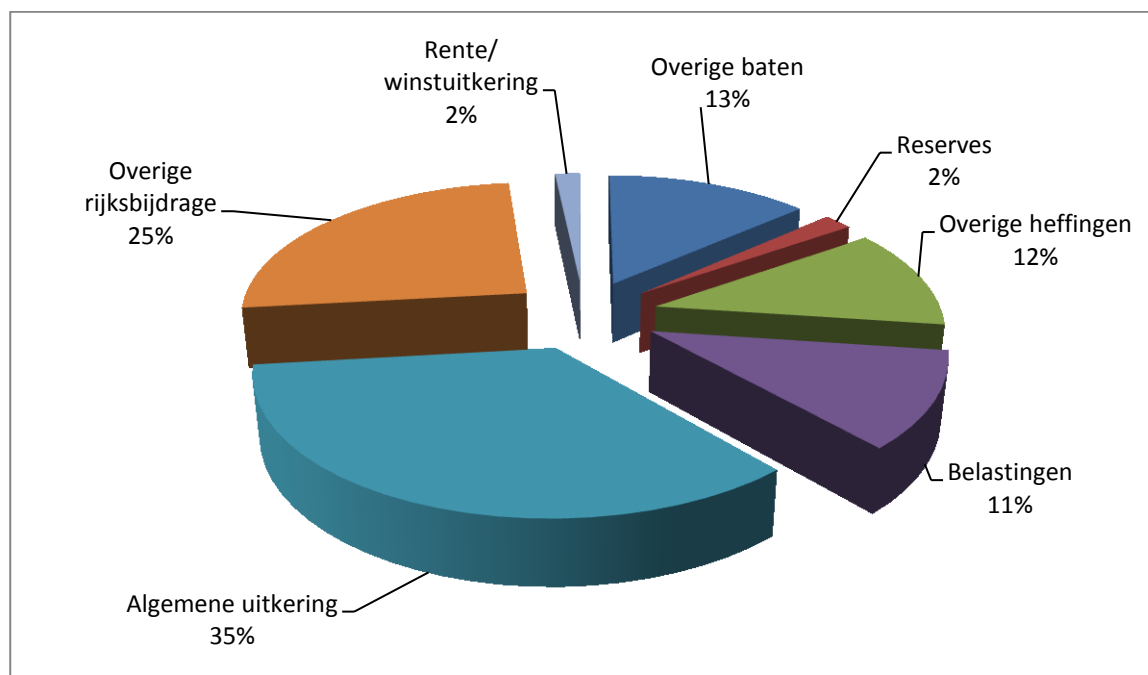
(bedragen x € 1.000)

	2016		2017		2018		2019	
Financieel perspectief 2016-2019	-385	N	-156	N	-147	N	-492	N
Geen bespaarde rente aan reserves toevoegen (nota)	395	V	435	V	503	V	595	V
Financieel perspectief 2016-2019	10	V	279	V	356	V	103	V

N = Nadelig (tekort) / V = Voordelig (overschot)

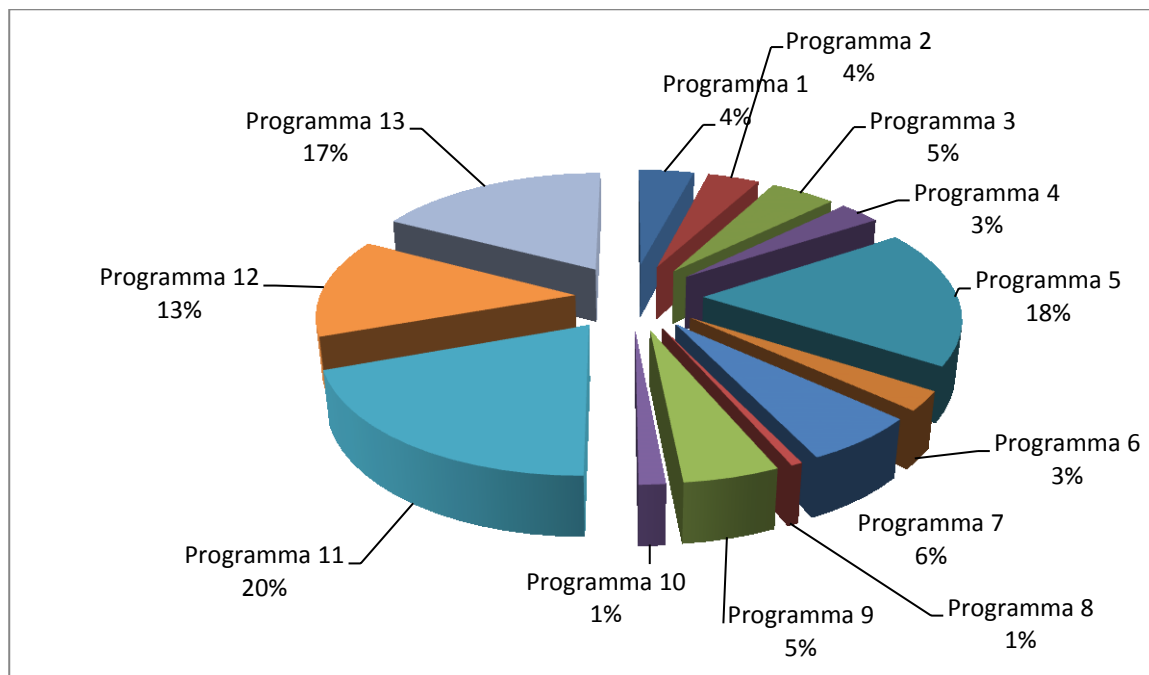
Herkomst baten

Totaal herkomst baten € 105.361.000

Herkomst lasten

Totaal herkomst lasten € 105.745.000, inclusief toevoeging bespaarde rente aan reserves.

3. Programma's en paragrafen

Met ingang van de begroting 2013 presenteren wij alle programma's in de vorm van een doelenboom aangevuld met effect en prestatie indicatoren. Deze opbouw, die is toegespitst op de vragen "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we hiervoor doen?" zal ons de komende jaren steeds meer handvatten bieden om te sturen. Als onderdeel van het project Financieel Gezond Huishouden pakken we de doorontwikkeling van dit model op. Dit doen we samen met u en komen op deze wijze tot een bruikbaar en gedragen sturingsinstrument.

De programma's zijn op dit moment opgebouwd uit de volgende elementen.

a. Ontwikkelingen

Onder het kopje "Ontwikkelingen" beschrijven we bestuurlijk relevante onderwerpen, die voor raadsleden en inwoners van belang zijn met het oog op het komende begrotingsjaar. Over het algemeen zijn deze onderwerpen zijn geen onderdeel van de doelenbomen en van het onderdeel "Wat gaat het kosten".

b. Beleidskaders

Onder deze titel vindt u een opsomming van relevante wetgeving en beleidsstukken die van toepassing zijn op het programma.

c. Doelenboom

Dit is de kern van het programma, met daarin de beoogde effecten ("wat willen we bereiken?") en de prestaties ("wat gaan we daarvoor doen?") van het bestaande beleid.

De doelenboom wordt concreter uitgewerkt met behulp van indicatoren

d. Wat willen we bereiken?

In de tabel "Wat willen we bereiken" zijn indicatoren opgenomen die u informeren over de vraag welke effect er op gaat treden door het te voeren beleid.

e. Wat gaan we daarvoor doen?

In deze tabel staan de prestatie indicatoren die inzicht geven in de inhoud van het te voeren beleid.

f. Wat gaat het kosten?

Hier zijn de budgetten vermeld die nodig zijn voor de uitvoering van het programma. Eventuele afwijkingen ten opzichte van de begroting 2015 lichten we toe.

g. Indicatoren

Het benoemen van de juiste indicatoren vraagt een zorgvuldig proces. Het gaat hier om afspraken tussen raad en college waarbij consensus moet zijn over de afspraak. Daarnaast moet een indicator ook gemeten kunnen worden. Met de doorontwikkeling van de indicatoren in het project Financieel Gezond Huishouden in het achterhoofd, hebben we indicatoren waarvoor we op dit moment geen waarde kunnen presenteren, verwijderd. Daar waar mogelijk is er een alternatieve indicator opgenomen.

4. Begrotingskaders 2016 – 2019

Algemeen

- Uitgangspunt is een structureel en reëel sluitende begroting.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- Voor de bepaling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt uitgegaan van de meicirculaire 2015.
- De begroting geeft duidelijk inzicht welke baten en lasten incidenteel van aard zijn.
- Budgetten zijn gebaseerd op het bestaande beleid tot en met de raadsbesluiten van 2 juli 2015.
- De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen.
- Omslagrente 3,5%
- Stelpost Onvoorzien (bedrag per inwoner) € 2,50
- Omvang Algemene Reserve vrij (bedrag per inwoner) € 50,00
- Aantal inwoners op 1 januari 2016 48.187¹

Inflatiecorrectie

- Onroerende Zaak Belastingen 0,0%
- Toeristenbelasting 1,0%
- Forensenbelasting 1,0%
- Hondenbelasting 1,0%
- Precariobelasting 1,0%
- Marktgelden 1,0%
- Rioolrecht 100% kostendekking
- Afvalstoffenheffing 100% kostendekking
- Leges 100% kostendekking
- Salarissen en sociale lasten
  - Werkelijke inschaling per 1 maart 2015
  - Periodieke verhogingen (% van de loonsom) 0,50%
  - Looninflatie (o.g.v. meicirculaire 2015) 2,00%
  - Pensioenpremie 1,00%
- Levering door derden
  - Aanpassing op basis van contractuele verplichtingen div.
  - Overige leveringen (in de vorm van stelpost) 1,0%
- Subsidies
  - Loongevoelige deel (o.g.v. meicirculaire 2015) 2,00%
  - Prijsgevoelige deel 1,00%
  - Verhouding loon- en prijsgevoelige deel 50/50
- Bijdrage gemeenschappelijke regelingen
  - Op basis van conceptbegroting 2016 van de regeling²

¹ Aantal inwoners op 1 januari 2015.

² Voor de dekking van wettelijke loon- en prijsstijgingen kan, mits de GR deze last niet kan opvangen binnen de conceptbegroting, een beroep gedaan worden op de stelpost inflatie.

Programmaplan

Programma 1 – Bestuurlijke Zaken

“Lokale democratie: op gezamenlijke kracht”

Raad, Griffie, Rekenkamer, College van B&W, Communicatie, Basisregistratie Personen, Bestuurlijke samenwerking en streekarchief

A. Ontwikkelingen

Gemeentelijke ontwikkelingen:

Participatieve opzet van besluitvormingstrajecten heeft invloed op de rolinvulling van het bestuur. In 2015 is een Bestuurs- en ManagementFilosofie opgesteld. Daarnaast heeft de raad gekozen voor een nieuwe werkwijze / vergaderopzet.

Bestuurs- en managementfilosofie

In 2014 en 2015 is gewerkt aan een bestuurs- en managementfilosofie (BMF), die vanaf 2015 wordt gehanteerd als onderlinge afspraak en die op basis van ervaring wordt doorontwikkeld.

Er is een start gemaakt met een nieuwe, open, werkwijze. Als college zetten wij die lijn voort door in onze voorstellen meer ruimte te laten voor initiatief vanuit de raad. De raad kijkt open naar de voorstellen. Er is energie en de wil om met nieuw elan elkaar en inwoners van de gemeente tegemoet te treden. De goede samenwerking die is ingezet, zetten we door.

Om een betrouwbare gesprekspartner te zijn voor buiten, is het van belang om binnen goed af te stemmen. Inwoners en partners hebben verschillende meningen en belangen. Als we onze besluiten voorbereiden, zorgen we er samen voor dat betrokkenen kunnen zien hoe hun belangen worden meegewogen. Daarom werken we in onze democratische besluitvorming volgens de BOB-procedure. Dit betekent eerst Beeldvorming, dan Oordeelsvorming en daarna pas gaat de raad pas over tot Besluitvorming.

Werkwijze gemeenteraad

In 2015 heeft de raad gekozen voor een nieuwe werkwijze / vergaderopzet met als doelen

- Een werkwijze van de raad die (meer) geschikt is voor betrokkenheid van inwoners, ondernemers, organisaties en andere betrokkenen, zo vroeg mogelijk in het proces.
- (Meer) efficiënte besluitvorming, waaronder: snellere procedures voor raadsbesluiten die weinig aandacht van de raad vragen
- (Meer / Betere) gelegenheid voor de raad om vroeg in een proces kader te stellen / opdracht te geven.
- Gelegenheid om per besluitvormingsproces flexibel een procedure te kiezen die ruimte geeft voor de gewenste voorbereiding van het besluit.
- Onderscheid maken in de stappen van BOB: beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming

Door dit laatste onderscheid wordt de drempel verlaagd voor inwoners en andere betrokkenen om deel te nemen aan het gesprek dat de raad voert om zich voor te bereiden op de besluitvorming. In 2015 is gebleken dat deze werkwijze een zwaarder beslag legt op de tijd van de raadsleden en op die van de ondersteunende diensten. Dit heeft tot aanpassing van de werkwijze geleid. De financiële gevolgen met een structureel karakter zijn verwerkt in de begroting.

Visietraject Utrechtse Heuvelrug

In september heeft de raad oordeelsvormende over dit onderwerp gesproken. De raad gaat zelf in gesprek over waar ze elkaar kunnen vinden.

Wet gemeenschappelijke regelingen

Met ingang van 2015 is de budgetcyclus van de gemeenschappelijke regelingen aan andere regels gebonden. De gemeenten krijgen de uitgangspunten voor de begroting vooraf voorgelegd. Als college hebben wij met de raad vanaf 2015 stappen gezet om de kans op greep en controle op beleid en financiën van de gemeenschappelijke regelingen te versterken door interne maatregelen en door contacten met andere gemeenten (raadsrapporteurs). In 2016 zetten wij deze werkwijze voort.

Landelijke ontwikkeling:

Steeds meer taken die voorheen vanuit het Rijk werden georganiseerd zijn ondergebracht als wettelijke taak op het niveau van de gemeenten. Dit zorgt voor intensievere (regionale) samenwerking en heeft mogelijk op termijn gevolgen voor de schaalgrootte van gemeenten.

Technische ontwikkelingen

Het gebruik van sociale media heeft invloed op de wijze van communicatie. Zo is er naast bestaande traditionele communicatiemiddelen steeds meer inzet van eigentijdse media, zoals Twitter, Facebook, afvalapp, video, digitale nieuwsbrieven en enquêtes enz. Nieuwe ontwikkelingen op dit terrein worden gevolgd en indien wenselijk wordt hierbij aangehaakt.

B. Beleidskaders

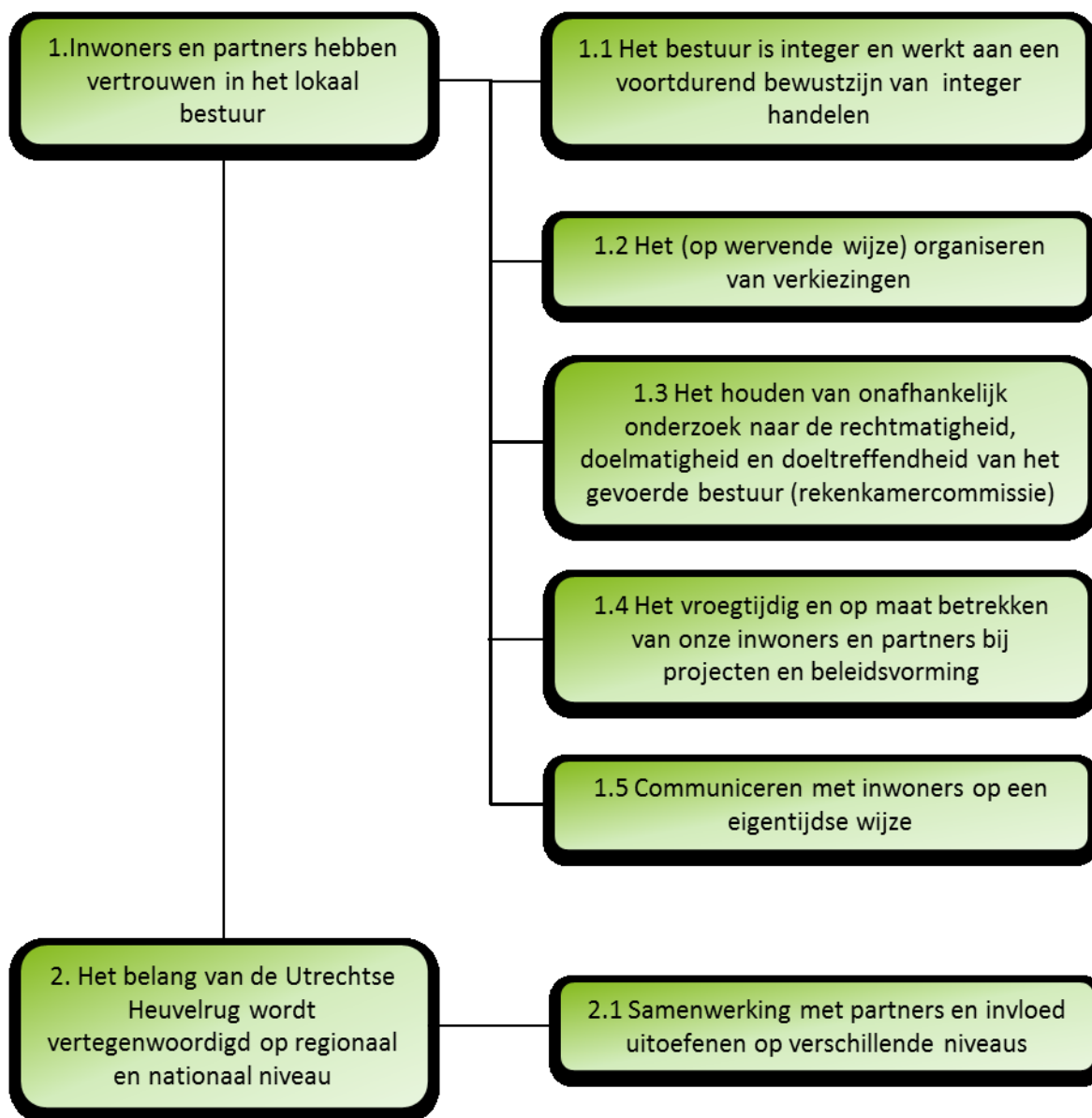
Gemeentelijk

- Inspraakverordening
- Bestuurs- en Management Filosofie (BMF)
- Reglement van orde gemeenteraad
- Nieuwe werkwijze raad (BOB)
- Verordening op de raadscommissies
- Verordening op de rekenkamercommissie
- Klachtenprotocol
- Reglement commissie bezwaarschriften
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid
- Participatienota
- Nota regionale samenwerking
- Referendumverordening Utrechtse Heuvelrug

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Burgemeester, wethouders, raadsleden en ambtenaren stellen bewust integriteit bij hun handelen voorop. *zie voetnoot	B	B	B
1.2 Inwoners en partners hebben in toenemende mate vertrouwen in het lokale bestuur ³	waar staat je gemeenten en/of leefbaarheidsonderzoek	B	B
1.3 Percentage opkomst inwoners bij gemeenteraadsverkiezingen ligt boven het landelijk gemiddelde.	Centraal stembureau Utrechtse Heuvelrug	nvt	nvt
1.4.1 Het percentage gegronde bezwaarschriften op het totaal	Jaarverslag commissie bezwaarschriften	10%	10%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Er is een integriteitsbeleid; ten minste 1 keer per jaar staan de evaluatie van dit beleid en de acties voor een verdere bewustwording rond integriteit op de agenda's van het college van B&W, de raad en commissies en alsmede van het afdelingsoverleg van ambtenaren.	100%	100%
1.2.1 Verkiezingspromotie	2	nvt
1.3.1 Percentage geïmplementeerde aanbevelingen uit onderzoeken	80%	80%
1.4.1 Groeiend percentage participatietrajecten volgens de nota participatie *zie voetnoot	C	C
2.1.1 Op peil houden aantal ingenomen bestuursrollen in gemeenschappelijke regelingen/deelname aan belangenverenigingen lokaal bestuur	12/2	12/2

³ Deze indicator wordt meegenomen in de uitvoering van de aangenomen motie “doelenbomen en indicatoren” uit de raad van 04 juni 2015

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Bestuurlijke zaken	4.892	4.675	4.260	4.359	4.360	4.441
Totaal lasten	<u>4.892</u>	<u>4.675</u>	<u>4.260</u>	<u>4.359</u>	<u>4.360</u>	<u>4.441</u>
Baten						
Bestuurlijke zaken	-73	-87	-87	-87	-87	-87
Totaal baten	<u>-73</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>
Resultaat	4.819	4.588	4.173	4.272	4.273	4.354

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-415

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In de 1 ^e bestuursrapportage 2015 is voor de toekomstvisie een eenmalig budget toegekend.	60	V	I
De invoering van een nieuwe wettelijke berekeningssystemathiek voor de raadsvergoedingen levert een structureel voordeel op.	42	V	S
De premies en toelagen voor het college zijn aangepast aan de landelijke ontwikkelingen, dit levert een structureel voordeel op.	23	V	S
In 2016 vinden er naar verwachting geen verkiezingen plaats.	199	V	I
Diverse kleine afwijkingen.	91	V	I

Programma 2 – Veiligheid en Handhaving

Veiligheid is geen toeval.

Openbare orde en veiligheid, brandweer

A. Ontwikkelingen

Gemeentelijke ontwikkelingen:

Integraal Veiligheidsprogramma 2015-2018

Voor de periode 2015-2018 is een raadsprogramma opgesteld. In dit programma is over veiligheid het volgende vastgelegd: "de gemeente legt haar lokale prioriteiten op het vlak van openbare orde en veiligheid vast in een integraal veiligheidsprogramma". Het nieuwe integraal veiligheidsprogramma treedt in januari 2015 in werking. Het programma kent de volgende prioriteiten: overlast jeugd en kwetsbare doelgroepen, veelvoorkomende criminaliteit en woninginbraken, huiselijk geweld, veiligheid publieke taak, ondermijning en crisisbeheersing. Het doel van het integraal veiligheidsprogramma is om in samenwerking met inwoners, politie, Openbaar Ministerie, maatschappelijk middenveld en buurgemeenten het veiligheidsniveau vast te houden en op onderdelen te versterken. Vanuit het integraal veiligheidsprogramma worden verbindingen gelegd met de andere programma's / organisatieonderdelen. Bijvoorbeeld waar het gaat om de verbinding met toezicht en handhaving (Boa's), de zorg en huisvesting voor kwetsbare doelgroepen, de positie van wijkagenten ten opzichte van de sociale wijkteams, dorpsgericht werken en vroeg signalering met betrekking tot radicalisering, jeugdcriminaliteit, ernstige overlast, uitbuiting etc.

Buitengewoon opsporingsambtenaren

Steeds meer toezicht- en handhavingstaken die voorheen vanuit het Rijk werden georganiseerd, zijn ondergebracht als wettelijke taak op het niveau van de gemeenten, individueel of in samenwerkingsverband. Voorbeeld hiervan vormen de toezicht- en handhavingstaken op het gebied van de Drank- en Horecawet. Hiervoor heeft de gemeente een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (Boa). Daarnaast zetten wij Boa-capaciteit in om verbaliserend te kunnen optreden tegen overtredingen uit de Algemene Plaatselijke Verordening, de Afvalstoffenverordening en de Wegenverkeerswet. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan fout parkeren, fietsen door voetgangersgebied, het niet opruimen van hondenpoep, hinderlijk gedrag op openbare plaatsen, weggooien van afval en jeugdoverlast. De gemeente en de politie bekijken in nauwe samenwerking periodiek in welke dorpen welke inzet noodzakelijk is. Hierin worden ook de aandachtspunten uit de leefbaarheidsmonitor 2014 meegenomen die inwoners hebben aangedragen. In 2016 wordt onderzocht hoeveel Boa-capaciteit er gezien bovenstaande ontwikkelingen op lange termijn gewenst is.

Radicalisering

De landelijke ontwikkelingen met betrekking tot radicalisering gaan ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug niet voorbij. De komende jaren wordt onze inzet gevraagd om in samenwerking met politie, justitie en maatschappelijke organisaties (o.a. scholen, moskeeën) radicalisering tegen te gaan.

Handhavingsbeleid 2016-2020

Momenteel wordt gewerkt aan een nieuw handhavingsbeleid voor de periode 2016-2020. Daar waar mogelijk wordt met dit nieuwe beleid aangesloten op de landelijke handhavingsstrategie zoals deze ook bij de ODRU wordt gehanteerd. Met de huidige capaciteit bij het cluster Toezicht en Handhaving zal de gemeente net als voorgaande jaren handhaven op een 'nulniveau'. Dit betekent dat wij alleen handhavend optreden bij hoog geprioriteerde meldingen en verzoeken om handhaving. Op basis van de huidige

financiële keuzen is er in 2016 geen capaciteit voor laag geprioriteerde meldingen/verzoeken, complexe handhavingsszaken en ambtshalve vastgestelde overtredingen.

Regionale ontwikkelingen:

Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU)

De regionalisering van uitvoerende Wabo-taken is een landelijke ontwikkeling. De handhavings- en toezichtstaken worden hierbij als eerste ondergebracht bij de zogenoemde ODRU (Omgevingsdienst Regio Utrecht). Inmiddels is een koersdocument bepaald en is een dienstverleningsovereenkomst ontwikkeld waarover consensus is. Wij hebben ervoor gekozen om de toezichthouders Wabo niet per 1 juli 2015 naar de ODRU over te dragen maar om de ontwikkelingen van de Omgevingswet af te wachten. De Omgevingswet treedt naar verwachting per 1 januari 2018 in werking. Met de Omgevingswet zet het Rijk in op een vereenvoudiging van de regelgeving (met als gevolg intensivering van toezicht en handhaving in de repressieve sfeer. In 2016 moet gestart worden met de implementatie van de Omgevingswet (meer informatie over de Omgevingswet vindt u in Programma 4).

Veiligheidsregio Utrecht

De brandweertaak is ondergebracht in de Veiligheidsregio Utrecht (VRU). Vanaf 2015 geldt de nieuwe financieringssysteem VRU. De oude financieringssysteem, gebaseerd op boxen, was niet toekomstbestendig en kende geen koppeling tussen prestaties en middelen. De nieuwe financieringssysteem is gebaseerd op het model 'ijkpuntsscores gemeentefonds' en gaat uit van de regionale prestaties in het geheel van geharmoniseerde brandweezorg en veiligheidszorg. Dit model heeft tot gevolg dat onze bijdrage aan de VRU structureel fors wordt verlaagd. Daarnaast is de VRU erin geslaagd op basis van de jaarrekeningen 2013 en 2014 aan de deelnemende gemeenten geld terug te betalen. In 2016 werken VRU en gemeenten voorstellen uit om op termijn het eigendom en beheer van alle repressieve huisvesting (zoals brandweerkazernes), op basis van gemeenschappelijk overeen te komen beleid, over te dragen aan de VRU. De gemeenteraad wordt hier vroegtijdig in meegenomen. In 2016 wordt ook het nieuwe concept beleidsplan VRU 2016-2020 op basis van het vastgestelde risicoprofiel aan de gemeenteraad voorgelegd.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- Integraal veiligheidsprogramma
- Handhavingsbeleidsplan

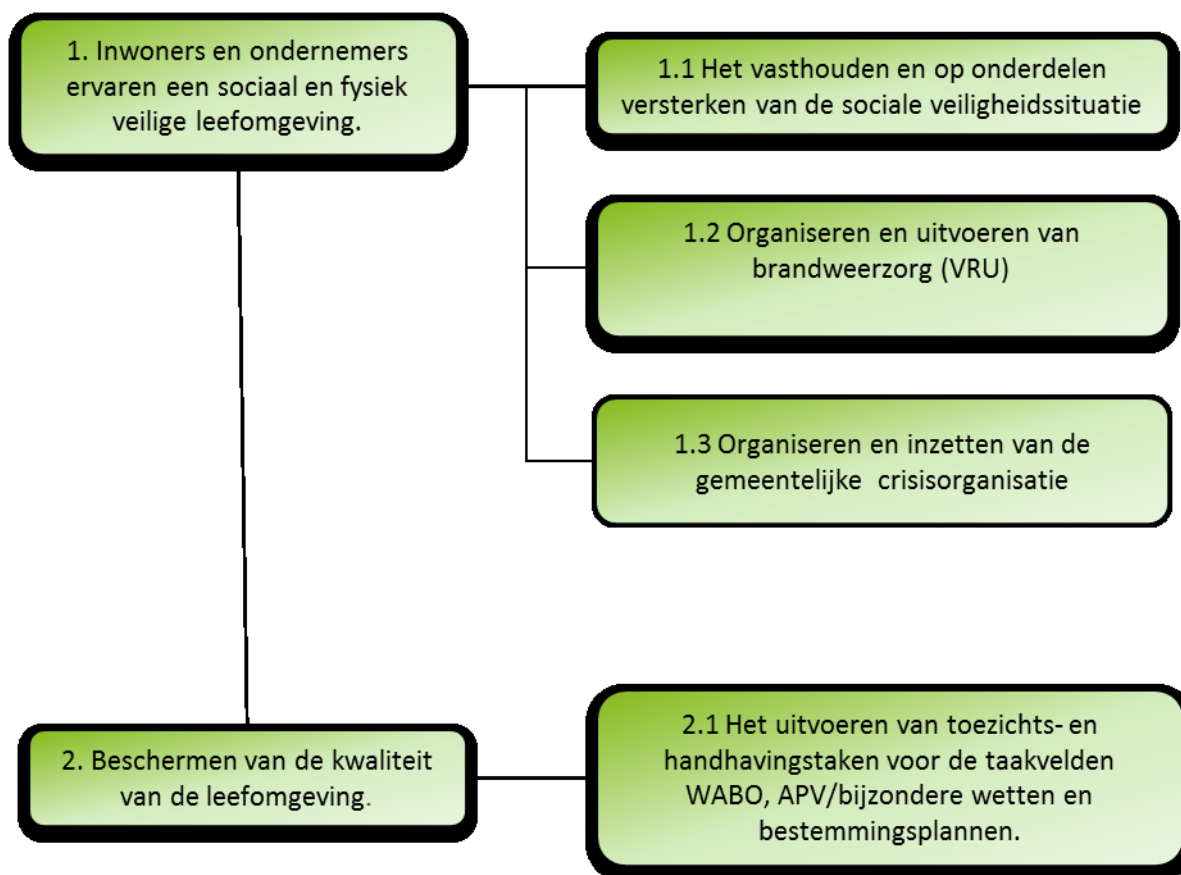
Regionaal

- Regionaal crisisbeheersingsplan
- Regionaal risicoprofiel
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Utrecht

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Percentage inwoners en ondernemers dat zich sociaal en fysiek veilig voelt in de gemeente (subjectieve veiligheid)	Leefbaarheidsonderzoek	94%	94%
1.1 Totaal aan geregistreerde criminaliteit (objectieve veiligheid)	Jaarrapportage Bureau Regionale Veiligheidsstrategie.	<1.990	<1.990
2.1. Percentage beëindigde overtredingen n.a.v. een handhavingstraject	Controlestatistieken afdeling V&H	C	C ⁵
2.1 Overtredingen opsporingsdomein 1 openbare ruimte (exclusief Drank en Horeca)	Kwartaalrapportages Boa's	1.012 ⁴	>1.012 ⁶

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Maximaal aantal geprioriteerde hangjongerengroepen per jaar	2	2
1.1.2 Integrale controles regie openbare orde en veiligheid	2	1
1.1.3 Fietsenactie stationsgebied	4	4
1.1.4 Aantal deelnemers Burgernet verhogen door wervingsacties en voorlichting	>4.200	>5.700
1.2.1 Aantal vrijwilligers op peil	133	133
1.2.3 Aantal incidenten bestrijden	452	452
1.3.1 Opleiding/Oefeningen gemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie	2	2
2.1.1 Aantal handhavingstrajecten op basis van handhavingsprogramma	180	180
2.1.2 Percentage nacontroles verleende omgevingsvergunningen	50%	50%
2.1.3 Aantal maatregelen Boa's tegen overtredingen (inclusief mondelinge en schriftelijke waarschuwingen)	590	300

⁴ - ³ Geëxtrapoleerd op basis van eerste en tweede kwartaalrapportage Boa's 2015.

⁵ De controlestatistieken bij V&H worden ingericht om deze informatie te kunnen genereren. In 2016 zal, n.a.v. het nieuwe handhavingsbeleid 2016-2020, een nieuw handhavingsprogramma worden opgesteld. Hier vloeit mogelijk een nieuwe streefwaarde voor 2016 uit voort.

⁴ De verwachting is dat de meldingsbereidheid van inwoners door de inzet van Boa's toeneemt. Het aantal op te pakken meldingen is afhankelijk van de beschikbare BOA capaciteit.

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Openbare orde / veiligheid	1.194	1.104	1.087	1.087	1.087	1.086
Brandweer	3.426	3.131	2.967	2.817	2.766	2.764
Totaal lasten	4.619	4.234	4.054	3.903	3.853	3.850
Baten						
Openbare orde / veiligheid	-24	-16	-16	-16	-16	-16
Brandweer	-0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-25	-16	-16	-16	-16	-16
Resultaat	4.595	4.218	4.038	3.887	3.837	3.834

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-180

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De verlaging van de bijdrage van de Veiligheidsregio Utrecht is door de vaststelling van de nieuwe bezuinigingssystematiek gerealiseerd.	163	V	S
Diverse kleine afwijkingen.	17	V	I

Programma 3 – Dienstverlening

“Altijd en overal”

E-dienstverlening, Burgerzaken, BAG, Vergunning en Handhaving, Dorpsgericht werken

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 3.1 Dienstverlening
- 3.2 Dorpsgericht werken

3.1 Dienstverlening

A. Ontwikkelingen

Met een aantal organisaties (gemeenten, uitvoeringsinstellingen, koepelorganisaties en ministeries) is gestart met de aanscherping van de dienstverleningsambities voor 2020 en de uitwerking van een gezamenlijke uitvoeringsstrategie en uitvoeringsagenda zodat we samen gaan werken aan betere (online) dienstverlening. De basis hiervoor is de visiebrief van de minister van Binnenlandse zaken en de Digitale Agenda 2020 van de VNG. Dat heeft geleid tot een aantal basisafspraken die cruciaal zijn om de (online) dienstverlening te verbeteren. De basisafspraken zijn:

- * Burgers kunnen alle (aan)vragen aan de overheid digitaal versturen en alle berichten van de overheid digitaal ontvangen
- * Informatie moet online beschikbaar zijn
- * Gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid
- * Inzage- en correctierecht voor burgers
- * Informatieveiligheid en stelsel eID
- * Optimaal gebruik van digitale gegevens door de overheid

Voor de verdere realisatie van onze dienstverlening sluiten wij aan bij de bovengenoemde kernthema's. Onze dienstverlening is een proces van continu verbeteren. Technische mogelijkheden en de vraag van inwoners en ondernemers naar dienstverlening blijft zich steeds door ontwikkelen.

Al deze ontwikkelingen worden nu gebundeld en voor de gehele overheid samengebracht in een 'landelijke' gezamenlijke implementatieagenda. Die agenda heeft tot doel het bevorderen en ondersteunen van de totstandkoming van een eenduidige en toegankelijke overheidsdienstverlening.

De online dienstverlening wordt wel een steeds belangrijker onderdeel van ons dienstverleningsconcept. Juist door de invoering van iBurgerzaken bieden wij online dienstverlening aan waarin meer zelfbediening en zelfredzaamheid van onze inwoners en ondernemers wordt gevraagd.

Een gezamenlijk aanpak op een vangnet en gerichte ondersteuning voor minder digi-vaardigen is daarbij van groot belang. De digitale dienstverlening wordt wel een steeds belangrijker onderdeel van het bredere dienstverleningsconcept van de overheid.

Deze implementatieagenda is op hoofdlijnen in 2015 concept gereed. De agenda zal, gezamenlijk met het vastgestelde ICT-uitvoeringsplan, de verdere ontwikkeling van onze dienstverlening voor de komende jaren gaan bepalen

Wet VTH en Kwaliteitseisen

In 2016 zal de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) in werking treden. Deze wet verplicht gemeenten een verordening vast te stellen waarin wordt bepaald welke kwaliteitseisen van toepassing worden verklaard.

Die kwaliteitseisen hebben betrekking op vergunningverlening, toezicht en handhaving en zijn zowel van kwalitatieve als kwantitatieve aard.

Over de naleving van deze kwaliteitseisen (incl. de afwijkingen) wordt gerapporteerd. De gevolgen van de kwantitatieve eisen moeten nog worden beoordeeld.

Afschaffen precariobelasting

Bij de invoering van de precariobelasting in 2009 is betoogd dat de gemeente niet de insteek heeft om “winst” te maken op precariobelasting, maar het gebruik van gemeentegrond goed te reguleren en hiermee de veiligheid en overzichtelijkheid te bevorderen en de kwaliteit van de openbare ruimte te borgen. Wij hebben de afgelopen jaren geconstateerd dat de heffing van deze belasting niet of nauwelijks bijdraagt aan de geformuleerde doelstelling omdat in onze gemeente niet of nauwelijks commercieel gebruik gemaakt wordt van gemeentegrond. De begrootte inkomsten worden structureel niet gehaald. In deze begroting stellen wij in het kader van deregulering dan ook voor om de heffing van precariobelasting af te schaffen. Voor de begroting 2016 – 2019 leidt dit wel tot een structureel nadeel van € 81.000, dat wij in het financieel meerjarenperspectief willen verwerken.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Gemeentewinkel⊕; visie op publieke dienstverlening 2010 – 2014
- Belastingverordening

Rijksbeleid en overige overheidsinstanties

- Visiebrief digitale overheid 2017, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mei 2013
- De Digitale Agenda 2020 , VNG, juni 2015

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners zijn tevreden over de kwaliteit van onze dienstverlening

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1 Dienstverlening is begrijpelijk, eenvoudig en toegankelijk ingericht

1.2 We handelen volgens onze dienstverleningsafspraken

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Beoordeling kwaliteit dienstverlening. Die gebeurt door een klanttevredenheidsonderzoek in de Gemeentewinkel, de ervaringen met de online dienstverlening ende ervaringen met het kanaal telefonie.	Basis is jaarlijkse benchmark	7.8 (2014) geldt alleen voor de Gemeentewinkel	8.0

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

Omschrijving	2015	2016
1.1.1 Percentage van meldingen dat via het webformulier op www.heuvelrug.nl binnenkomt	45%	50%
1.1.2 Percentage inkomende telefoongesprekken dat het KCC direct afhandelt	70%	80%
1.1.3 Percentage bezoekers van de Gemeentewinkel dat op afspraak komt	75%	90%
1.2.2 Percentage binnengemeentelijke verhuizingen via zelfbediening	40%	60%
1.2.3 Percentage bezorgde reisdocumenten en rijbewijzen van het totaal aantal aanvragen	5%	5%

3.2 Dorpsgericht werken

A. Ontwikkelingen

Onze gemeente vindt dorpsgericht werken belangrijk. Het dorpsgericht werken, en daarbinnen de positie van de dorpswethouders en de dorpscoördinatoren, is geëvalueerd en waar nodig versterkt. De werkwijze met dorpsagenda's en dorpsbudgetten wordt verder geïmplementeerd. Aandachtspunt is de inbedding van het dorpsgericht werken in de gemeentelijke organisatie (evaluatie pilot dorpscoördinatoren en structureel invullen formatie, dorpsagenda's integreren in organisatieplan en ruimte creëren voor het faciliteren van initiatieven uit de dorpen).

Elk dorp heeft een eigen dorpsnetwerk, Maarn/Maarsbergen gezamenlijk. Deze dorpsnetwerken bestaan uit betrokken inwoners en de dorpscoördinator. De dorpsnetwerken zijn de oren en ogen van het dorp. Zij weet wat er leeft en speelt in het dorp en signaleert kansen en hiaten op het gebied van leefbaarheid, zorg en welzijn. Deze signalen pakt het dorpsnetwerk op (al dan niet met andere inwoners) of zorgt dat het signaal bij de juiste partij terecht komt. Waar nodig ondersteunt de gemeente initiatieven vanuit het dorpsnetwerk met een subsidie vanuit het dorpsbudget.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Nota Dorpsgericht werken

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

1. Inwoners ervaren een herkenbare identiteit en sociale samenhang in de verschillende dorpen.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1. In samenspraak met de inwoners maatwerk in de dorpen leveren.

1.2 Beleid en projecten participatief aanpakken.

1.3 Zorgen voor samenhang tussen het aanbod van voorzieningen op het gebied van wonen, zorg en welzijn (woonservicegebieden)

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1. Beoordeling leefbaarheid (te weten voorzieningen, bereikbaarheid, uitstraling en veiligheid)	Leefbaarheidsmonitor 2014	7,5	7,5

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

Omschrijving	2015	2016
1.1.1 Alle dorpen hebben één keer in de twee jaar een dorpsgesprek	7	0
1.1.2 Aantal vastgestelde dorpsagenda's (periode 2015 – 2016)	0	7
1.1.3 Percentage van de geagendeerde onderwerpen dat is gerealiseerd	80%	80%

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Dienstverlening	4.537	4.763	4.661	4.630	4.629	4.590
Dorpsgericht werken	466	669	472	470	470	469
Totaal lasten	5.003	5.432	5.133	5.100	5.098	5.059
Baten						
Dienstverlening	-1.571	-2.692	-2.699	-2.699	-2.699	-2.699
Totaal baten	-1.571	-2.692	-2.699	-2.699	-2.699	-2.699
Resultaat	3.432	2.740	2.434	2.401	2.399	2.360

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-306

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lasten E-dienstverlening zijn lager, omdat er in 2015 nog éénmalig budget beschikbaar is voor de invoering van iBurgerzaken/ BRP.	53	V	I
Er worden minder kosten doorberekend vanwege lagere uurtarieven.	61	V	S
Overige kleinere afwijkingen (gesaldeerd lasten en baten)	8	N	S
Voor dorpsgericht werken was in 2015 € 200.000 beschikbaar van gereserveerde gelden uit eerdere jaren. Vanaf 2016 is binnen programma 12 van de begroting een stelpost opgenomen van € 150.000 voor de uitvoering van het raadsprogramma. Onderdeel daarvan is € 120.000 voor dorpsgericht werken. Hierover dient nog definitieve besluitvorming plaats te vinden en dus maakt dit bedrag op dit moment nog geen onderdeel uit van programma 3.	200	V	I/S

Programma 4 – Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur

“Groen en Vitaal in balans”

Ruimtelijke ordening, Wonen, Woonwagengebeleid, Natuur en landschap, Monumenten

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 4.1 Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie
- 4.2 Wonen
- 4.3 Natuur en landschap / Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

4.1 Ruimtelijke Ordening en Structuurvisie

A. Ontwikkelingen

De rijksoverheid heeft aangekondigd, dat in 2018 de Omgevingswet wordt ingevoerd. Deze wet voorziet in een samenvoeging van 26 wetten in één wet en 117AMvB in 4 AMvB. Daarom wordt de invoering van de Omgevingswet vergeleken met de transitie in het sociaal domein. Om de invoering in 2018 mogelijk te maken hebben Rijk, het IPO, de Unie van Waterschappen en de VNG het bestuursakkoord implementatie Omgevingswet afgesloten. In dit akkoord is overeengekomen dat gemeenten via de VNG zelf de regie voeren op het gemeentelijk deel van het implementatie programma. Dit programma wordt vormgegeven in een vraag gestuurde en interactieve aanpak. De VNG ontwikkelt in het najaar van 2015 hiervoor een uitgewerkt plan. Daarbij is 2016 het jaar van verbreding en verdieping. 2017 het jaar van voorbereiding en verandering en 2018 het jaar van realisatie en verandering. Een belangrijk aspect betreft het digitaal stelsel Omgevingswet. Het eindperspectief voor het digitale stelsel is dat met één klik op de kaart de benodigde informatie voor omgevingsplannen, vergunningen en andere besluiten over de fysieke leefomgeving beschikbaar is voor gemeenten, burgers, bedrijven en andere gebruikers. In het bestuursakkoord is afgesproken hiervoor een gefaseerde aanpak te volgen.

Bij de invoering van de OW in 2018 moeten de eerste onderdelen van het digitale stelsel zijn gerealiseerd. Dit betekent, dat wij vanaf nu ambtelijke capaciteit en middelen zullen moeten inzetten om dit in goede banen te leiden.

Actualisatie bestemmingsplannen

In 2016 worden de laatste wettelijke procedures van de actualisatieslag bestemmingsplannen in gang gezet. De afronding van deze plannen voorzien wij in 2017. Daarmee is de actualiseringsslag afgerond. De projectorganisatie die daarvoor was opgebouwd, eindigt hiermee. Er start nu een nieuwe periode waarbij de bestaande plannen in een reguliere cyclus geactualiseerd moeten worden. Deze kunnen dan aanhaken op de visie waaraan de gemeente nu werkt in het toekomstvisietraject (wat voor gemeente willen we zijn). Uit de ledenbrief van de VNG van 17 juli 2015 over de invoering van de Omgevingswet blijkt, dat zodra de Omgevingswet is ingevoerd de bestaande bestemmingsplannen samen het omgevingsplan vormen. De VNG heeft zich daarvoor ingezet zodat de investeringen in de actualisatie van bestemmingsplannen behouden blijven.

Voor de herbestemming van de Marinierskazerne Van Braam Houckgeest in Doorn zal in 2016 in samenwerking met tussen Rijk, provincie en gemeente een ontwikkelingsrichting worden opgesteld via een transparant proces van verkenning, locatieanalyse en burgerparticipatie. Op basis van deze ontwikkelingsrichting worden de vervolgstappen bepaald voor (gefaseerde) herontwikkeling van het terrein vanaf 2019.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Bestemmingsplannen
- Structuurvisie Groen dus Vitaal
- Welstandsnota
- Bouwverordening

Overige overheidsinstanties

- Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS)
- Beheer- en inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en -programma Kromme Rijn

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Tevredenheidsscore voor leefomgeving in leefbaarheidsmonitor moet minimaal gelijk blijven	Leefbaarheidsmonitor Utrechtse Heuvelrug	7,4	7,5

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Percentage geactualiseerde bestemmingsplannen (volgens actualiseringsopgave van 17 november 2011)	75%	100%
1.2.1 Percentage ontwikkelbestemmingsplannen dat binnen de wettelijke termijn is afgehandeld	75%	75%
1.3.1 Het aantal door de raad vastgestelde gebiedsvisies	2	2

4.2 Wonen

A. Ontwikkelingen

In 2014 is de geactualiseerde woonvisie vastgesteld. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit drie deelprogramma's: woningmarkt in beweging (doorstroming en woningbouw), levensloopbesteding wonen, en duurzaam wonen. Daaraan wordt ook in 2016 uitvoering gegeven. Alleen de gekwantificeerde prestatie en effect indicatoren uit de visie zijn opgenomen in de begroting.

Nieuwe woningwet

De nieuwe Woningwet is op 1 juli 2015 in werking getreden en heeft gevolgen voor onze woontaken in 2016 en verder. Deze wet geeft ons een grotere rol in relatie tot de woningcorporaties. Dit vraagt extra inspanningen. Sturing is alleen mogelijk met een actuele woonvisie die aan de eisen van deze wet voldoet zoals een uitspraak over de benodigde hoeveelheid woningen met een huurprijs < € 710,- (Diensten van Algemeen Economisch Belang) en met een huurprijs hierboven (niet-daeb). De wet vraagt dat we jaarlijks prestatieafspraken maken met alle woningcorporaties in onze gemeente en dat we hierin de huurdersorganisaties betrekken. De woningwet beperkt het budget dat woningcorporaties mogen besteden aan leefbaarheid. Er komt een regio indeling en woningcorporaties kunnen maar tot een regio behoren. Woningcorporaties mogen niet meer investeren in nieuwbouw in regio's waar zij niet toe behoren, maar in hun bestaande woningvoorraad..

Statushouders

Door onrust in de wereld neemt de taakstelling van statushouders toe. We zien een stijgende lijn van 13 personen in 2012, 32 in 2013, 44 in 2014, naar 83 personen in 2015. De verwachting is dat het aantal te huisvesten personen voor 2016 nog hoger ligt. De toename in de taakstelling en alle bijbehorende werkzaamheden, waaronder ook het reageren op vragen vanuit de samenleving, leggen een enorme druk op de werkzaamheden van het beleidsveld Wonen.

B. Beleidskaders

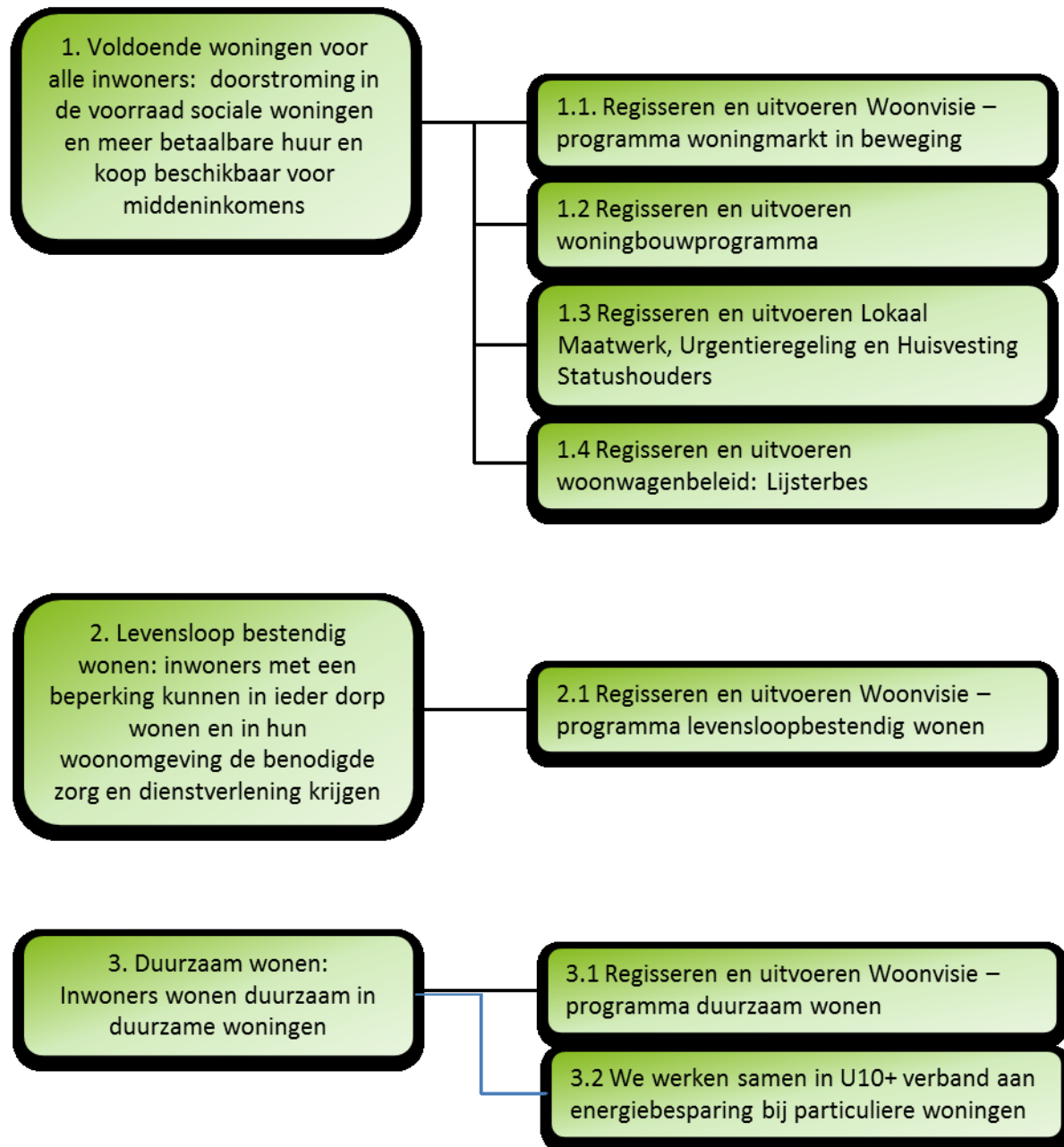
Gemeentelijk

- Geactualiseerde Woonvisie 2013 – 2020 'Woonbeleid in een nieuwe realiteit'
- Prestatieafspraken woningcorporaties en gemeente 2014 - 2018
- Huisvestingsverordening
- Beleidsregels Urgentie

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1. Totaal aantal woningen	WOZ – registratie*	20.151 (2015)	21.276
2. Aantal sociale huurwoningen en goedkope koopwoningen(< € 181.000,-)	WOZ – registratie*	6.603 (2015)	6.648
3.Aantal middeldure huur en koopwoningen	WOZ – registratie*	13.548 (2015)	13.593
4. In ieder dorp een passende infrastructuur wonen-welzijn-zorg voor mensen met een zorgbehoefte (woonservicegebieden)	Leefbaarheidsmonitor	B	B
5. Klimaatvoetafdruk wonen in ton CO ₂ o.b.v. energie en gasgebruik	Energie in Beeld	78.700 (2008)	57.172
6. Aantal woningen met een geregistreerd energielabel A++ t/m B**	Klimaatmonitor Agentschap NL	435 (2012)	1.812

* We maken nog gebruik van de WOZ, nog niet van de BAG.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1 Het aantal verleende startersleningen	15	15
1.3 Het aantal sociale woningen toegewezen via lokaal maatwerk ¹	76	62
1.3 Het aantal sociale woningen toegewezen via urgentieregeling ²	B	25
1.3 Het aantal statushouders gehuisvest ³	44	>83
3.1 Het aantal verleende subsidies energiemaatwerkadvies	20	20
3.1 Het aantal dorps en buurtaanpakken energie en wonen	2	4
3.1 Het aantal energie-expertteams actief	2	4

¹ Streefwaarde is 25% van het gemiddeld aantal verhuringen gebaseerd op het aanbod van de voorgaande 3 jaren. Extra aandacht voor het bijgestelde percentage. Als gevolg van de nieuwe Huisvestingswet is per 1 juli 2015 de ruimte voor lokaal maatwerk verlaagd van 30% naar 25%

² Streefwaarde is het gemiddelde van de voorgaande 3 jaren.

³ Streefwaarde is een prognose en gebaseerd op de taakstelling van 2015. De taakstelling wordt landelijk bepaald en regelmatig bijgesteld

4.3 Natuur en landschap / Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

A. Ontwikkelingen

Natuur en Landschap

De natuurwetgeving verandert met de intrede van de Natuurwet. De Flora en Fauna wet, Natuurbeschermingswet en Boswet worden samengevoegd. Het is nog moeilijk in te schatten welke gevolgen de invoering van deze wet voor onze organisatie heeft, maar de decentralisatie van rijkstaken zet ook met deze wet door. We zullen moeten ondervinden wat deze gewijzigde wet betekent voor personele inzet maar zullen daar eert binnen de huidige formatie ervaring mee op doen.

Ook de regelgeving rond de Ecologische Hoofdstructuur is gewijzigd. De provincie legt de primaire toetsing van dit 'provinciaal belang' nadrukkelijker bij de gemeente neer en heeft daartoe een digitale tool ontwikkeld. Ook dit zal naar verwachting leiden tot een verzwaring van de gemeentelijke taken.

Uitbreiding nationaal Park

Binnen het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug wordt gewerkt aan een gezamenlijke agenda voor de komende jaren. Onze gemeente wil daarin een nadrukkelijke rol spelen. Naar verwachting zal met betrokken partijen ook worden onderzocht of lusten en lasten meer met elkaar in evenwicht kunnen worden gebracht.

Cultuurhistorie, monumenten en archeologie

We voeren het beleid uit dat we in recente jaren hebben vastgelegd in beleidsnota's. We zetten de harmonisatie van de gemeentelijke monumentenlijst door en wijzen in 2016 nieuwe monumenten aan in Leersum.

B. Beleidskaders

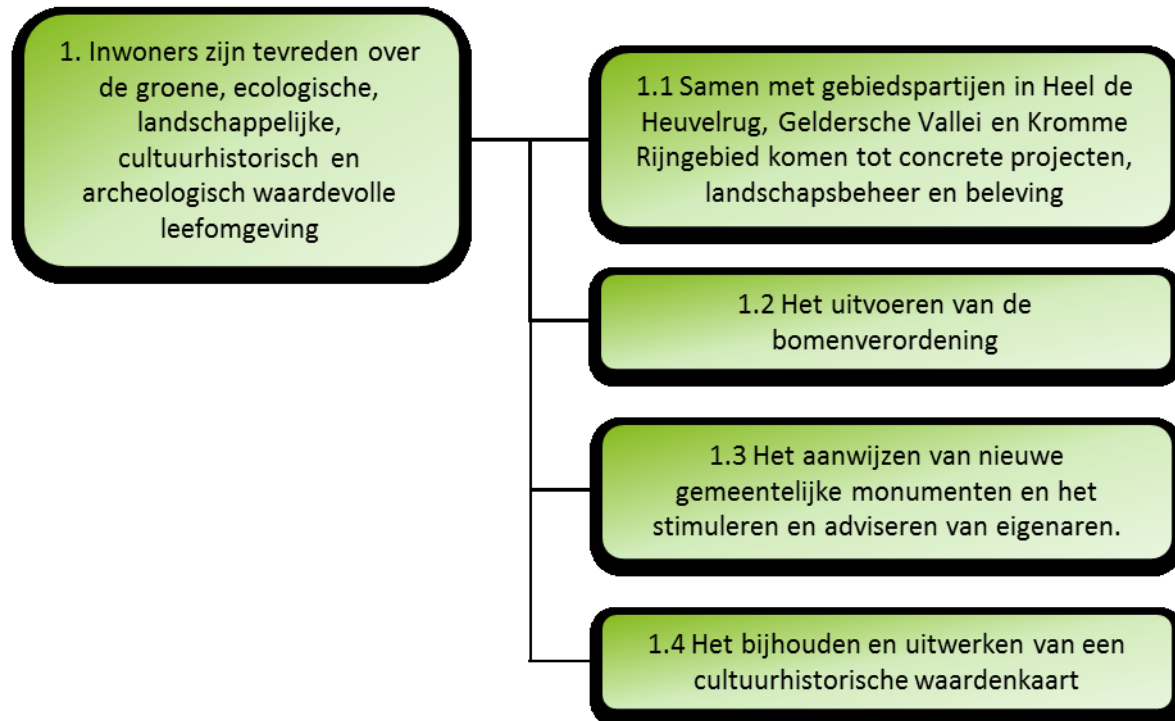
Gemeentelijk

- Landschapsontwikkelingsplan (LOP)
- Nota's Erfgoed in groen, Schaapskooien, Tabaksschuren en Buitens op de Heuvelrug
- Archeologische waarden- en beleidskaart
- Monumentenverordening
- Beheer- en Inrichtingsplan Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
- Integrale gebiedsvisie en –programma Kromme Rijn

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Tevredenheidsscore voor leefomgeving in leefbaarheidsmonitor moet minimaal gelijk blijven	Leefbaarheidsmonitor Utrechtse Heuvelrug	7,4	7,5

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Uitvoeren van projecten in het landelijk gebied	2	2
1.2.1 Het aantal gegrond verklaarde bezwaren beperken tot maximaal 10% (in % van het aantal ingediende bezwaren)	10	10
1.3.1 Het aantal gemeentelijke monumenten minimaal gelijk houden	450	450
1.4.1 Aantal raadplegingen	C	C

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie	2.721	1.487	1.250	1.236	1.230	1.229
Wonen	654	805	786	767	782	609
Woonwagenbeleid	59	97	68	64	64	64
Natuur,landschap/cult.hist. & monumenten	1.103	1.119	1.128	1.043	1.039	1.036
			0			
Totaal lasten	<u>4.537</u>	<u>3.507</u>	<u>3.232</u>	<u>3.111</u>	<u>3.115</u>	<u>2.939</u>
Baten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie	-30	-5	-5	-5	-5	-5
Wonen	-740	-360	-257	-244	-235	-226
Woonwagenbeleid	-14	-6	-9	-9	-9	-9
Natuur,landschap/cult.hist. & monumenten	-22	-33	-14	-14	-14	-14
			0			
Totaal baten	<u>-806</u>	<u>-404</u>	<u>-284</u>	<u>-272</u>	<u>-263</u>	<u>-253</u>
Resultaat	-	3.731	3.103	2.839	2.852	2.685

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-155

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lasten Ruimtelijke Ordening en structuurvisie zijn lager, omdat de projectorganisatie voor de actualiseringsslag bestemmingsplannen in 2015 beëindigd wordt.	237	V	S
De lasten Woonwagenbeleid zijn lager, omdat er in 2015 een éénmalig budget beschikbaar is gesteld voor de voorbereiding van het project Lijsterbes.	30	V	S
De baten Woningbouwwetbouw zijn lager, omdat op de leningen die verstrekt zijn aan Heuvelrug Wonen in 2015 het rentepercentage is verlaagd. Doordat het rentepercentage van de leningen die door de gemeente zijn aangetrokken bij de BNG met hetzelfde percentage zijn verlaagd heeft deze mutatie geen gevolgen voor het begrotingssaldo. De rentekosten van deze opgenomen geldleningen zijn verantwoord onder programma 12.	103	N	S
Overige verschillen	9	N	I/S

Programma 5 – Wmo, Sociale Zaken en Minimabeleid

Meedoen aan het maatschappelijk leven

Wmo verstrekkingen; Subsidiering maatschappelijke instellingen; (Bijzondere) bijstand; Inkomensvoorzieningen; Herintreding in het arbeidsproces; Werk, begeleiding en werkleeraanbod; Sociale werkvoorziening; Minimabeleid; Schuldhulpverlening

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

5.1 Wet maatschappelijke ondersteuning

5.2 Participatie

Dit programma draagt bij aan de doelen binnen het programma Transformatie van het sociale domein, met name aan de versterking van preventie en algemene voorzieningen ten behoeve van jeugd. (zie programma 13)

5.1 Wet maatschappelijke ondersteuning

A. Ontwikkelingen

Huishoudelijke hulp

We ontwikkelen nieuw beleid op het gebied van huishoudelijke hulp. Halverwege 2016 zal dit geëffectueerd worden. Hierbij is het Rijksbudget taakstellend. Omdat het Wmo-contract voor trapliften afloopt, besteden wij dit contract opnieuw aan.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Kansen door Kantelen, Wmo-beleidsplan 2013-2016 met daarbij Aanvulling op het Wmo beleidsplan 2013-2016
- Verordening Voorzieningen Wmo Utrechtse Heuvelrug 2015

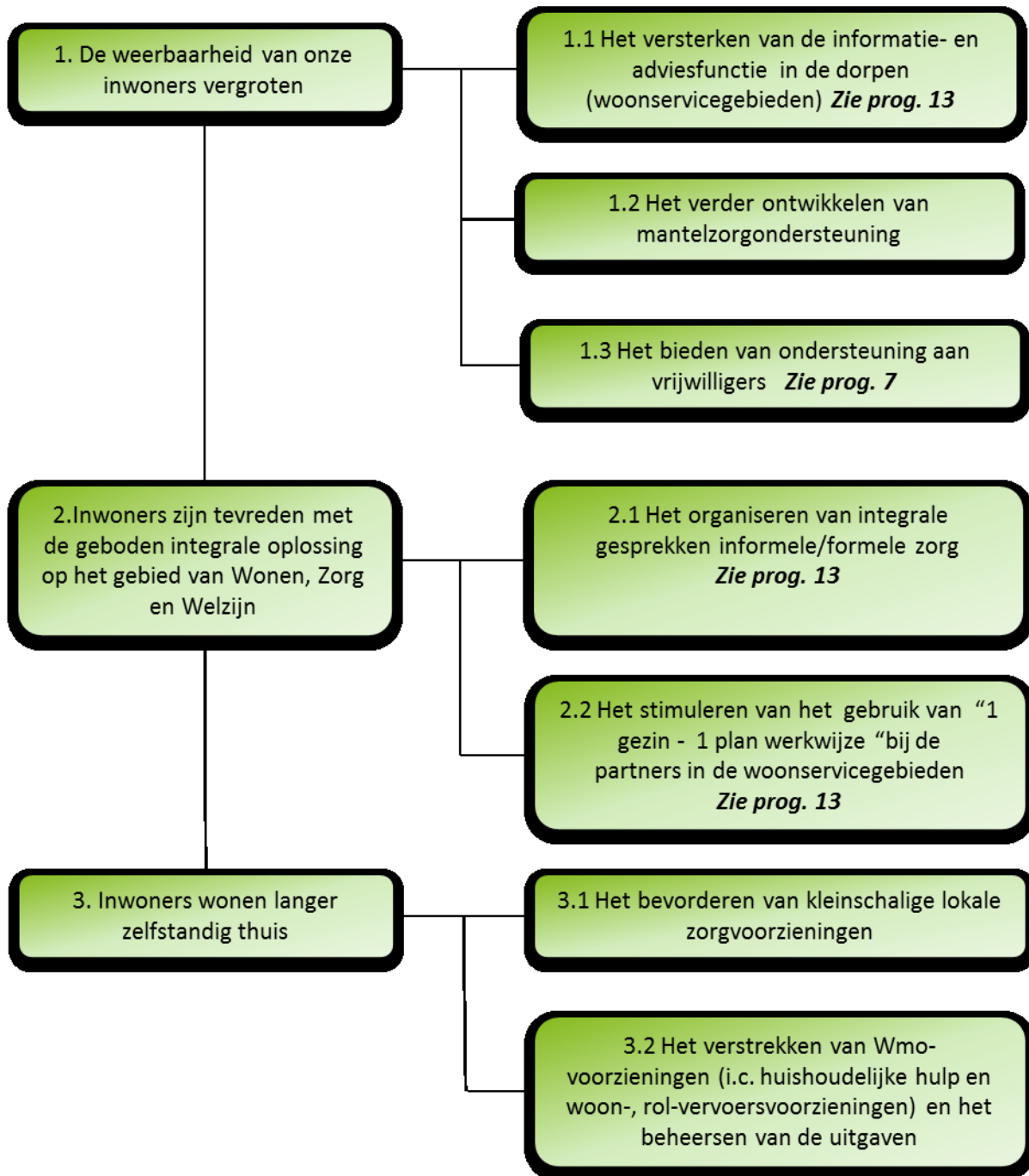
Overige overheidsinstanties

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

Omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Percentage zelfredzame inwoners	Onderzoek Participatie en zelfredzaamheid GGDru 2015	46 %	55 %
2.1 Klanttevredenheid met geboden oplossing	Tevredenheidsonderzoek Wmo	7,4	7,5

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
2.1.1 Percentage inwoners met hulp/zorgvraag dat gebruik maakt van de sociale dorpssteams	75%	75%
2.1.2 Percentage inwoners met hulp/zorgvraag dat tevreden is met de geboden oplossing door sociaal dorpssteam	90 %	90%
2.1.3 Percentage met succes ingezette Eigen Kracht conferenties	80%	80%
2.2.1 Percentage partners dat "werkwijze 1 gezin-1 plan" gebruikt	90%	90%
3.2.2 Percentage (gegronde) bezwaren Wmo voorzieningen	9%	5%

5.2 Participatie

A. Ontwikkelingen

Algemeen

Het aantal inwoners dat zich meldt voor inkomensondersteuning en begeleiding naar werk stijgt nog steeds sterk. Steeds meer inwoners maken bovendien gebruik van de Bijzondere Bijstand en Minimaregelingen.

Begeleiding naar werk

De Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) gaat de begeleiding naar werk meer lokaal bieden. De RDWI voert daartoe een re-organisatie uit. Medewerkers worden opgeleid tot regisseurs die lokaal gaan samenwerken met lokale consultants in de Sociale Dorpsteams. We gaan maatwerk bieden, dat kan bestaan uit activering, ondersteuning vanuit de Dorpsteams, (taal)onderwijs, groepstraining en uiteindelijk begeleiding naar werk. We betrekken hier lokale ondernemers bij om meer werkplekken te creëren in de dorpen.

Ondersteuning voor laaggeletterden

In 2016 starten we met een taalpunt in onze gemeente. We bundelen expertise en aanbod voor inwoners die onvoldoende kunnen lezen en schrijven. Het taalpunt is een samenwerking tussen de bibliotheek, Welnuh en taalaanbieders. Inwoners kunnen voor informatie en aanmelding voor ondersteuning terecht bij dit punt.

Schuldhelpverlening

We evalueren de pilot schuldhelpverlening en doen voorstellen voor een nieuwe werkwijze. Daarbij geven we ook invulling aan de bezuinigingsopdracht, die is opgenomen in de begroting 2015.

Regionaal arbeidsmarktbeleid

In 2015 startten we met het Actieplan Jeugdwerkloosheid in de arbeidsmarktregio Utrecht-Midden. Met gerichte ondersteuning proberen we de doelgroep te begeleiden naar een opleiding of naar werk. We voeren Marktbewerkingsplan van de arbeidsmarktregio uit.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Meerjarenbeleidskader Participatie en Inkomen in de Kromme Rijn Heuvelrug
- Gemeenschappelijke regeling Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI) (GR RSD en GR SWZ werden per 31-12-2012 samengevoegd)
- Gemeenschappelijke regeling Instituut voor Werkvoorziening Zuidoost Utrecht e.o. (IW4)
- Nota innovatie ondersteuningsaanbod werk en inkomen (in oktober ter besluitvorming aangeboden) 2015 – 2017.
- Notitie Uitvoering Integrale Schuldhelpverlening vanaf 2012 - Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug

Overige overheidsinstanties

- Participatiewet
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs
- Wet gemeentelijke schuldhelpverlening

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2015
1.1 Percentage inwoners dat trede(n) hoger is gekomen op de participatieladder	Jaarverslag RSD 2012	C	65
1.2 Aantal werkzoekenden	Jaarverslag RDWI 2014	565	565
1.3 Percentage werkzoekenden ten opzichte van de beroepsbevolking	Werkplein Zeist januari 2013	4,8%	4,8%
2.1 Aantal minima dat gebruik maakt van de inkomensondersteunende regelingen	Jaarverslag RSD 2012	690	724
2.2. Aantal minima dat gebruik maakt van de schuldhulpverlening regelingen	Jaarverslag RSD 2012	210	210

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren	2014	2015
2.1.1 Aantal inwoners dat werk vindt m.b.v. een traject	43	43
2.1.2 Aantal mensen op de wachtlijst voor Wsw werkplek	10	14
2.1.3 Mate van realisatie taakstelling van het Rijk	100%	100%
2.1.4 Aantal beschutte werkplekken	74	82
2.1.5 Aantal lokale projecten op het gebied van werkgelegenheid	2	2
2.1.6 Aantal uitkeringsgerechtigden op 1 januari	440	440
2.1.7 Instroom uitkeringsgerechtigden	192	223
2.1.8 Uitstroom uitkeringsgerechtigden	164	158
2.1.9 Het aantal uitkeringen dat verlaagd of beëindigd wordt i.v.m. fraude	C	3
2.2.1 Indicatoren Participatiewet worden in 2013 vastgelegd.	C	C
2.3.1 Aantal (toegekende) aanvragen schuldhulpverlening	210	265
2.3.1 Gemiddelde wachttijd van een aanvraag voor schuldhulpverlening in kalenderdagen	15	61
2.4.1 Aantal overleggen met organisaties die schuldhulpverlening aanbieden	4	4

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar-rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
WMO	7.263	6.543	6.423	6.289	6.289	6.289
Sociale zaken en WSW	15.374	11.216	11.735	11.732	11.732	11.732
Minima beleid en schulphulpverlening	1.357	1.223	1.156	1.148	1.141	1.141
			0			
Totaal lasten	<u>23.994</u>	<u>18.982</u>	<u>19.314</u>	<u>19.170</u>	<u>19.162</u>	<u>19.161</u>
Baten						
WMO	-1.401	-1.510	-1.510	-1.510	-1.510	-1.510
Sociale zaken en WSW	-11.038	-8.029	-8.198	-8.198	-8.198	-8.198
Minima beleid en schulphulpverlening	-100	-80	-80	-80	-80	-80
			0			
Totaal baten	<u>-12.539</u>	<u>-9.619</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>
Resultaat	-	9.364	9.526	9.382	9.374	9.373

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-162

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In 2016 is er verder bezuinigd door het rijk op het budget huishoudelijke hulp. Deze bezuiniging heeft consequenties voor het beschikbare budget in 2016.	123	V	S
In 2016 is een verdere toename te constateren voor de uitgaven bijstandsverlening. Dit heeft onder andere te maken met een verdere toename van het aantal mensen dat in aanmerking komt voor een bijstandsuitkering.	341	N	S
Met ingang van 2016 wordt er bezuinigd op de uitgaven van schuldhelpverlening.	67	V	S
Diverse kleine afwijkingen	11	N	I/S

Programma 6 – Welzijn, Cultuurhuizenbeleid en Volksgezondheid

Samen Sterk

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's :

- 6.1 Welzijn en maatschappelijke zorg
- 6.2 Gezondheid

Dit programma draagt bij aan de doelen binnen het programma Transformatie van het sociale domein, met name aan de versterking van preventie en algemene voorzieningen ten behoeve van jeugd. (zie programma 13)

6.1 Welzijn en maatschappelijke zorg

A. Ontwikkelingen

Welzijnswerk

Het welzijnswerk is belangrijk voor de transformatie binnen het Sociale Domein. In samenspraak met Welnúh werken we aan hun nieuwe rol om de vernieuwing in het welzijnswerk vorm te geven. Daarbij past ook een andere wijze van subsidiëren. Daarbij geven we ook invulling aan de bezuinigingsopdracht, die opgenomen is in de begroting 2015.

Naast Welnúh zijn er nog veel andere partijen actief in het welzijnswerk. Inwoners en instellingen organiseren eigen activiteiten, die de sociale structuur in de dorpen versterken. Wanneer dat nodig is faciliteren wij deze initiatieven, onder meer door het verstrekken van subsidies (ook vanuit de programma's 3, 5, 7 en 9).

Vrijwilligerswerk

Ter versterking van het vrijwilligerswerk gaan we een applicatie bieden waar onbetaalde vraag en aanbod samenkomen.

Vluchtelingenproblematiek

Bed Bad en Broodregeling

Sinds 17 december 2014 zijn centrumgemeenten verplicht gesteld om een Bed Bad en Broodregeling (BBB-regeling) uit te voeren. Onze gemeente werkt samen met centrumgemeente Utrecht om uitvoering te geven aan deze regeling. Gelet op het toenemende aantal vluchtelingen verwachten we ook een toename van het beroep op deze regeling.

Instroom nieuwe vluchtelingen

Onze opvangcapaciteit in de AZC's in Leersum en Overberg bedraagt 875 personen. Wij verwachten dat de vluchtelingenstromen in 2016 nog niet zullen afnemen omdat er nog lang geen zicht lijkt op een vreedzame oplossing van de problemen in het Midden-Oosten. Indien het COA een verzoek doet aan onze gemeente om extra opvangcapaciteit gaan we dit serieus beoordelen. Een landelijk trend die zich aftekent, is dat burgers zelf initiatieven ondernemen om vluchtelingen opvangen. Deze trend volgen we op landelijk en lokaal niveau.

Subsidiering maatschappelijke begeleiding

Vanwege de verhoogde instroom van vluchtelingen zijn er ook meer (verblijfs)vergunninghouders die in onze gemeente worden gehuisvest. De maatschappelijke begeleiding wordt uitgevoerd door de stichting vluchtelingenwerkgroep Utrechtse Heuvelrug. Wij passen de subsidiering aan, zodat de stichting deze verhoogde instroom van nieuwkomers kan begeleiden.

Huisvesting vergunninghouders

Vanwege de verhoogde instroom van vluchtelingen zijn er ook meer (verblijfs)vergunninghouders die in onze gemeente worden gehuisvest. Wij blijven ons inspannen om voor iedereen gepaste huisvesting te vinden. De taakstelling die voor 2016 wordt opgelegd is nog niet bekend. Als de trend van afgelopen jaren zich voortzet, bedraagt de taakstelling in 2016 tenminste 80 personen.

B. Beleidskaders Gemeentelijk

- Welzijnsnota 2014-2017
- Beleidsplan Wmo 2013-2016
- Aanvulling op het Wmo Beleidsplan (Wmo 2015/transitie Awbz) 2015-2016
- Visie Kracht van Welzijn
- Notitie Cultuurhuizenbeleid 2009
- Kadernota Jeugd 2013-2016
- Woonvisie

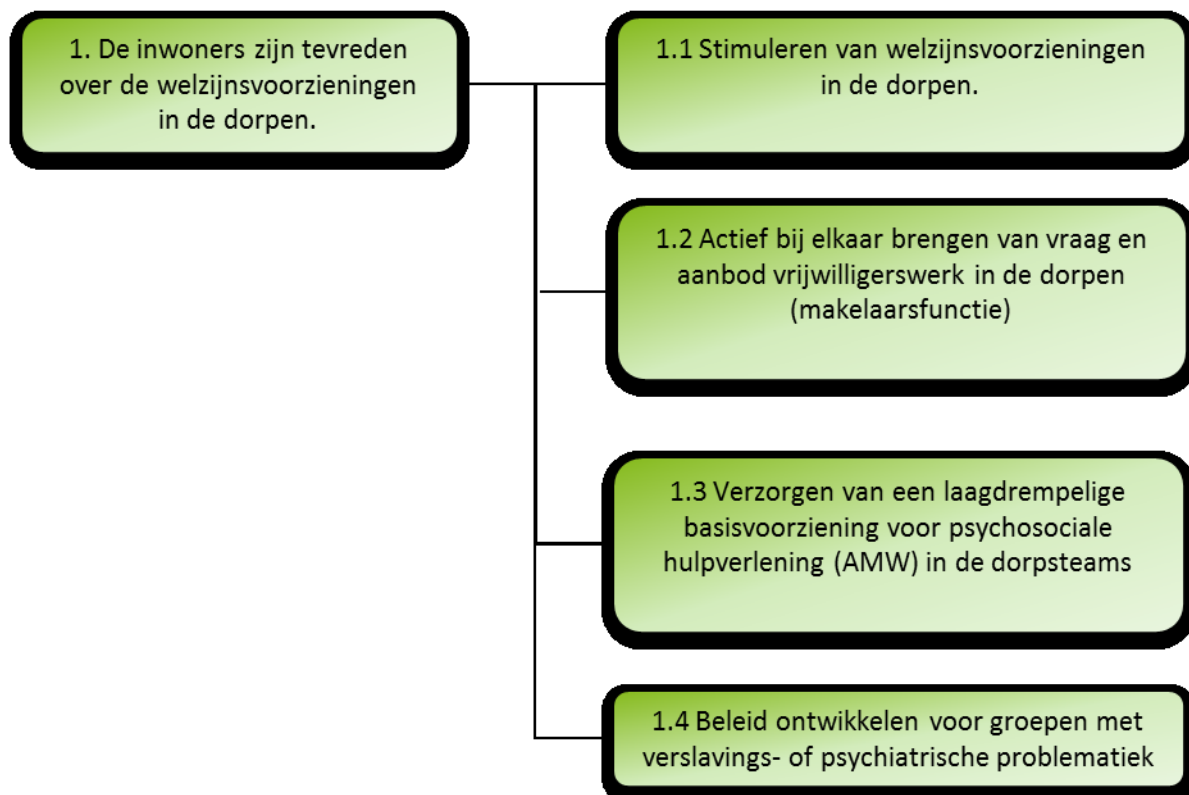
Overige overheidsinstanties

- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Jeugdwet

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2016
1.1 Betrokkenheid bij de buurt (heel/enigszins)	Onderzoek leefbaarheid en participatie 2014	83%	83%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
Deze indicatoren zijn nog in ontwikkeling		

6.2 Gezondheid

A. Ontwikkelingen

Herstructurering Jeugd Gezondheids Zorg

In december 2014 hebben de colleges van de gemeenten De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist (regio Zuidoost Utrecht) besloten om de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar met ingang van 1 januari 2016 over te dragen van Vitras aan de GGDrU. In 2016 werken we samen met de GGDrU aan de verdere ontwikkeling.

Bureau Sportimpuls

Sinds de zomer van 2014 is Bureau Sportimpuls, met de gewijzigde inzet van combinatiefunctionarissen, een belangrijke partner op het gebied van welzijn en gezondheid. Zij hebben nadrukkelijk de opdracht doelstellingen uit de welzijnsnota te verwezenlijken, verbindingen te leggen tussen sport en onderwijs, maar ook een bredere inzet van sport mogelijk te maken via bijvoorbeeld welzijnsorganisaties. Ook via uitvoeringsprogramma's zoals JOGG, bereiken we specifieke doelgroepen, evenals verenigingen die via nieuw aanbod voor volwassenen / senioren inspelen op een veranderende markt.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Welzijnsnota 2013-2017
- Kadernota Jeugd 2013-2016
-

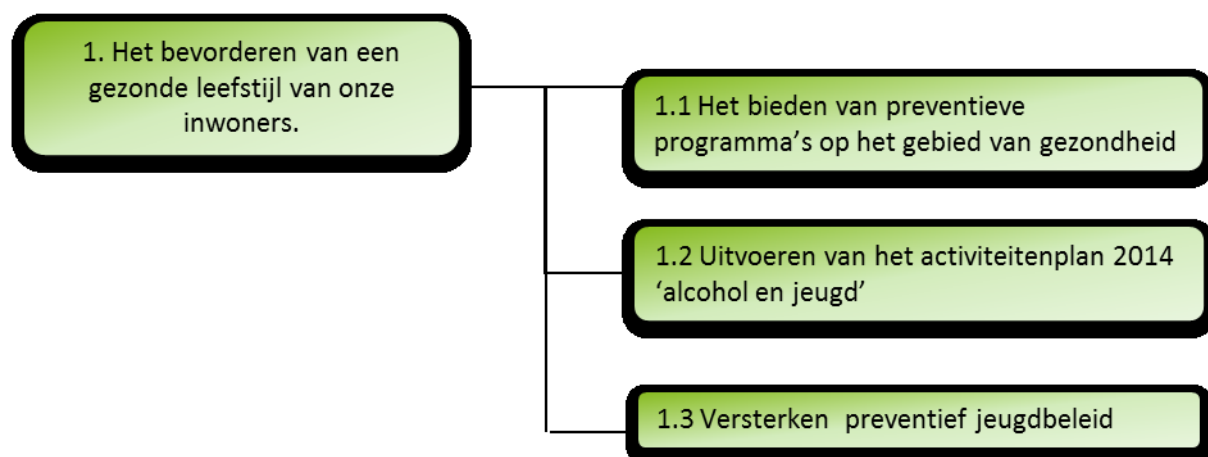
Overige overheidsinstanties

- Wet publieke gezondheid (Wpg)
- Jeugdwet

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2016
1.1 Gezonde leefstijl	(GGD onderzoek)	14%	11% (2017)
1.2 Percentage alcohol gebruik jongeren 13-17 jaar, afgelopen 4 weken	Gezondheidsatlas GGD 2012	14%	12% (2017)
1.3 Percentage 19-65 jarigen met overgewicht	Gezondheidsatlas GGD 2012	47%	44% (2017)
1.4 Percentage 65+ met overgewicht	Gezondheidsatlas GGD 2012	54%	51% (2017)
1.5 Percentage overmatig alcoholgebruik 19-65 jarigen	Gezondheidsatlas GGD 2012	10%	7% (2017)
1.6 Percentage overmatig alcoholgebruik 65+	Gezondheidsatlas GGD 2012	8%	5% (2017)
1.7 Percentage volwassenen met matig tot slecht ervaren gezondheid	Gezondheidsatlas GGD 2012	20%	17% (2017)
1.8 Percentage senioren met matig tot slecht ervaren gezondheid	Gezondheidsatlas GGD 2012	30%	29% (2017)

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren: eind 2017 is dit bereikt;

	2015	2016
1.1.1 Percentage deelname groepen 7 en 8 basisscholen aan de Eurofittest	-	100% (2017)
1.1.2 Percentage voortgezet onderwijs scholen dat werkt met onderdelen van de Gezonde School-aanpak	-	66% (2017)
1.1.3 Percentage "Gezonde Sportkantine"	-	50% (2017)
1.1.4 Percentage basisscholen dat werkt met programma's van het Dorpssportteam UH	-	75% (2017)
1.1.5 Percentage voortgezet onderwijs dat werkt met programma's van het Dorpssportteam UH	-	66% (2017)
1.1.6 Percentage supermarkten dat deelneemt aan de campagne "Groente en Fruit"	-	50% (2017)
1.1.7 Percentage basisscholen dat beleidsplan heeft op BOFT-doelstellingen	-	50% (2017)
1.1.8 Percentage kinderdagverblijven dat geen limonada maar water of thee schenkt	-	50% (2017)

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Volksgezondheid	1.806	1.855	1.882	1.876	1.876	1.876
Maatschappelijke zorg	387	411	395	389	389	389
Cultuurhuizenbeleid	19	0	0	0	0	0
Ouderenbeleid	325	336	340	339	339	339
Interculturalisatie	161	118	100	100	100	100
			0			
Totaal lasten	<u>2.698</u>	<u>2.720</u>	<u>2.716</u>	<u>2.704</u>	<u>2.704</u>	<u>2.704</u>
Baten						
Volksgezondheid	-9	-9	-10	-10	-10	-10
Maatschappelijke zorg	-47	-47	-48	-48	-48	-48
Interculturalisatie	-17	-209	-173	-173	-173	-173
			0			
Totaal baten	<u>-73</u>	<u>-265</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>
Resultaat	-	2.455	2.486	2.474	2.474	2.473

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-31

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Met ingang van het jaar 2014 is de subsidie aan de lokale omroep verhoogd. De verantwoording over het jaar 2014 heeft plaats gevonden in 2015.	20	N	S
In de loop van 2014 is het AZC in Overberg geopend. De bijdrage koppengeld over het jaar 2014 is ontvangen in 2015.	37	V	S
Diverse kleine afwijkingen	14	V	I/S

Programma 7 – Onderwijs(huisvesting), Jeugdbeleid en Kinderopvang

Kansen voor jongeren

Dit programma is gericht op het bieden van voorzieningen aan de jeugd, zodat zij zelfstandig kunnen functioneren in de maatschappij en onze gemeente aantrekkelijk vinden om in te wonen. Het programma bevat een aantal wettelijke taken ten aanzien van onderwijs en jeugd.

Dit programma draagt bij aan de doelen binnen het programma Transformatie van het sociale domein, met name aan de versterking van preventie en algemene voorzieningen ten behoeve van jeugd. (zie programma 13)

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

7.1 Onderwijs(huisvesting) en Kinderopvang

7.2 Jeugd, spelen en speelplaatsen

7.1 Onderwijs (huisvesting) en Kinderopvang

A. Ontwikkelingen

Onderwijshuisvesting

We streven ernaar in Doorn in 2016 te starten met de uitvoering van de nieuwbouw van De Kameleon en het Revis Lyceum in Doorn. Verder starten we in Doorn met het gesprek over nieuwbouw van de Dalton Nicolaas en De Sterrenboog (fusieschool van De Triangel en Hoog Moersbergen). In Driebergen Rijnsburg werken wij eraan in 2016 te starten met de voorbereiding van de vernieuwbouw voor De Ontdekkingsreis aan het Jaagpad 7. In Maarn verkennen we de mogelijkheden van een brede school in combinatie met de Dorpsagenda Maarn. Daarnaast werken we aan de het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2015- 2024 waarin wordt geanticipeerd op de te verwachten leerlingendaling en de consequenties voor de onderwijshuisvesting. Vooral in Doorn en Driebergen-Rijnsburg moet dit leiden tot integraal maatwerk voor een aanpak op dorpsniveau. Hierin is ook de bezuinigingsopgave verwerkt, waartoe is besloten in de begroting 2015.

Onderwijsachterstandenbeleid

We evalueren en herijken het Onderwijsachterstandenbeleid. Eind 2016 loopt ook het bijbehorende convenant af dat we hebben afgesloten met basisscholen en voorscholen. We evalueren de resultaten en het convenant en doen een voorstel voor het vervolg.

Monitoren onderwijs aan vluchtelingenkinderen tot 18 jaar.

Het aantal asielzoekers in Nederland stijgt al enige tijd. Ook in onze gemeente en in de regio is een toename merkbaar. Op het AZC in Leersum wordt onder bevoegd gezag van Wereldkidz basisonderwijs gegeven aan kinderen uit het AZC. Op het AZC in Overberg is, onder gezag van de CVO groep, de EOA (Eerste Opvang Asielzoekers) school gevestigd voor kinderen in de leeftijd van 14-18 jaar. We monitoren of de capaciteit aan leslocaties toereikend is.

Wij blijven hierover op lokaal en regionaal niveau in overleg met schoolbesturen, COA en samenwerkingsverbanden passend onderwijs.

Passend Onderwijs: terugdringen thuiszitters

Met de Samenwerkingsverbanden passend onderwijs voor primair en voortgezet onderwijs blijven we in overleg over het bestaande onderwijsaanbod in de regio. De vraag die we hierbij stellen is: voldoet het huidige regionale onderwijsaanbod aan de vraag? Een specifieke groep die hierin de aandacht heeft, is het toenemende aantal thuiszitters. We willen voorkomen dat kinderen die zich (vaak met gedrags/psychische problemen) thuis komen te zitten en hierdoor een achterstand oplopen waardoor het inzetten van zorg op termijn niet ondenkbaar is. De samenwerkingsverbanden voor het primair- en voortgezetonderwijs streven naar 0 thuiszitters. Wij nemen dit uitgangspunt over van de samenwerkingsverbanden.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Jeugd in tel, Kadernota jeugd 2013-2016
- “Toekomst peuterspeelzaalwerk en kinderopvang”, onderwijsachterstandenbeleid 2013-2016 en harmonisatie voorschoolse voorzieningen
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Verordening leerlingenvervoer 2014
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2011-2020
- Verordening voorziening huisvesting onderwijs 2015
- “Onderwijs en zorg netwerken in de dorpen”, notitie Brede scholen.

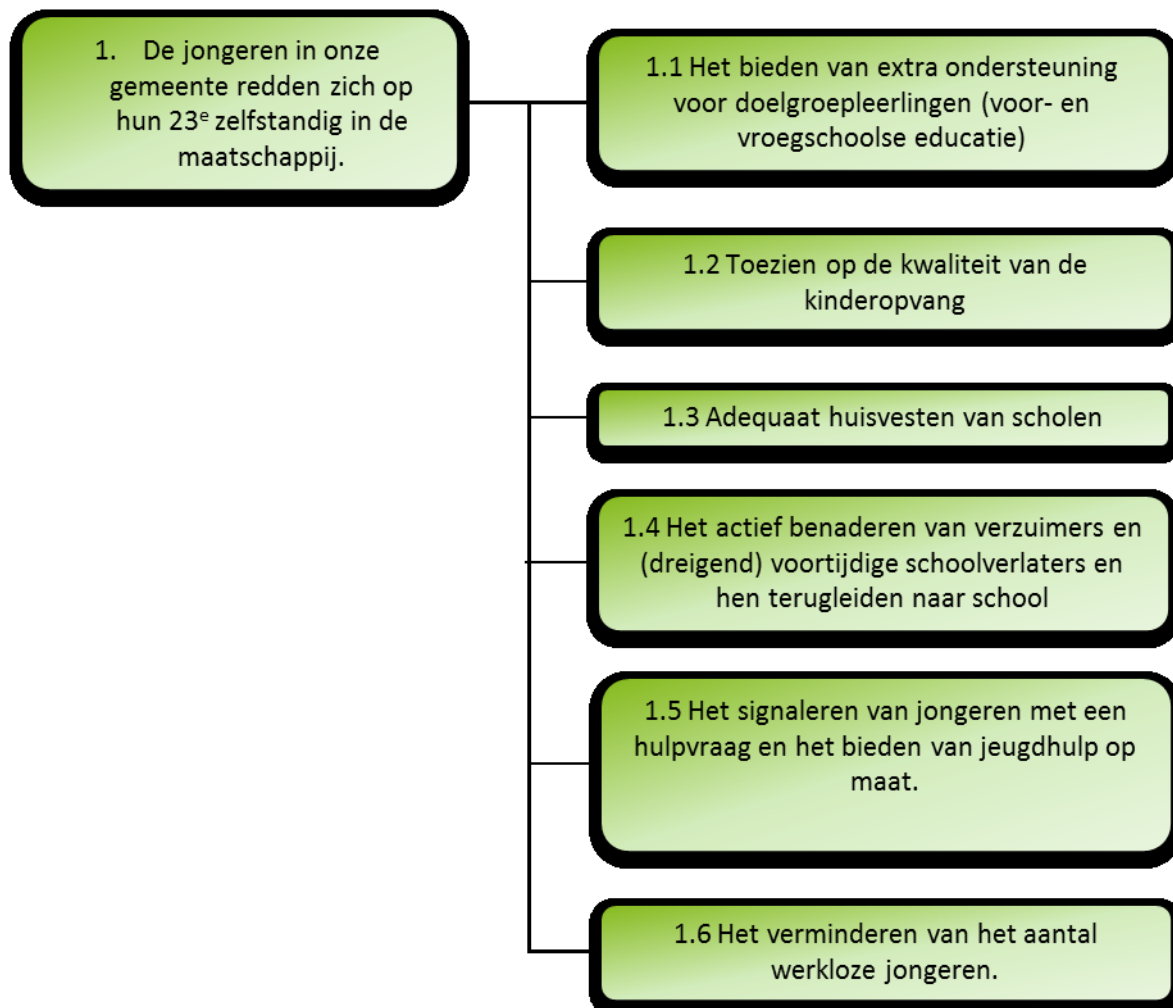
Overige overheidsinstanties

- Wet op de Kinderopvang
- Oké wet
- Wet op het primair onderwijs
- Wet op het voortgezet onderwijs
- Wet op de expertisecentra
- Leerplicht en Participatiewet
- RMC-wet
- Wet passend onderwijs

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken?

Effect indicatoren	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2016
1.1 Percentage voortijdig schoolverlaters per opleidingsniveau(voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tot 23 jaar zonder startkwalificatie.		1,2% (schooljaar 2013/2014)	1,2%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Cito-score doelgroepkinderen eind groep 2	C	C
1.1.2 Percentage doelgroepouders dat deelneemt aan ouderparticipatie	C	C
1.2.1 Status toekenning van de inspectie voor het onderwijs in verband met het uitgevoerde toezicht in het kader van de Wet op de Kinderopvang	A	A
1.3.2 Percentage leegstand in schoolgebouwen ⁷	10%	10%
1.3.3 Percentage scholen waar asbestbeheersplannen zijn	100%	100%
1.4.1 Percentage leerlingen met een leerplichtdossier (uitgegaan wordt van alle leerplichtigen, kwalificatieplichtigen en bovenleerplichtigen t/m 23 jaar). In schooljaar 2014/2015 waren dat 727 dossiers)	2,7%	2,5%
1.4.2 Percentage meldingen dat leidt tot handhavingstrajecten leerplicht (van alle leerplichtigen, kwalificatieplichtigen en bovenleerplichtigen t/m 23 jr zijn er 108 PV opgemaakt)	0,22%	7%
1.4.3 percentage thuiszitters	0%	0%
1.5.1 Percentage leerlingen dat gebruik maakt van de regeling leerlingenvervoer sb/so en zelfstandig naar school reist	12%	15%
1.5.2 Percentage leerlingen dat gebruik maakt van de regeling leerlingenvervoer sb/so en gebruik maakt van de beleidsregel aangepast vervoer met bijbetaling	54,5%	55%
1.5.3 Percentage leerlingen dat gebruik maakt van de regeling leerlingenvervoer sb/so en aangepast vervoer ontvangt	33,3%	30%

⁷ Door het teruglopende leerlingenaantal ontstaat leegstand. Deze kunnen we niet op korte termijn terugdringen.

7.2 Jeugd, spelen en speelplaatsen

A. Ontwikkelingen

Preventie Jeugd

We evalueren en herijken het preventieve jeugdbeleid, in het licht van de opgave binnen het programma Transformatie van het sociale domein (programma 13).

B. Beleidskaders

Gemeente

- 'Jeugd in Tel', Kadernota jeugd 2013-2016
- Speelruimtebeleidsplan 2009-2018.

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde jaar 2016
1.1 percentage inwoners dat de gemeente aantrekkelijk vindt voor jongeren(% ja)	Leefbaarheidsonderzoek 2014	22%	22%

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.3.2 Rapportcijfer dat inwoners geven voor speelmogelijkheden in de buurt	6,1	6,1
1.4.1 Woonruimte voor jongeren. Zie programma 4		

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Onderwijs	1.657	1.813	1.745	1.706	1.692	1.692
Onderwijshuisvesting	3.204	4.551	3.824	4.730	4.202	4.230
Jeugdbeleid	722	752	668	612	596	583
Peuterspeelzalen	44	46	45	43	43	42
Volwasseneneducatie	3	0	0	0	0	0
Kinderopvang	247	238	253	211	210	207
			0			
Totaal lasten	<u>5.876</u>	<u>7.400</u>	<u>6.535</u>	<u>7.302</u>	<u>6.743</u>	<u>6.755</u>
Baten						
Onderwijs	-402	-396	-396	-396	-396	-396
Onderwijshuisvesting	-23	-285	-167	-1.102	-236	-442
Jeugdbeleid	2	-1	-1	-1	-1	-1
Peuterspeelzalen	-22	-23	-22	-22	-22	-22
Kinderopvang	-245	-245	-250	-250	-250	-250
			0			
Totaal baten	<u>-690</u>	<u>-950</u>	<u>-835</u>	<u>-1.771</u>	<u>-904</u>	<u>-1.111</u>
Resultaat	5.187	6.450	5.699	5.531	5.839	5.644

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-751

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lagere uitgaven in 2016 hebben te maken met de bezuinigingen op de subsidies basisonderwijs.	16	V	S
In het jaar 2015 zijn extra rijksmiddelen ontvangen voor het OAB.	42	N	I
Het verschil in de lasten voor onderwijshuisvesting in 2016 ten opzichte van 2015 wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de nieuwbouw van de Kameleon in Doorn. In 2015 is rekening gehouden met de sloopkosten van de school, en de extra afschrijving van de restantboekwaarden van de Kameleon.	449	V	I
Met ingang van het jaar 2016 is er een bezuinigingstaakstelling voor de onderwijsinvesteringen. Deze bezuiniging zal gerealiseerd moeten worden door onder andere een prioritering van de onderwijsinvesteringen.	219	V	S
De lagere uitgaven in 2016 hebben te maken met de bezuinigingen op Welnuh.	91	V	S
Diverse kleine afwijkingen.	18	V	I/S

Programma 8 – Economische zaken, recreatie en toerisme

“Utrechtse Heuvelrug biedt een prettig klimaat voor ondernemers, inwoners en bezoekers”

Economische zaken, Werkgelegenheid, Recreatie, Toerisme en Deregulering

A. Ontwikkelingen

Onze gemeente kent een aantal bedrijven dat op de huidige locatie wordt beperkt in hun groeimogelijkheden. Deze bedrijven willen we faciliteren op een geschikte plek, zodat een gezonde economische groei mogelijk is. We signaleren bij onze bedrijven een toenemende behoefte aan individueel contact en flexibiliteit om ontwikkelingen mogelijk te faciliteren. De landelijke behoefte aan een duurzame samenleving leeft ook bij de ondernemers in onze gemeente.

De provincie heeft recentelijk onderzoek uitgevoerd naar zowel de koopstromen als de detailhandelsstructuur in de provincie. Belangrijk vraagstuk hierin is het overschot aan detailhandel vastgoed. De provincie wil samen met de gemeenten en de markt afspraken maken over beleid en acties. We schatten in dat de provincie wil kiezen voor een vergelijkbare aanpak als bij kantoren en bedrijventerreinen.

Er is een gezamenlijke behoefte in de regio aan nauwere samenwerking, zowel bestuurlijk als ambtelijk, op het gebied van economische zaken. Een regionale conferentie voor bestuurders, ondernemers en provincie kan deze samenwerking bevorderen.

In de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt toeristenbelasting geheven omdat toeristen tijdens hun verblijf gebruik maken van de lokale voorzieningen. Er is toegezegd dat 25% van de totale inkomsten specifiek wordt besteed aan marketing- en promotieactiviteiten voor de sector recreatie en toerisme. We verzorgen jaarlijks een overzicht van de inkomsten en bestedingen van deze belasting.

Het Recreatieschap UHVK wordt per 1 januari 2018 opgeheven. Dit proces begeleiden wij voor de dagrecreatieterreinen in onze gemeente (Doornse Gat, Utrechtse Baan, Zanderij Maarn, Rode Haan) en daarnaast nemen wij deel aan de projecten Gravenbol en Henschotermeer. Daarbij zoeken wij naar nieuwe samenwerkingsvormen met ondernemers en maatschappelijke partijen. De financiële risico's zijn in beeld en maken onderdeel uit van deze begroting. Wij verwachten een uitdaging ten aanzien van de bereikbaarheid, onderhoud en kwaliteit van de routes en paden in onze gemeente.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Economisch beleidsplan 2007-2020
- Structuurnota Bedrijventerreinen 2010
- Detailhandelsvisie, 2009
- Convenant bedrijventerreinen Zuid Oost Utrecht 2012
- Subsidieregeling Toerisme Utrechtse Heuvelrug
- Nota Verblijfsrecreatie, 2009
- Nota van uitgangspunten Bestemmingsplan Recreatieterreinen

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren

Omschrijving	Bron	Referentie of 0 waarde	2016
1.1 .Verbeteren positie op de ranglijst van MKB Midden Nederland*	Onderzoek MKB	2 jaarlijkse meting	Top 100
1.2.1. Tevredenheid over de hoeveelheid winkels in de buurt*	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,9	B (2018)
1.2.2. Tevredenheid over de verscheidenheid winkels in de buurt	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,3	B (2018)
1.2.3. Tevredenheid over de mogelijkheden om te parkeren bij winkels	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	6,9	B (2018)
1.3.1. Tevredenheid over de kwaliteit recreatie van de mogelijkheden	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	7,1	B (2018)
1.3.2. Tevredenheid over de hoeveelheid recreatie mogelijkheden	Leefbaarheidsmonitor (2014/2015)	7.0	B (2018)
1.3.2 Toename van de toeristische en recreatieve bestedingen in onze gemeente**	Onderzoek provincie	131 mln (2013)	B (2016)
1.4 1.Verhogen percentage Nederlanders dat bekend is met de regio en de gemeente UH als toeristische bestemming.***	Regionale meting	46%	60%

* Bij deze indicator is het woord “verbeteren” toegevoegd.

** Deze indicator is verplaatst van prestatieindicator naar effectindicator.

*** Deze indicator is verplaatst van prestatieindicator naar effectindicator.

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	Referentie of 0 waarde	2016
1.1.1 Aantal ambtelijke bedrijfsbezoeken tbv economisch klimaat*	240	40
1.1.1 Aantal bestuurlijke bedrijfsbezoeken tbv economisch klimaat*	20	20
1.2.1 Aantal gezamenlijke bijeenkomsten met ondernemers en gemeente**	17	13

* De indicator was eerst “Aantal bedrijfsbezoeken”. Deze indicator is uitgesplitst naar ambtelijke en bestuurlijke bezoeken. De ambtelijke bezoeken zijn ; de bezoeken van de bedrijfscontactfunctionarissen. De bestuurlijke bezoeken zijn zowel de collegebrede bezoeken, als de afzonderlijke individuele bezoeken.

** De indicator was eerst “Aantal ontmoetingen tussen ondernemers en gemeente”. Deze indicator is aangepast omdat hiermee de bijeenkomsten als de nieuwjaarsreceptie, startbijeenkomsten en het maandelijks overleg met ondernemersverenigingen (en wethouder) worden bedoeld.

De indicator “Percentage inwoners dat gebruikt maakt van recreatieterreinen” is uit het overzicht gehaald omdat deze cijfers niet beschikbaar blijken te zijn.

De indicator “Aantal ontwikkelde bestemmingsplannen bedrijventerreinen” is uit het overzicht gehaald omdat deze indicator wordt gemeten in programma 4, met het verwijderen worden dubbelingen voorkomen.

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Economische zaken	297	420	416	410	408	408
Recreatie en toerisme	304	219	221	221	221	221
Totaal lasten	602	638	637	631	630	629
Baten						
Economische zaken	-111	-166	-167	-167	-167	-167
Recreatie en toerisme	-844	-975	-1.086	-1.086	-1.086	-1.086
Totaal baten	-955	-1.141	-1.253	-1.253	-1.253	-1.253
Resultaat	-354	-503	-616	-623	-624	-624

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-113

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2015 – 2019 is een amendement aangenomen om de forensen- en toeristenbelasting voor het jaar 2015 incidenteel te verlagen. Vanaf 2016 houden we in de begroting weer rekening met de hogere opbrengst.	109	V	S
Overige kleinere afwijkingen	4	V	S

Programma 9 – Sport, inclusief sportaccommodaties, Kunst en Cultuur

“Actieve inwoners”

Dit programma omvat de vroegere deelprogramma's:

- Sportstimulering
- Sportaccommodaties en zwembaden
- Kunst en cultuur
- Bibliotheek

A. Ontwikkelingen

Toekomst zwembaden

We implementeren het besluit uit december 2015 over de toekomst van zwembaden in onze gemeente.

Bezuiniging buitensport

In 2015 is de bezuiniging uit de begroting 2015 op onderhoud buitensportlocaties uitgewerkt. De implementatie staat gepland in 2016. Het betreft met het herformuleren van contracten met stichtingen en sportverenigingen.

Cultuurpact

We hebben met de provincie Utrecht een cultuurpact afgesloten. Met dit pact spreken we de intentie uit om gezamenlijk te werken aan het blijvend onder de aandacht brengen van de rijkdom aan cultuur in onze gemeente. Samen met de provincie en vertegenwoordigers van culturele instellingen geven we inhoud aan het provinciale cultuurbeleid 2016-2019. We gaan in overleg over de thema's

- nieuwe maatschappelijke uitdagingen;
- culturele basisinfrastructuur;
- zichtbaar en beleefbaar erfgoed;
- toegankelijkheid van informatie en cultuur

Deze thema's sluiten aan op het lokale cultuurbeleid.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Sport in Beeld, beleidsnota sport 2008-2012 (voor accommodaties)
- Nota Welzijn: Vitale Dorpen (2014-2017)
- Nota Cultuur Samen tot Bloei (2014-2017)
- Cultuurpact provincie Utrecht
- Beleidsvisie bibliotheek

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 <i>Percentage inwoners dat voldoet aan de Norm Gezond Bewegen</i>	GGD-onderzoek	90% (jeugd 9-12, 2012) 81% (jeugd 13-17, 2012) 66% (19-65 jaar, 2012) 72% (65+, 2012)	93% (2017) 84% (2017) 69% (2017) 75% (2017)
2.1			
2.2			

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.2. <i>Aantal verenigingen dat samenwerkt met combinatiefunctionarissen sport</i>	13	15
1.1-1.2 <i>Aantal dorpen met GALM-aanbod</i>	1	2
1.2 <i>Aantal kinderen 4-18 jaar uit minimagezinnen dat gebruik maakt van het Jeugdsportfonds</i>	55 6,2	55 7,5
1.2 <i>Aantal FTE combinatiefunctionarissen actief in dorpssportteams</i>		
2.2 <i>Aantal kinderen 4-18 jaar uit minimagezinnen dat gebruik maakt van het Jeugd cultuurfonds</i>	10	10
2.1 <i>Aantal FTE cultuurcoach actief in bo en po</i>	1	1,5
2.1 -2.3 <i>Aantal verstrekte subsidies in het kader van ontplooiën, ontmoeten en samenwerken</i>		24
2.4 <i>Aantal bezoekers bibliotheek</i>	175.000	175.000
2.2 <i>Aantal deelnemende basisscholen kunst- en cultuurmenu</i>	23	24

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Sport	2.339	1.964	1.893	1.882	1.227	1.223
Sportacc. en zwembaden	1.769	2.062	2.152	2.104	2.103	2.068
Kunst en cultuur	262	331	365	361	361	361
Bibliotheek	931	946	909	859	858	858
			0			
Totaal lasten	<u>5.300</u>	<u>5.303</u>	<u>5.319</u>	<u>5.206</u>	<u>4.549</u>	<u>4.510</u>
Baten						
Sport	-113	-160	-113	-113	-113	-113
Sportacc. en zwembaden	-327	-485	-499	-499	-499	-499
Kunst en cultuur	-7	-5	-5	-5	-5	-5
			0			
Totaal baten	<u>-447</u>	<u>-650</u>	<u>-617</u>	<u>-617</u>	<u>-617</u>	<u>-616</u>
Resultaat	4.853	4.653	4.702	4.589	3.932	3.894

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

49

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In het jaar 2015 is invulling gegeven aan de uitgangspunten van de tennisharmonisatie. Met ingang van 2016 is het door de raad beschikbaar gestelde budget toegevoegd aan de beschikbare budgetten voor de tennis.	65	N	S
In 2015 heeft de afronding plaats gevonden van de nota Sport in Beeld. In 2015 zijn de laatste uitgaven gedaan die hier betrekking op hadden.	93	V	I
In 2015 is er per saldo terughoudend omgegaan met het onderhoud aan Steinheim	20	N	S
De toename van de lasten in 2016 wordt veroorzaakt door rente en afschrijving van de laatste uitgaven gedaan die hier betrekking op hadden.	52	N	S
In 2015 heeft er een eenmalige bezuiniging plaats gevonden op de uitgaven voor cultuur.	30	N	S
De lagere uitgaven voor de bibliotheek in 2016 ten opzichte van 2015 worden veroorzaakt door de bezuinigingen op het bibliotheek werk.	37	V	S
Diverse kleine afwijkingen	12	N	I/S

Programma 10 – Verkeer en Vervoer

“Veilige, bereikbare en leefbare leefomgeving”

A. Ontwikkelingen

Bij de vaststelling van het Gemeentelijke verkeers- en vervoerplan zijn geen middelen vrijgemaakt om maatregelen die zijn genoemd in het GVVP te realiseren. Om toch tot uitvoering te komen wordt aansluiting gezocht bij de budgetten en kredieten ten behoeve van de openbare ruimte. Gevolg hiervan is dat bij reconstructies het onderhoudsprogramma voor riolering en wegen bepalend is voor het realiseren van concrete verkeersmaatregelen in de openbare ruimte. Hiervoor is de financiële ruimte beperkt. Dit komt door bezuinigingen op de exploitatie en het investeringsplan. En omdat in de kredieten we weinig rekening houden met de extra kosten voor verkeersvoorzieningen. Dit zijn vaak wel de voorzieningen waar bewoners tijdens participatie- en inspraakbijeenkomsten om vragen. In concrete gevallen willen we dit met maatwerk oplossen.

In 2016 actualiseren wij het uitvoeringsprogramma van het GVVP. Het betreft een update van de projecten. Tevens voegen wij het onderdeel fietsmobiliteit toe. Onder andere de verbreding van de Lekdijk biedt kansen voor verbetering.

De effecten van ons beleid zijn van vele factoren afhankelijk. Onder andere economische, sociale en demografische ontwikkelingen bepalen in wezenlijke mate de mobiliteit.

B. Beleidskaders

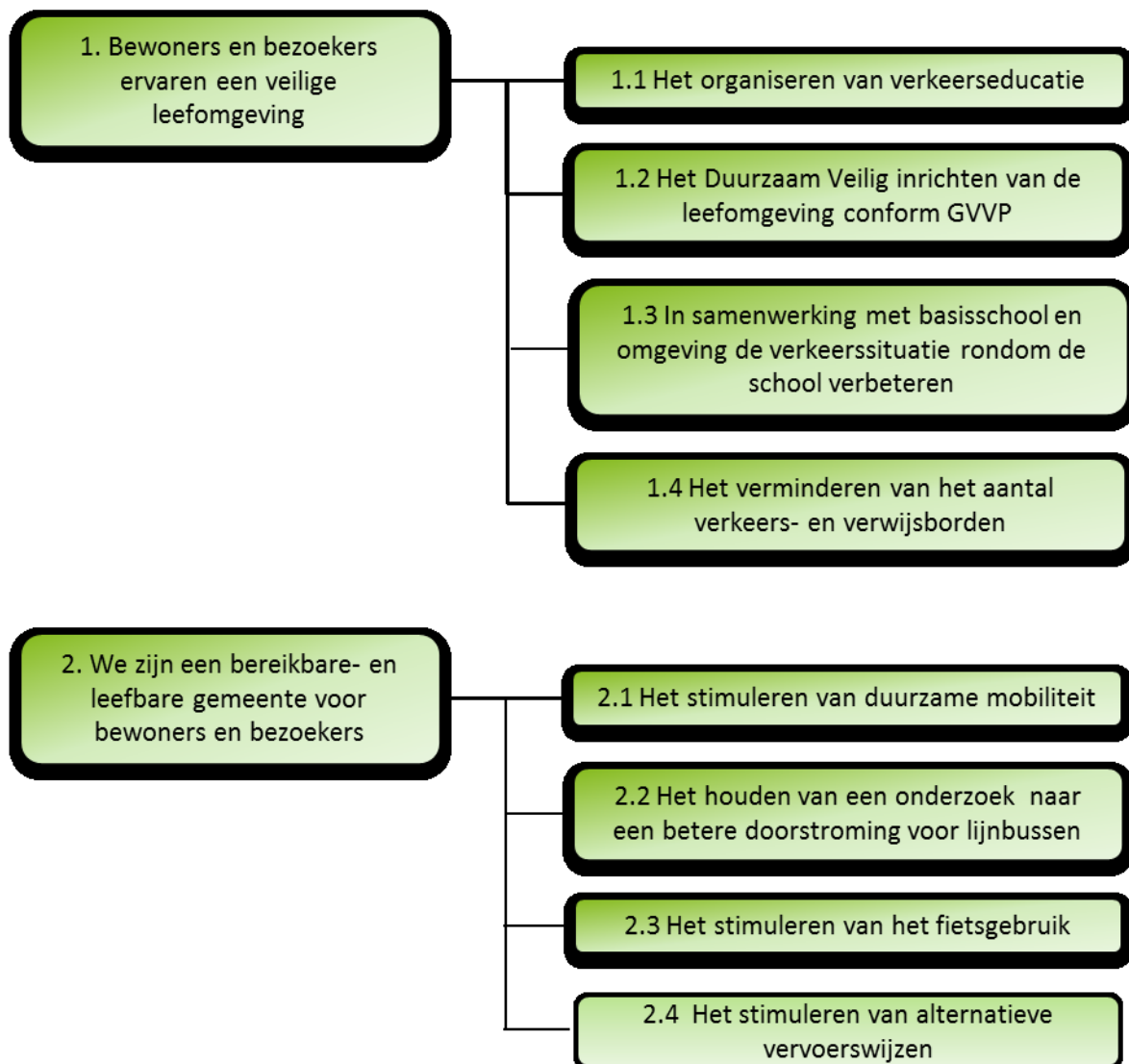
Gemeentelijk

- Structuurvisie Groen dus vitaal
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP)
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	Bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Tevredenheidsscore voor de verkeersveiligheid in de leefbaarheidsmonitor neemt toe	Leefbaarheidsmonitor	6.4 (2014)	6.6
2.1 Tevredenheidsscore voor de bereikbaarheid in de leefbaarheidsmonitor neemt toe	Leefbaarheidsmonitor	7.4 (2014)	7.6

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Aantal educatieacties in een jaar	Minimaal 3	4
1.3.1 Aantal schoolomgevingen verkeersveilig aangepast	2	1
2.1.1 Aantal nieuw geplaatste laadpalen voor elektrische auto's in openbare ruimte	4	6
2.4.1 Aantal gerealiseerde fietsservicepunten per jaar	1	2

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Verkeer en vervoer	773	1.348	1.462 0	1.446	1.440	1.735
Totaal lasten	773	1.348	1.462	1.446	1.440	1.735
Baten						
Verkeer en vervoer	-12	-18	-18 0	-18	-18	-18
Totaal baten	-12	-18	-18	-18	-18	-18
Resultaat	-	761	1.330	1.429	1.422	1.718

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

114

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Voor het Stationsgebied is de te betalen bijdrage aan de provincie een jaar doorgeschoven. Als onderdeel van spoor II van de begroting 2015-2018 verschuift de geraamde rentelast van 2015 naar 2016.	105	N	I
Overige kleine afwijkingen	9	N	I

Programma 11 – Openbare ruimte en Milieu

Goede, gezonde en duurzame leefomgeving

Wegen, straten en pleinen, Openbare verlichting, Openbaar groen, Begraafplaatsen, Reiniging en Milieu

A. Ontwikkelingen

Openbare ruimte

Door de bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben wij het onderhoudsniveau voor alle producten in de openbare ruimte fors moeten verlagen. Een deel van het openbaar groen vormen wij om naar soberder en meer natuurvriendelijk groen. Wij bieden de mogelijkheid aan inwoners en bedrijven om elementen toe te voegen aan de sobere basisinrichting of door extra onderhoud een beter onderhoudsniveau te bereiken.

Door verlaging van het onderhoudsniveau neemt het risico op kapitaalvernietiging en claims toe.

Omdat wij steeds meer werk in grote contracten openbaar aanbesteden wordt het databeheer belangrijker.

Met deze gegevens stellen wij tevens meerjarige onderhoudsplannen en contracten op. Zo zijn wij in staat om met de beschikbare middelen te voldoen aan de vastgestelde kwaliteitsniveaus. Ons meldingssysteem speelt een belangrijke rol in onze bedrijfsvoering. Hierdoor zijn wij in staat snel te reageren op wensen van onze bewoners en passanten.

Meerjareninvesteringsplan

In 2014 hebben we het investeringsplan herijkt, jaarlijks terugkerend groot onderhoud is meer gestructureerd opgenomen en vooral op de produkten groen en speelplaatsen zijn investeringen vervallen. Het meerjareninvesteringsplan voor riolering is gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP).

Uiterlijk 2016 gaan we het uitvoeringsplan actualiseren. Renovaties van riool zijn sinds 2015 als aparte projecten zichtbaar in de meerjarenbegroting en afgestemd op de beschikbare capaciteit. In zijn geheel is het investeringsvolume fors verlaagd. Dit betekent dat onze wegen, rioleringen, openbaar groen en bomen langer mee moeten gaan. De effecten hiervan zijn op korte termijn beperkt. Op den duur zal mogelijk achterstallig onderhoud ontstaan, zullen de onderhoudskosten toenemen en zal er een inhaalslag moeten worden gemaakt. Als dit risico zich voordoet dan komen wij met voorstellen om het investeringsvolume en de capaciteit te verhogen.

Openbare verlichting

De huidige openbare verlichting is verouderd en gebruikt meer energie dan volgens de huidige technologie nodig is. Dit heeft twee oorzaken: de verouderde armaturen en het grote aantal masten. In 2016 moet nieuw beleid worden vastgesteld. Op basis hiervan stellen wij een vervangingsplan op, waarbij het vervangingstempo wordt bepaald door het beschikbare budget.

Afvalstoffeninzameling

In 2015 zijn we gestart met de huis-aan-huis inzameling van kunststof dit met het oog op het verminderen van de hoeveelheid restafval. Door het Rijk wordt vanaf 2015 belasting geheven op brandbaar afval. Deze lastenverhoging gaan we vanaf 2016 in het tarief verrekenen.

Omdat er meer geld in de egalisatie voorziening zat dan wenselijk is, is de afvalstoffenheffing sinds 2010 verlaagd. Het tarief in 2012, 2013 en 2014 was daardoor niet kostendekkend. Om de exploitatie sluitend te maken is geld onttrokken aan de egalisatievoorziening. Hiermee is het geld teruggegeven aan onze inwoners. In 2015 is het tarief weer verhoogd, maar nog niet kostendekkend en daarmee is de egalisatie voorziening volledig benut. Vanaf 2016 moet het tarief weer kostendekkend zijn. Dit betekent een verhoging ten opzichte van het afgelopen jaar, waarbij het tarief naar verwachting ongeveer weer terugkomt op het

niveau van 2011. De ambitie die in de kadernota afval is opgenomen is: gedurende de looptijd van de kadernota afval blijft de heffing maximaal op het niveau van 2011 (exclusief de doorberekening van prijsinflatie).

Milieubeleid

Het Rijk past het geluidbeleid 'Swung' aan. Swung staat voor Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid. Hieronder valt ook geluid van gemeentelijke wegen en industrielawaai. Hierdoor is ter zijne tijd waarschijnlijk een aanpassing van het gemeentelijk geluidbeleid nodig.

Voor zover nu bekend vindt binnen het kader van de Omgevingswet een aanzienlijke decentralisatie van bodemtaken richting gemeenten en hun Omgevingsdiensten plaats. De periode tot 2018 wordt benut om de gemeenten daarop voor te bereiden

Het Rijk werkt aan de Structuurvisie Ondergrond (STRONG). De aanleiding is de toenemende drukte in de ondergrond. Naar verwachting komt de Structuurvisie ondergrond in het najaar van 2015 uit.

Voor de gemeente kan dit leiden tot een noodzaak van aanpassing van beleid of werkwijze.

Vanaf 2024 zijn asbestdaken in Nederland verboden. Dit betekent dat eigenaren van gebouwen met asbesthoudende dakbedekking deze voor die tijd moeten verwijderen. Dit zal onder andere gevolgen hebben voor de taken ten aanzien van toezicht en handhaving op verwijdering van asbest de komende jaren. De gevolgen voor bijvoorbeeld onze eigen gebouwen en schoolgebouwen gaan wij nader onderzoeken.

B. Beleidskaders

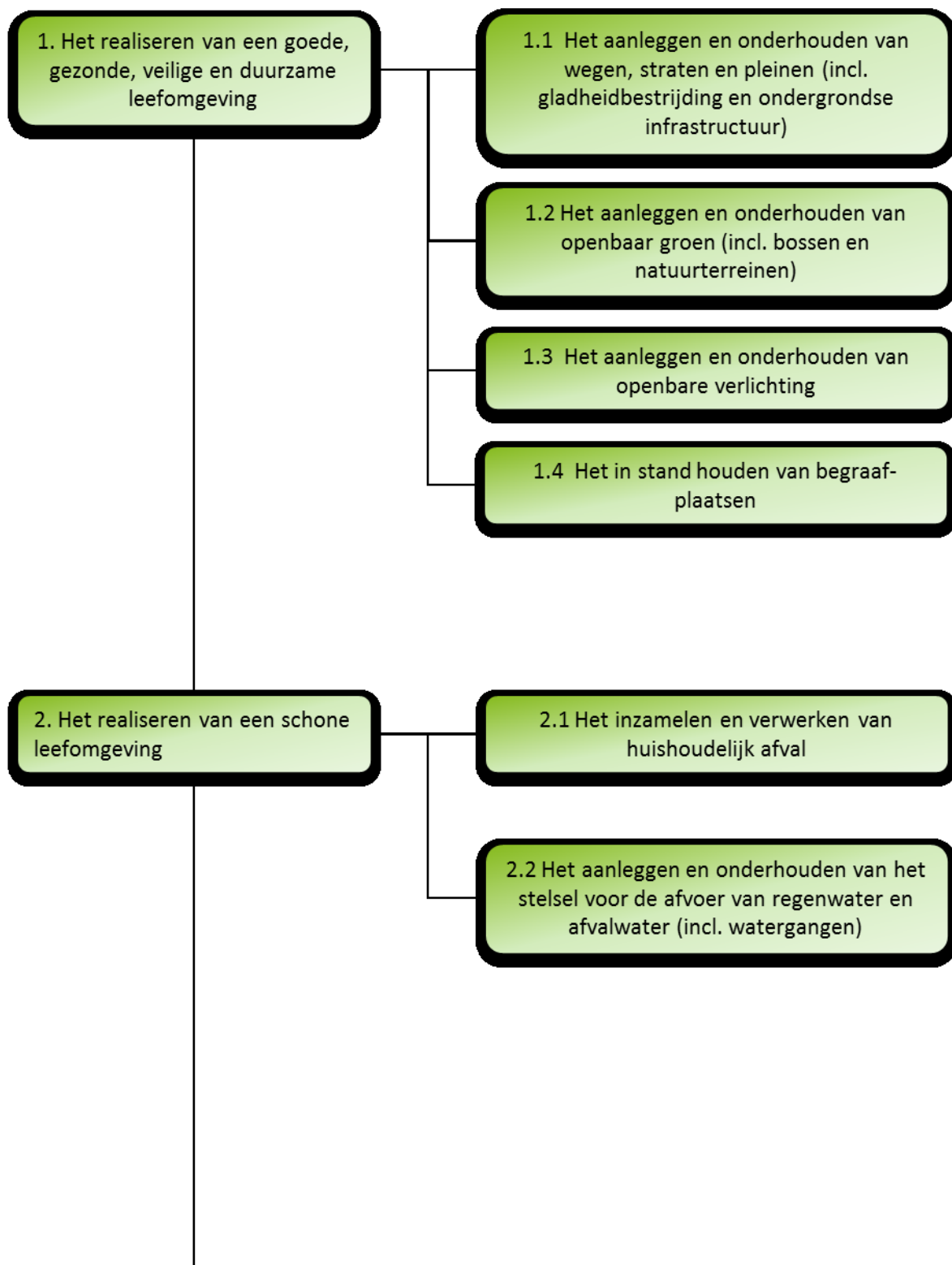
Gemeentelijk

- Nota Kwaliteit Beheer Openbare Ruimte
Milieubeleidsplan Natuurlijk Duurzaam 2009 – 2014
- Nota bodemenergie
- Waterplan Heuvelrug
- Visie 'Dorpswateren'
- Beleidskader bodem
- Kadernota afval 2014-2021
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)
- Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

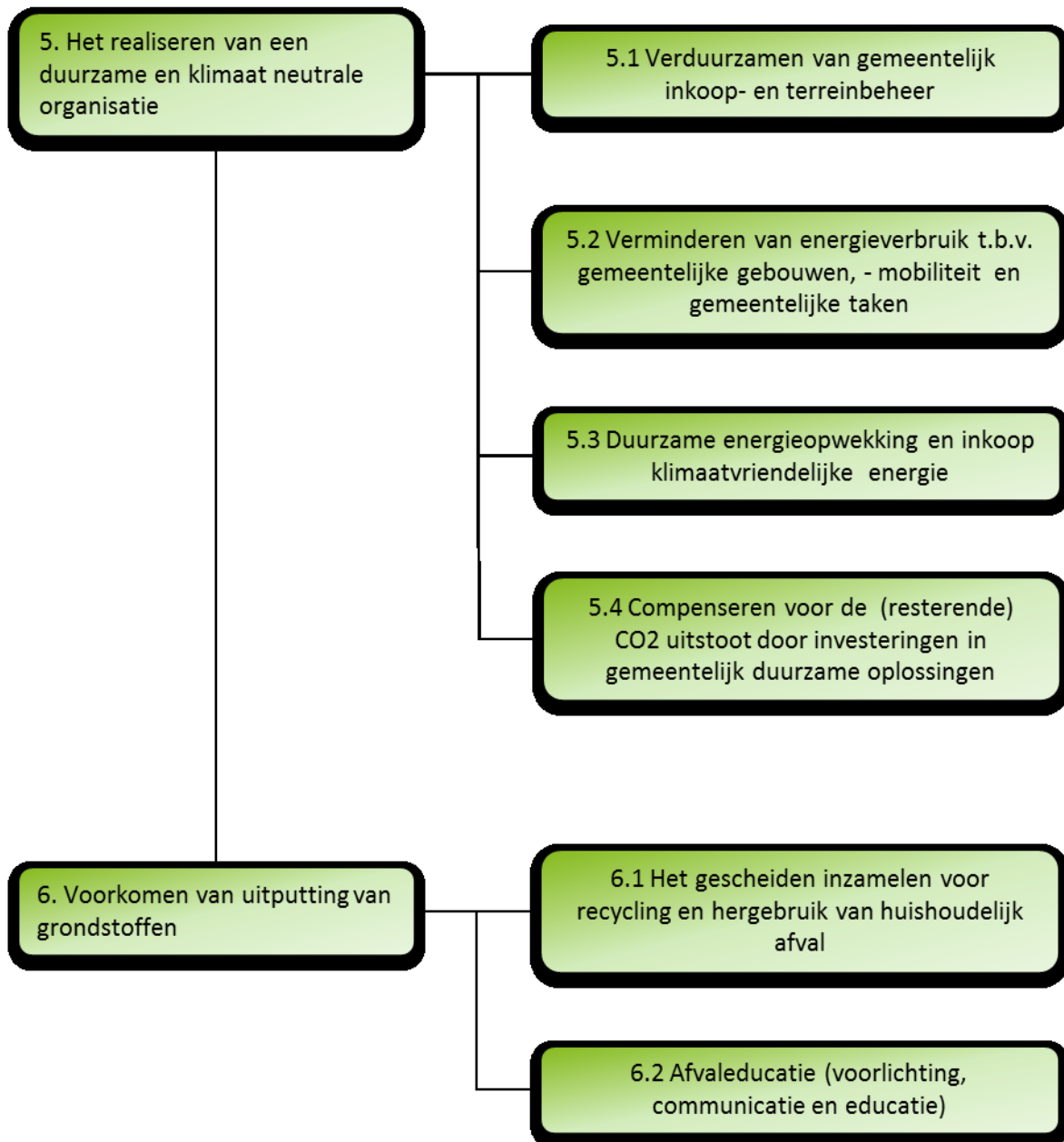
Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
1.1 Rapportcijfers netheid van de wijk	Leefbaarheidsmonitor	6,8	6,8 of nvt
2.1 Rapportcijfer afvalinzameling en verwerking (streefwaarde $\geq 7,7$)	Inwonersenquete	7.7	7.7
3.1 Bodemkwaliteit: aantal klachten over bodem	ODRU	3 (2014)	3
3.2 Luchtkwaliteit en geur: aantal elektrische voertuigen in de gemeente (personen- en bedrijfsauto's + bromfietzers / scooters)	Klimaatmonitor AgentschapNL	28 (2010)	350
3.3 Aantal klachten stankoverlast / geur	ODRU	10 (2010)	5
3.4 Aantal klachten geluidsoverlast (exclusief horeca)	ODRU	48 (2010)	30
4.1 Klimaatvoetafdruk gebouwde omgeving grondgebied in de gemeente in ton CO ₂ gebaseerd op het gemeten elektriciteit en gasgebruik (referentiewaarde = voetafdruk 2009)*	Stedin Energie in Beeld	221.999	162.233
5.1 Klimaatvoetafdruk van de organisatie –na compensatie (ton/CO ₂)	Twee jaarlijkse klimaatvoetafdruk	2.513 (2009)	0

In de indicatoren voor milieu (3-5) zijn nog niet de nieuwe indicatoren van de startnotitie Actualisatie Uitvoeringsprogramma milieu verwerkt, omdat deze startnotitie bij het opstellen van de begroting nog niet door gemeenteraad zijn vastgesteld.

* De streefwaarde is gebaseerd op een lineaire afname van CO₂ t.o.v. 2009, met als doel jaar 2035 = 0. Bij een lineaire afname is de te behalen CO₂ reductie per jaar 8.538 ton (221.999: 26 jaar). In 2015: $-7 \times 8.538 = -59.766$

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2015	2016
1.1.1a % Hoofdinfrastructuur, wat voldoet aan onderhoudsniveau B	45%	45%
1.1.1b % Hoofdinfrastructuur, wat voldoet aan onderhoudsniveau C	45%	45%
1.1.1c Aantal toegekende claims wegen	12	12
1.1.1-3 Centra, parken en parels, alle producten onderhoudsniveau B	95%	95%
1.1.1-3 Overige openbare ruimte, onderhoudsniveau C	95%	95%
1.4.1 Begraafplaatsen, onderhoudsniveau A	95%	95%
1.4.2 Aantal gegronde klachten m.b.t. onderhoud begraafplaatsen	2	2
2.2.1 Aantal vuilemissies op oppervlaktewater a.g.v. niet functioneren van het hoofdriool	1	1
3.2.1 Aantal ROM-adviezen	45	45
3.3.1 Aantal zwerfvuilacties	30	30
3.3.2 Aantal deelnemende klassen aan buitenlessen	75	75
4.2.1 Aantal duurzaam bouwadviezen bij nieuwbouw	35	20
4.3.1 Aantal aangeboden communicatie- en educatieprojecten op energie en klimaat	12	12
4.3.2 Aantal verzorgde trajecten 'Heuvelrugscholen gaan voor klimaat'	1	1
5.2.1 Aantal ton CO ₂ uitstoot gemeentelijke mobiliteit	B	378
5.3.1 Energieverbruik openbare verlichting (Kwh)	1,3 mln	1,3 mln
5.4.1 Aantal ton resterende CO ₂ gecompenseerd	725	1.100
6.1.1 Hoeveelheid ingezameld restafval in kg/inwoner	200	190
6.2.1 Aantal aangeboden communicatie- en educatieprojecten op afoalgebied	7	7

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Beheer openbare ruimte	9.624	9.862	10.173	10.149	10.312	10.440
Milieu en duurzaamheid	9.137	10.220	10.703	10.824	10.813	10.838
Totaal lasten	<u>18.760</u>	<u>20.082</u>	<u>20.876</u>	<u>20.973</u>	<u>21.125</u>	<u>21.278</u>
Baten						
Beheer openbare ruimte	-1.803	-1.489	-1.481	-1.481	-1.481	-1.481
Milieu en duurzaamheid	-8.846	-9.721	-10.285	-10.421	-10.421	-10.421
Totaal baten	<u>-10.649</u>	<u>-11.210</u>	<u>-11.766</u>	<u>-11.902</u>	<u>-11.902</u>	<u>-11.902</u>
Resultaat	8.111	8.872	9.110	9.071	9.223	9.375

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

238

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De voorgenomen bezuiniging op Evenementen (spoor II) bleek niet haalbaar en is met ingang van 2016 vervallen.	18	N	
Kapitaallasten	173	N	
De onderhoudslasten voor de afwatering zijn in 2015 eenmalig verlaagd (bezuiniging spoor II).	50	N	
De onderhoudslasten voor het openbaar groen zijn in 2015 eenmalig verlaagd (bezuiniging spoor II)	20	N	
Diverse kleine afwijkingen	68	N	
Incidentele kosten in 2015 voor de procesbegeleidingskosten vanuit de gemeente en de ODRU tav voor de bodemverontreinigingen Doorn Driebergen (Bosatex)	91	V	

Programma 12 – Middelen en Ondersteuning

“Structureel en reëel evenwicht”

Geldleningen, Algemene uitkering,, WOZ, Vastgoed, Grondzaken

A. Ontwikkelingen

Uitvoering Raadsprogramma

Met deze begroting 2016- 2019 geven wij verder uitvoering aan de uitgangspunten van het raadsbreed vastgestelde Raadsprogramma. Dit doen wij door:

- Het aanbieden van een structureel en reëel sluitende begroting waarin structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- Het in de begroting opnemen van een overzicht incidentele lasten en baten;
- Het dekken van de kapitaallasten voor vastgoedobjecten zoals het gemeentekantoor, Cultuurhuis Pléiade en De Binder uit de lopende begroting en niet meer uit de daarvoor gevormde bestemmingsreserves;
- De vrijvallende middelen uit de hiervoor genoemde bestemmingsreserves toe te voegen aan de algemene reserve waardoor de aanwezige weerstandscapaciteit, het vermogen om incidentele risico's op te vangen, fors toeneemt.
- Organisatie: welke werkzaamheden doe je als gemeente zelf, wat doe je in regie, wat laat je over aan anderen; hoe organiseer je dat?

Project Financieel gezonde huishouding

In 2015 hebben wij een start gemaakt met het project financieel gezonde huishouding. Dit project zetten wij in 2016 voort en bestaat uit het bouwen van een nieuw rekeningschema, productenbegroting, het opstellen van een nieuwe regeling budgetbeheer, het formuleren van heldere doelen en prestaties, versterking van de financiële adviesfunctie en de ontwikkeling van een eenduidige methode van kostentoe rekening met daarbij behorende tarieven.

Het project ronden wij in 2016 af en leidt tot een meerjarenbegroting 2017 – 2019 die het u mogelijk maakt te sturen op hoofdlijnen.

Invoering Vennootschapsbelasting (VPB)

Op 1 januari worden gemeenten verplicht Vennootschapsbelasting te betalen over de winsten die behaald worden op ondernemersactiviteiten zoals bijvoorbeeld grondexploitaties. Na vaststelling van de jaarrekening 2015 kunnen wij de fiscale openingsbalans opstellen en informeren wij u over de gevolgen die deze wet voor onze gemeente heeft.

Wijziging Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten (BBV)

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten wordt mogelijk op korte termijn herzien. In 2014 heeft een door de VNG ingestelde adviescommissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de VNG, het ministerie van BZK en vertegenwoordigers van gemeenten en provincies, een rapport uitgebracht over de vernieuwing van het BBV. De adviezen hebben betrekking op een breed spectrum van onderwerpen met als rode draad het versterken van de horizontale sturing en verantwoording door de raad. De adviescommissie heeft zich in zijn adviezen primair gericht op gemeenten, gelet op het bijzondere belang dat gemeenten hebben bij de vernieuwing. Wij volgen de ontwikkelingen op de voet en voor zover al mogelijk is, anticiperen wij binnen het project financieel gezonde huishouding op deze toekomstige ontwikkelingen.

Uitbesteding Belastingtaken.

In 2015 heeft u besloten de uitvoering van de belastingtaken onder te brengen bij de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU). In 2016 zetten wij maximaal in op het voeren van regie om de kwaliteit van de uitvoering door BghU te borgen.

Het afstoten van niet strategisch vastgoed.

Deze categorie vastgoed bestaat uit het verkopen van zo veel mogelijk vastgoed dat wij niet nodig hebben om onze gemeentelijke taken uit te voeren. In 2015 is door een taskforce in samenwerking met lokale makelaars gestart met het in de verkoop zetten van vastgoed dat verkocht kan worden. Dit heeft geleid tot een flink aantal verkopen. Dit traject zal in 2016 met kracht worden voortgezet. Het voorzichtige herstel van de vastgoedmarkt geeft hierbij een zetje in de rug.

Het vervaardigen van globale ruimtelijke kaders per grondexploitatie en het vervolgens verkopen van deze locaties.

Bij de vaststelling van de tweede Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG), in maart 2015, is aangekondigd dat aan de raad scenario's worden voorgelegd met strategieën voor het beperken van de in dit MPG geprognosticeerde resultaatsverslechtering. Eind 2015 zijn deze scenario's aan de gemeenteraad voorgelegd. Het gekozen scenario zal in 2016 e.v. worden uitgevoerd. De voormalige gemeentewerven en kantoren evenals een aantal losstaande locaties behoren tot deze scenariokeuze. In de MPG staat vermeld om welke locaties het gaat.

Het regisseren van het beheer van het gemeentelijke strategisch vastgoed.

In 2016 wordt onderzocht of het haalbaar is om rationeel beheer van ons strategisch vastgoed op basis van een regierol in te voeren. De gemeente zou dan vooral de rol innemen van aanstuurder van het beheer van het vastgoed op basis van een beheersplan. Het actueel houden van dit beheersplan en het uitvoeren van de beheerstaken zou dan grotendeels door marktpartijen kunnen worden uitgevoerd. Het onderzoek bestaat er uit dat de regietaken en –functies van de gemeente worden benoemd, welke organisatie en middelen hiervoor nodig zijn, hoe de aansturingslijnen naar de marktpartijen verlopen en voor welke beheersambitie wordt gekozen.

B. Beleidskaders

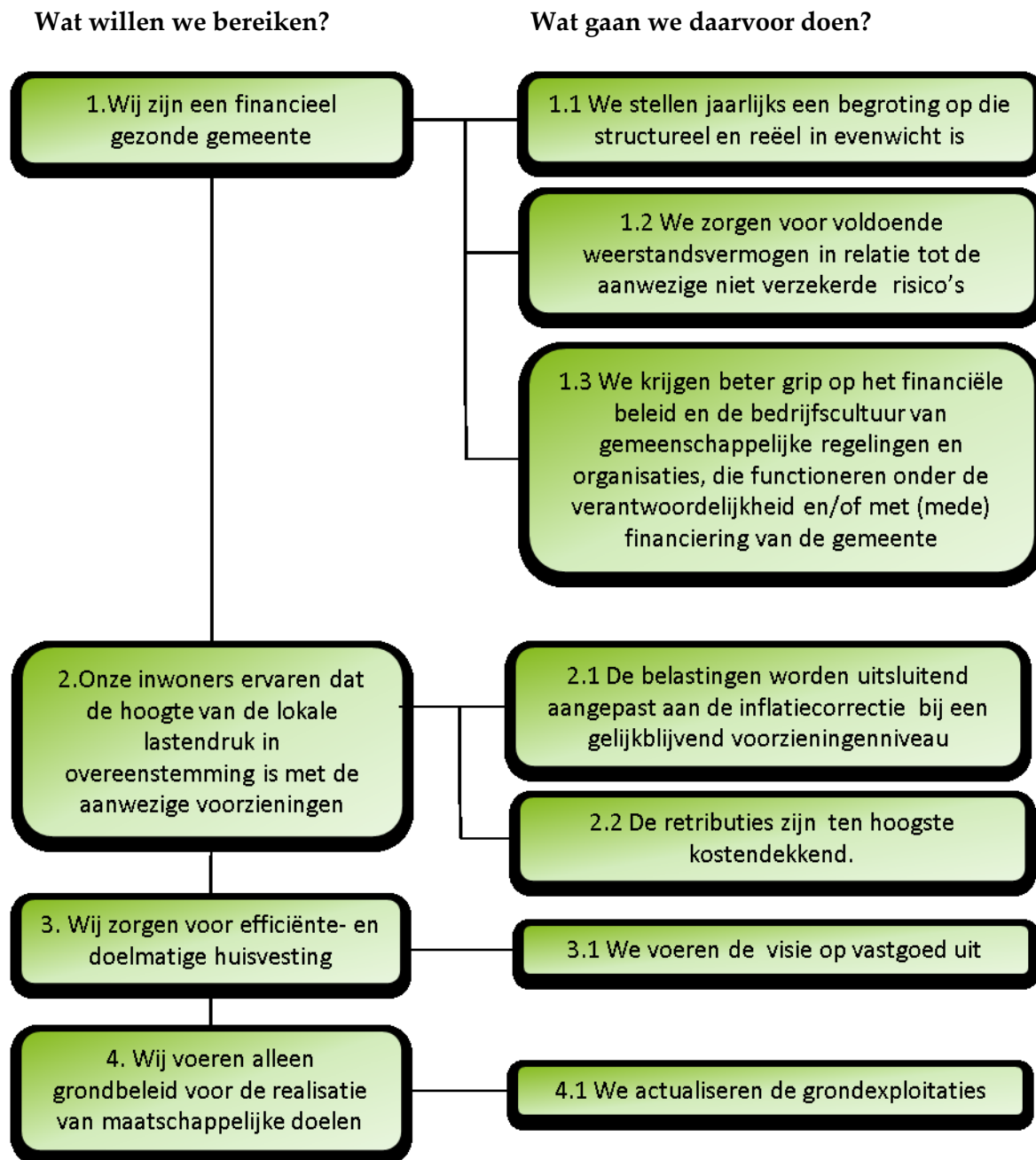
Gemeentelijk

- Financiële verordening gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Nota lokale heffingen
- Nota reserves en voorzieningen
- Nota waarden en afschrijven
- Nota weerstandsvermogen en risicomanagement
- Werkwijze gemeenschappelijke regelingen/verbonden partijen gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Afstoten niet strategisch vastgoed
- Programmamanagement voormalige werven en kantoren

Overige overheidsinstanties

- Wet Financiering Decentrale Overheden
- Toezicht kader provincie Utrecht
- Wet Waardering Onroerende Zaken
- Wet Hof
- Besluit Begroten en Verantwoorden Provincies en Gemeenten

C. Doelenboom

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2016
2.1 Percentage inwoners dat tevreden is over de aanwezige voorzieningen in de dorpen in relatie tot de lokale lastendruk	Leefbaarheidsmonitor	70	B Leefbaarheidsmonitor 2018

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren:

	2015	2016
1.1.1 Aantal onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid	2	2
1.1.2 Mate van provinciaal toezicht	repressief	repressief
1.2.1 Weerstandsvermogen	1 of hoger	1 of hoger

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Financiën	5.846	6.142	5.015	4.594	4.443	3.699
Vastgoed / grondzaken	5.941	4.878	8.926	7.959	5.870	3.049
Totaal lasten	<u>11.787</u>	<u>11.019</u>	<u>13.941</u>	<u>12.553</u>	<u>10.313</u>	<u>6.748</u>
Baten						
Financiën	-58.692	-53.414	-51.328	-50.155	-49.047	-48.832
Vastgoed / grondzaken	-2.308	-4.876	-8.546	-7.829	-6.263	-2.507
Totaal baten	<u>-61.000</u>	<u>-58.290</u>	<u>-59.875</u>	<u>-57.984</u>	<u>-55.310</u>	<u>-51.339</u>
Resultaat	-49.213	-47.271	-45.934	-45.431	-44.997	-44.591

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

1.337

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De negatieve effecten van het in het voorjaar vastgestelde MPG en de daarbij behorende onttrekkingen aan de reserves leiden tot een lagere stand van de reserves en dus tot een nadeel op de bespaarde rente.	244	N	I
In de meerjarenbegroting 2016 – 2019 is voor de onroerendezaakbelasting een stijging opgenomen van 2,5% gedurende de jaren 2016, 2017 en 2018.	238	V	S
Lagere rentekosten voor aan te trekken financieringsmiddelen en overige mutaties op de kostenplaatsen.	650	V	S
De invulling van de oplopende bezuiniging op personeel.	125	V	S
Voor loon- en prijsinflatie is, op basis van de provinciale richtlijn, in de begroting een bedrag opgenomen.	615	N	S
Opheffing van de dekkingsplannen voor het Cultuurhuis Pléiade, De Binder en de nieuwbouw van het gemeentekantoor en het niet langer ramen van toekomstige verkopen van het strategisch vastgoed leidt tot een gesaldeerd nadeel.	1.163	N	I/S
De oplopende bezuiniging voor verkoop van het snippergroen.	227	V	I
De opbrengsten uit de verkopen van niet-strategisch vastgoed zijn begroot tot en met 2015.	750	N	I
De verwerking van het in het voorjaar 2015 vastgestelde MPG.	156	V	I
Diverse kleine afwijkingen.	39	V	I

Programma 13 – Transitie

Maatschappelijke Ontwikkeling

Dit programma omvat de volgende deelprogramma's:

- 13.1 De toegang
- 13.2 Het aanbod AWBZ, Jeugdhulp en re-integratieinstrumenten
- 13.3 Monitoring en verantwoording

Per 1 januari 2015 zijn de decentralisaties geëffectueerd in het sociale domein. Het gaat om de Jeugdhulp, de Wmo (ivm AWBZ-taken) en de Participatiewet. Programma 13 richt zich op de nieuwe activiteiten die bekostigd worden uit de nieuwe geldstromen die voor deze taken naar de gemeenten zijn gekomen. Het betreft de inrichting van de toegang, de verstrekking van nieuwe individuele voorzieningen, de inrichting van de monitoring en verantwoording en de uitvoeringskosten voor de gemeente.

Gelet op de sterk dalende inkomsten voor deze taken in de komende jaren, voeren we een samenhangend programma uit, gericht op een Transformatie van het sociale domein. De opgave is om goede ondersteuning en zorg te bieden en tegelijkertijd de financiële taakstelling te behalen.

Programma 13 moet in samenhang worden gezien met de programma's 3, 5, 6, 7 en 9. De transformatie van het sociaal domein krijgt integraal vorm, zoals beschreven in de Beleidsuitgangspunten transitie, uit januari 2014. We werken voor al deze programma's vanuit het model van de piramide van eigen kracht, die erop gericht is om

1. een beweging te maken naar meer ondersteuning bieden vanuit het gewone leven en meer ondersteuning regelen via preventie en algemene voorzieningen ('kantelen') en
2. integrale oplossingen te bieden ('1 gezin 1 plan').

Op de langere termijn zullen we deze programma's anders gaan ordenen, zodat we beter kunnen sturen op de doelen van de transformatie opgave. In deze begroting werken we met wijzigingen.

In 2015 zijn alle basisactiviteiten ingeregeld voor de transformatie van het sociale domein, die plaats dient te vinden in de periode 2015-2018. Het jaar 2016 staat in het teken van doorontwikkelen, innoveren en keuzes maken voor de middellange termijn.

13.1 De toegang

A. Ontwikkelingen

De consultants in de sociale dorpssteams vormen het hart van de transformatie. Het accent ligt in 2016 op het krijgen van de juiste mensen in de teams en het organiseren van voldoende capaciteit in de teams. De basis daarvoor is de evaluatie over het eerste jaar.

We maken op basis van de ervaringen in de pilots Werk en Schuldhulpverlening een keuze in de aansluiting tussen de sociale dorpssteams en de RDWI, om daadwerkelijk te komen tot 1 gezin – 1 plan. Daarbij geven we ook invulling aan de geplande bezuiniging op de schuldhulpverlening.

Voor de teams zelf ligt het accent op het doorontwikkelen van de werkwijze, gericht op kantelen en integraal werken. We werken verder aan de samenwerking met huisartsen, scholen, politie, woningbouwverenigingen en maatschappelijke organisaties in de dorpen.

We gaan een keuze maken in de organisatievorm van de sociale dorpssteams en van de backofficetaken. We doen het laatste in samenspraak met onze regiopartners.

We faciliteren de sociale dorpssteams door initiatieven te stimuleren die leiden tot versterking van de preventieve en algemene voorzieningen in de dorpen. In 2015 hebben we rondom de sociale dorpssteams een structuur gecreëerd, waarin de dorpsnetwerken, sociale makelaars vanuit welzijn en de gemeentelijke dorpscoördinatoren als aanjagers functioneren. (zie programma 6)

Wat betreft het preventieve jeugdbeleid evalueren we in 2016 de jeugdnota en herijken we de acties. (zie programma 7)

Eind 2015 is het advies beschikbaar over de werkprocessen en de privacycheck daarop. Deze implementeren we in 2016. Privacy en de klachtenregeling houden de bijzondere aandacht.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

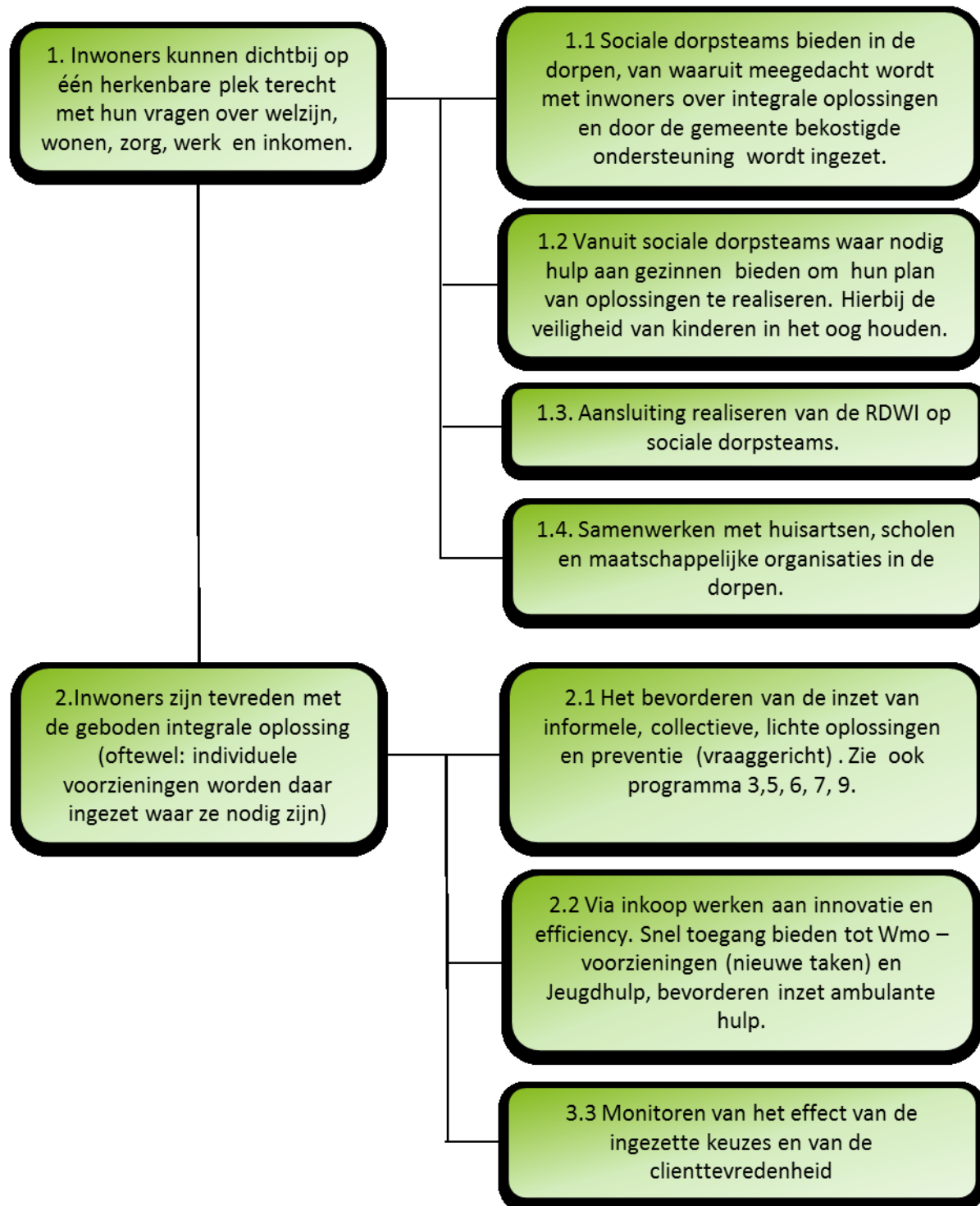
- Beleidskeuzenota transitie
- Wet op de Jeugdhulp 2014
- Participatiewet 2014
- Wet Wmo 2014

C. Doelenboom

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2015
<i>In ontwikkeling</i>			

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2014	2015
<i>In ontwikkeling</i>		

13.2 Individuele voorzieningen

A. Ontwikkelingen

In 2015 zijn de eerste stappen gezet in het innoveren van het aanbod van individuele voorzieningen, de jeugdhulp en de nieuwe Wmo-taken. Daarvoor is in samenwerking met de regiogemeenten gekozen voor de werkvorm van bestuurlijk aanbesteden. In deze werkwijze formuleren de gemeenten eerst welke doelen ze willen bereiken om goede en betaalbare zorg te bieden. In zgn zorgtafels bespreken we met cliëntenvertegenwoordigers, Wmo-raden en aanbieders hoe we dat gaan bereiken. In de zorgtafels lag in 2015 het accent nog sterk op basisafspraken over de nieuwe zorgtaken. In 2016 gaan we in gesprek over innovatie.

Als dat nog nodig is, richten we opnieuw de nodige acties op een verdeling van Rijksmiddelen die past bij de vraag naar jeugdhulp in onze gemeenten. We doen dat in samenspraak met de regiogemeenten en alle Utrechtse gemeenten.

In regionaal verband evalueren en herijken we de regionale nota Jeugdhulp. Daarbij nemen we ook besluiten over solidariteit en risicodeling. Per 1 januari 2016 krijgt ook de decentralisatie van de Inkoop ziekenhuiszorg en adhd-zorg vorm. (zie programma 7)

In samenspraak met de Wmo-raad gaan we een nieuwe invulling geven aan de cliëntparticipatie.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Beleidskeuzenota transitie
- Wet op de Jeugdhulp 2014
- Participatiewet 2014
- Wet Wmo 2014

C. Doelenboom

Zie doelenboom bij 3.1

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2015
<i>In ontwikkeling.</i>			..

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2014	2015
<i>In ontwikkeling.</i>		

13.3 Monitoring en verantwoording

A. Ontwikkelingen

In 2015 zijn de eerste stappen gezet in het monitoren van de transformatie. De eerste stap betrof de ingezette hulp en ondersteuning die we regionaal inkopen. Dit gaan we in regionaal en bovenregionaal verband verder doorontwikkelen.

Lokaal ligt er de opgave om een goede monitoring in te richten, zodat we kunnen meten of we de doelen bij de transformatie bereiken (langs de lijnen van de piramide van eigen kracht) en we keuzes kunnen maken in innovatie. Hiertoe is ook landelijk een instrument in voorbereiding. Met deze informatie kunnen we in 2016 de indicatoren in gaan vullen.

B. Beleidskaders

Gemeentelijk

- Beleidskeuzenota transitie
- Wet op de Jeugdhulp 2014
- Participatiewet 2014
- Wet Wmo 2014

C. Doelenboom

Zie doelenboom bij 3.1

D. Wat willen we bereiken

Effect indicatoren:

omschrijving	bron	Referentie- of nulwaarde	Streefwaarde 2015
<i>In ontwikkeling.</i>			..

E. Wat gaan we daarvoor doen?

Prestatie indicatoren

	2014	2015
<i>In ontwikkeling.</i>		

F. Wat gaat het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving lasten / baten	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	21.138	18.266 0	16.978	15.909	15.607
Totaal lasten	<u>0</u>	<u>21.138</u>	<u>18.266</u>	<u>16.978</u>	<u>15.909</u>	<u>15.607</u>
Baten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	-21.138	-17.892 0	-16.642	-15.765	-15.610
Totaal baten	<u>0</u>	<u>-21.138</u>	<u>-17.892</u>	<u>-16.642</u>	<u>-15.765</u>	<u>-15.610</u>
Resultaat	0	0	374	336	144	-3

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

374

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Gemeenten die te maken hebben met een forse korting op de rijksbijdrage voor de Transitie krijgen een aantal jaren een suppletieuitkering om de pijn te verzachten. De gemeente Utrechtse Heuvelrug krijgt in het jaar 2016 een suppletieuitkering van 374.000.	374	V	I

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	Bedrag
1 Algemene uitkering	36.656
2 Onroerendezaakbelastingen	9.768
3 Forensenbelasting	263
4 Toeristenbelasting	823
5 Hondenbelasting	282
6 Precariobelasting	688
7 Opbrengst beleggingen	216
8 Rente uitgezette leningen	0
9 Bespaarde rente reserves	1.476
10 Onttrekking algemene reserve vrij aanwendbaar	820
11 Onttrekking reserve egalisatie bezuinigingen	0
12 Onvoorziene uitgaven	121
Totaal	51.113

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Inleiding

In de paragraaf lokale heffingen geven wij inzicht in onze beleidsvoornemens 2016 voor de heffing en inning van de lokale heffingen en het kwijtscheldingsbeleid. Tevens geven wij inzicht in de wijze waarop wij het kwijtscheldingsbeleid uitvoeren en hoe de lokale lastendruk zich ontwikkelt.

De lokale heffingen vormen jaarlijks een belangrijk onderdeel van onze inkomsten en zijn onderdeel van gemeentelijke beleidsvrijheid. In deze paragraaf brengen wij het totaal van alle heffingen in beeld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in heffingen waarvan de besteding van de opbrengst vrij is (zgn. belastingen) en heffingen waarvan de besteding van de opbrengst gebonden is (zgn. rechten).

Belangrijke ontwikkelingen.

Momenteel werken wij aan de voorbereiding van de uitbesteding van alle belastingtaken, inclusief de waardering in het kader van de Wet waardering onroerende zaken en de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. In november kunt u over de uitbesteding van deze taken van ons een voorstel verwachten.

Binnen Driebergen-Rijsenburg onderzoeken wij, in nauwe samenwerking met de ondernemers, of er mogelijkheden zijn om, zoals ook in Doorn het geval is, een Bedrijven Investerings Zone op te richten.

In 2015 hebben wij uitvoerig gesproken met de recreatiesector om een andere wijze van heffing en inning van toeristen- en forensenbelasting te introduceren. Meerdere varianten zijn daarbij in beeld geweest maar helaas kon geen van de varianten rekeningen op voldoende draagvlak. Wij kunnen dus niet anders dan de huidige systematiek van heffing en inning van de toeristenbelasting voortzetten.

In 2016 heffen wij uitsluitend nog precariobelasting voor kabels en leidingen. De precariobelasting voor uitstallingen en terrassen op gemeentegrond vervalt uit het oogpunt van deregulering en omdat al meerdere jaren op rekeningbasis blijkt dat de in de begroting geraamde opbrengst niet gerealiseerd wordt.

Overzicht gemeentelijke heffingen

In onze gemeente kennen wij de volgende heffingen:

Belastingen:

Onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting.

Rechten:

Marktgelden, afvalstoffenheffing en reinigingsrechten, rioolheffing, begraafrechten, leges en BIZ (= een heffing voor de instandhouding van een Bedrijveninvesteringszone).

Na vaststelling van de begroting leggen wij in december 2015 alle verordeningen aan u voor, voor de definitieve vaststelling van de tarieven.

Uitgangspunten tarievenbeleid begroting 2016 - 2019

Voor het tarievenbeleid hanteren wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

▪ Onroerende Zaak Belastingen	2,5%
▪ Toeristenbelasting	1,0%
▪ Forensenbelasting	1,0%
▪ Hondenbelasting	1,0%
▪ Precariobelasting	1,0%
▪ Marktgelden	1,0%
▪ Rioolrecht, kostendekking	100%
▪ Afvalstoffenheffing	100%
▪ kostendekking	
▪ Leges, kostendekking	100%

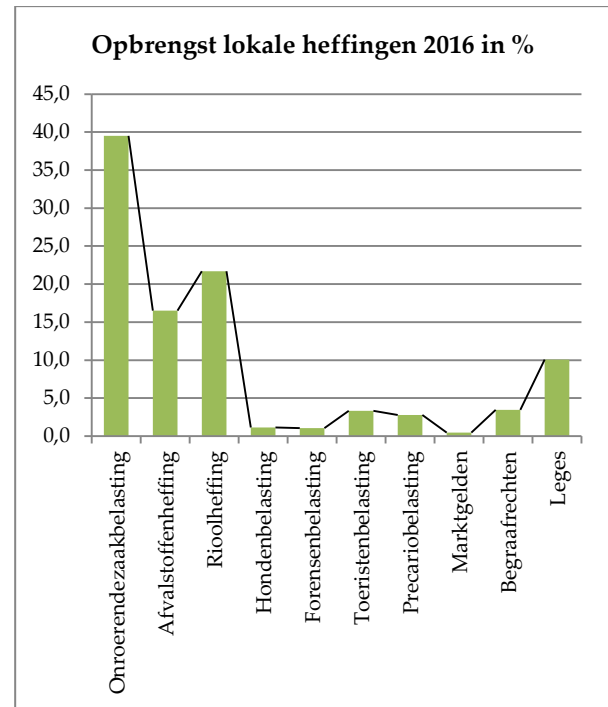

OPBRENGSTEN PER LOKALE BELASTING

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving heffing	2015	2016
Onroerendezaakbelastingen	9.529	9.768
Afvalstoffenheffing	3.947	4.070
Rioolheffing	5.042	5.345
Hondenbelasting	279	282
Forensenbelasting	240	263
Toeristenbelasting	735	823
Precariobelasting	680	687
Marktgelden	108	110
Begraafrechten	854	848
Leges	2.477	2.095
Totaal	23.891	24.291

1 Inclusief de voorgestelde extra onttrekking aan de voorziening afvalstoffenheffing

ONROERENDZAAKBELASTINGEN

De herwaardering van alle onroerende zaken, gelegen binnen de gemeentelijke grenzen, vindt jaarlijks plaats. De peildatum voor het volgend WOZ-tijdvak is 1 januari 2014.

Op basis van de vast te stellen waarden, worden de aanslagen onroerendezaakbelastingen berekend.

Tijdens het opstellen van de paragraaf lokale heffingen zijn deze waarden nog niet bekend. Verwacht wordt dat medio december de WOZ-waarden kunnen worden bepaald. Ook dan pas kunnen de uiteindelijke tarieven voor het belastingjaar 2015 worden berekend. In de raadsvergadering van december 2014 worden de definitieve tarieven voorgesteld ter vaststelling aan de gemeenteraad.

Een voorlopige ontwikkeling op de vastgoedmarkt laat een daling zien van de waarden met 5,0%.

Voor niet-woningen gaan wij voorlopig ook uit van een daling van 5,0%.

WOZ-tijdvak	Daling
2013	4,0 %
2014	6,0 %
2015	3,5 %
2016 (voorlopig)	0,0 %

Omschrijving	Tarief 2015	(voorlopig) Tarief 2016
Woning - Eigenaar	0,1192 %	0,1218%
Niet-woning - Eigenaar	0,1620 %	0,1655%
- Gebruiker	0,1520 %	0,1553%

AFVALSTOFFENHEFFING / REINIGINGSRECHTEN

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016 ^s
Per perceel	€ 167,80	Pm
Bij meer-persoonshuishoudens	€ 209,73	Pm
Extra Gft-container	€ 71,76	Pm
Extra rest-container	€ 136,20	Pm
Bedrijven (excl.BTW)	€ 249,36	Pm

De verhouding in de tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens bedraagt 100/125.

RIOOLHEFFING

Op basis van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2012-2015 bedraagt het tarief voor het belastingjaar 2015 voor een meerpersoonshuishouden € 244,08.

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016
Per perceel	€ 195,12	€ 206,88
Bij meer-persoonshuishoudens	€ 244,08	€ 258,72
Bedrijven, volgens specifieke tarieventabel		

De verhouding in de tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens bedraagt 100/125.

HONDENBELASTING

De opbrengsten voor de hondenbelasting worden aangepast aan de inflatie.

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016
1 ^e hond	€ 69,36	€ 70,08
2 ^e hond	€ 115,68	€ 116,88
Elke volgende hond	€ 155,76	€ 157,44
Kennel	€ 436,80	€ 441,48

Jaarlijks vindt een controle plaats op 1/3 deel van het totale woningenbestand op de aanwezigheid van één of meer honden.

FORENSENBELASTING

De opbrengsten voor de forensenbelasting worden aangepast aan de inflatie.

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016
Per woning	€ 210,00	€ 260,00

TOERISTENBELASTING

De opbrengsten voor de toeristenbelasting worden aangepast aan de inflatie.

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016
Per overnachting	€ 0,90	€ 1,00

MARKTGELDEN

De opbrengsten voor de marktgelden worden aangepast aan de inflatie.

Omschrijving	Tarief 2015	Tarief 2016
Per kwartaal		
Driebergen	€ 230,70	€ 237,12
Doorn	€ 209,95	€ 215,88
Amerongen	€ 200,05	€ 205,50
Leersum	€ 209,95	€ 215,88
Maarn	€ 200,05	€ 205,50

BEGRAAFRECHTEN

Het uitgangspunt voor de begraafrechten is dat de opbrengst, met gebruikmaking van de voor dit doel gevormde voorziening onderhoud nieuwe begraafplaatsen, 100% kostendekkend is. Op voorhand wordt geen aanpassing van de tarieven aan de inflatie toegepast. De toe te passen tariefwijziging is dus afhankelijk van de geraamde ontwikkeling van de lasten en de genoemde voorziening.

LEGES

Het uitgangspunt voor de leges is dat de opbrengst, 100% kostendekkend is.

PRECARIOBELASTING

De opbrengsten voor de precariobelasting worden aangepast aan de inflatie.

ONTWIKKELING LASTENDRUK

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 300.000 (2016 = € 300.000).

Lastendruk	2015	2016
OZB	€ 357,60	€ 365,40
Afvalstoffenheffing	€ 209,73	€ 216,24
Rioolheffing	€ 244,08	€ 258,72
Totaal:		
Eigenaren	€ 357,60	€ 365,40
Gebruiker	€ 453,81	€ 474,86
Eigenaren en gebruiker	€ 811,41	€ 840,26

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 500.000 (2016 = € 500.000).

Lastendruk	2015	2016
OZB	€ 596,00	€ 609,00
Afvalstoffenheffing	€ 209,73	€ 216,24
Rioolheffing	€ 244,08	€ 258,72
Totaal:		
Eigenaren	€ 596,00	€ 609,00
Gebruiker	€ 453,81	€ 474,86
Eigenaren en gebruiker	€ 1.049,81	€ 1.083,86

KWIJTSCHELDING

Op grond van de verordeningen kan gedeeltelijke of volledige kwijtschelding worden verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting voor het houden van de eerste hond.

De betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van het netto besteedbare inkomen en het normbedrag voor kosten van bestaan. In de begroting 2015 wordt uitgegaan van een totaalbedrag van € 240.000 voor te verlenen kwijtscheldingen.

Kwijtschelding	2015	2016
Afvalst.heffing	€ 139.000	€ 139.000
Rioolheffing	€ 155.000	€ 155.000
Hondenbelasting	€ 11.000	€ 11.000

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 750.000 (2016 = € 750.000).

Lastendruk	2015	2016
OZB	€ 894,00	€ 913,50
Afvalstoffenheffing	€ 209,73	€ 216,24
Rioolheffing	€ 244,08	€ 258,72
Totaal:		
Eigenaren	€ 894,00	€ 913,50
Gebruiker	€ 453,81	€ 474,86
Eigenaren en gebruiker	€ 1.347,81	€ 1.388,36

In de onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de stijging van de lastendruk voor eigenaren van woningen, met gezin, met een gemiddelde WOZ-waarde van € 1.000.000 (2016 = € 1.000.000).

Lastendruk	2015	2016
OZB	€ 1.192,00	€ 1.218,00
Afvalstoffenheffing	€ 209,73	€ 216,24
Rioolheffing	€ 244,08	€ 258,72
Totaal:		
Eigenaren	€ 1.192,00	€ 1.218,00
Gebruiker	€ 453,81	€ 474,86
Eigenaren en gebruiker	€ 1.645,81	€ 1.692,86

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Op grond van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) kan het weerstandsvermogen worden gedefinieerd als “het vermogen van de gemeente om financiële risico’s op te vangen zonder dat het gevolgen heeft voor de uitvoering van de dagelijkse taken”.

Het weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de weerstandscapaciteit (= de middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de risico’s die de gemeente loopt, waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dient als gevolg van een wijziging van het BBV met ingang van de begroting 2016 een aantal financiële kengetallen te worden opgenomen.

Deze kengetallen vormen een hulpmiddel bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente.

Enkele van deze kengetallen waren voorheen al opgenomen in de paragraaf financiering.

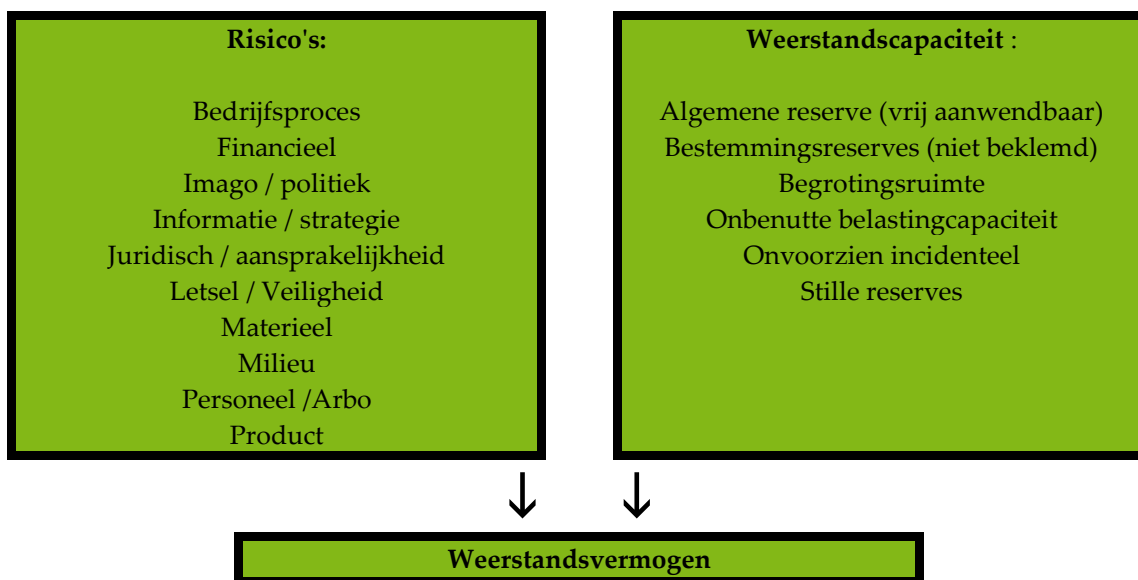
Verder moet een beoordeling worden opgenomen van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

In de kadernota 2016 – 2019 is al inzicht gegeven in de ontwikkeling van de weerstandsratio voor 2016.

Als gevolg van de besluitvorming op de Kadernota is een aantal dekkingsreserves opgeheven en zijn de saldi daarvan toegevoegd aan de algemene reserve. Samen met het wegvallen van enkele grote risico’s leidt dit tot een aanzienlijke verbetering van onze weerstandsratio.

2. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's, de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

2.1 Berekening weerstandscapaciteit

De Kadernota Weerstandsvermogen en risicomanagement bepaalt dat de gemeentelijke weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de Algemene Reserve vrij aanwendbaar, de bestemmingsreserves waarvoor geen verplichtingen zijn aangegaan, de begrotingsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit, de stelpost onvoorzien en eventuele stille reserves.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 1: Berekening weerstandscapaciteit			
	jaarrekening 2014	begroting 2015	begroting 2016
Algemene reserve (vrij aanwendbaar)	2.737	2.032	10.702
Onvoorziene uitgaven	69	121	121
Onbenutte belastingcapaciteit	4.006	4.725	5.277
Totale weerstandscapaciteit	6.812	6.878	16.100

De toename van de weerstandscapaciteit is het gevolg van het opheffen van de dekkingsreserves voor het Pléiade, de Binder en de nieuwbouw gemeentekantoor, de toevoeging van het saldo van deze reserves aan de algemene reserve en de toename van de onbenutte belastingcapaciteit, het gevolg van een relatief lagere stijging van de onroerendezaakbelasting ten opzichte van de landelijke ontwikkeling.

2.2 Omvang van het weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voor 2016 voortvloeit bedraagt € 5.193.000. Indien dit bedrag wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit op 01 januari 2016 ontstaat het volgende beeld.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 2: Berekening ratio weerstandscapaciteit			
	jaarrekening 2014	begroting 2015	begroting 2016
Beschikbare weerstandscapaciteit	6.812	6.878	16.100
Benodigde weerstandscapaciteit	5.406	5.028	5.193
Ratio weerstandscapaciteit	1,26	1,37	3,10

De positieve ontwikkeling van de ratio weerstandscapaciteit is hoofdzakelijk het gevolg van de hiervoor genoemde opheffing van de dekkingsreserves en het wegvallen van enkele grote risico's.

Uit onderstaande normtabel blijkt dat onze ratio op grond van in de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement opgenomen normering uitstekend is.

Tabel 3: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

3. Benodigde weerstandscapaciteit

a. Risico's

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van de belangrijkste financiële risico's. Ten opzichte van de risico analyse bij de begroting 2015 hebben zich de onderstaande wijzigingen voorgedaan. Dat betekent overigens niet dat deze wijzigingen op grond van de kansberekening allemaal van invloed zijn op de tabel met de 10 belangrijkste financiële risico's (zie tabel 4).

Risico's die zijn vervallen of verlaagd ten opzichte van de begroting 2015/kadernota 2016

- Juridische claim met een mogelijk risico van maximaal €3,6miljoen is vervallen door het afzien van hoger beroep door de claimer.

- Door afwaardering van het vastgoed in de jaarrekening 2014 is het risico van te hoge boekwaarde vervallen.
- De risico's op grondexploitaties zijn aangepast op basis van de geactualiseerde GREXEN.
- Afname aantal leerlingen leidt tot een lagere uitkering uit het gemeentefonds en leegstand van accommodaties. Risico is in de begroting afgedekt door opvoering financiële gevolgen Integraal Huisvestingsplan (IHP) en is daarmee komen te vervallen.
- Bij de opgevoerde risico's ten behoeve van de opstelling van de begroting 2015 was rekening gehouden met een mogelijk verlies bij de Lange Dreef CV als gevolg van noodzakelijke afwaardering van de voorraad bouwgrond. Bij de jaarrekening 2014 van de Lange Dreef CV is ter afdekking van dit risico een verliesvoorziening gevormd van € 181.000 ten laste van het resultaat. Daarmee is dit risico afgedekt. De gemeente is voor 50% aandeelhouder in de Lange Dreef CV.
- Risico afkoop bij contractbeëindiging betrof risico overname lichtmasten Citaten. Door de bereikte overeenstemming over de overnameprijs is dit risico vervallen.
- De risicokorting op de algemene uitkering is vervallen door de berekening te baseren op te verwachten ontwikkelingen.
- Het risico weigering bedrijfsverplaatsing is vervallen als gevolg van de verleende medewerking aan de verplaatsing.
- De claim tegen van aanwijzing van een pand als gemeentelijk monument is vervallen door de verleende sloopvergunning.

Nieuwe of verhoogde risico's

- Risico transitie jeugdzorg, Wmo en participatie is gekwantificeerd met een kans percentage van 50% in verband met het ontbreken van volledig inzicht in de verwachte aanspraken op beschikbare middelen.
- Reconstructie Hoofdstraat Driebergen. Middelen ontbreken voor verdere reconstructie en verschuiving van dekkingsmiddelen levert weer problemen op voor noodzakelijke reconstructies van andere wegen.
- Bodemverontreiniging Acacialaan Doorn. Gemeente is pro forma aansprakelijk gesteld. Het financiële risico bestaat uit een mogelijke lagere opbrengst van de aangekochte woningen bij verkoop na sanering van de grond. Het risico is nog niet financieel gekwantificeerd.
- Risico onderwijshuisvesting. De huidige tijd leert dat het steeds lastiger wordt om onderwijshuisvesting/renovatie en nieuwbouw daadwerkelijk te realiseren met de vergoedingen die op basis van de normen van de onderwijshuisvestingsverordening worden toegekend.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 4: Belangrijkste financiële risico's					
Nr.	Risico	Gevolgen	Kans	Maximaal financieel gevolg	Invloed
1.	Transities Jeugdzorg, Wmo en participatie	Financieel/imago en dienstverlening	50%	max. 4.200	43.68%
2.	Begrotingstekorten gemeenschappelijke regelingen	Financiële schade/ imagoschade (kan regionaal worden)	70%	max. 800	9.76%
3.	De grondexploitatie verslechterd i.v.m. afzetrisico	Financiële schade	30%	max. 1.500	6.79%
4.	Ontvlechting gemeenteschappelijke regeling Recreatieschap UHVK	Financiële schade (bijdrage afkoopsom opheffing GR)	30%	max. € 800	4.93%
5.	Bosbranden en wateroverlast door extreem weer	Financiële schade, (herstelwerkzaamheden, schadeclaims derden en inkomstenderving	10%	max. 2.500	4.47%
6.	Ontbreken meerjaren beleid en -beheer	Financiële schade - afname waarde en	30%	max. 390	2.68%

	gemeentelijke gebouwen	toename onderhoudskosten			
7.	Mogelijke veroordeling tot 100% vergoeding claim	Financiële schade	50%	max. 400	2,51%
8.	Grondexploitatie verslechterd door handhaving bestemming	Financiële schade	30%	max. 429	1.94%
9.	Voordoen van calamiteit	Financiële schade en imagoschade	10%	max. 1.000	1.74%
10.	Grond wordt mogelijk niet afgenomen door ontwikkelaar.	Financiële schade	50%	max. 200	1.74%
Overige risico's				5.389	
Totale omvang risico's:				17.608	

b. Risicosimulatie

Op basis van de bovenstaande risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Daarbij wordt een inschatting gemaakt van de kans en de verwachting dat een risico zich voor zal doen.

Deze analyse heeft voor de bovengenoemde risico's de volgende tabel als uitkomst.

(bedragen x € 1.000)

Tabel 5: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 765
10%	€ 984
15%	€ 1.162
20%	€ 1.327
25%	€ 1.489
30%	€ 1.660
35%	€ 1.846
40%	€ 2.049
45%	€ 2.281
50%	€ 2.544
55%	€ 2.836
60%	€ 3.142
65%	€ 3.465
70%	€ 3.794
75%	€ 4.125
80%	€ 4.463
85%	€ 4.817
90%	€ 5.193
95%	€ 5.729

In de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement is afgesproken dat 90% van alle risico's kunnen worden afgedekt. Uit tabel 5 blijkt dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 5.193.000 (benodigde weerstandscapaciteit).

Toelichting verstrekte garantstellingen

Via een motie heeft is in de raad van 06 november 2014 verzocht inzicht te geven in de som van de garanties die door de Gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn afgegeven en het financieel risico dat hiermee wordt

gelopen. Daarnaast moet de reden van de garantstelling duidelijk zijn en moet worden onderbouwd hoe de riskante garanties en daarmee samenhangende risico's kunnen worden afgebouwd.

Garantstellingen

De leningen die wij gegarandeerd hebben zijn in alle gevallen leningen die verstrekt worden voor de verwezenlijking van een maatschappelijk doel. Concreet betekent dit geldverstrekkingen aan woningbouwverenigingen voor de realisatie van (sociale) huurwoningen of aan sportverenigingen voor de bouw van een onderkomen. Voor de garantstellingen aan particulieren geldt dat deze in het verleden verstrekt zijn om de mogelijkheden voor inwoners op de woningmarkt te vergroten. Dit is een sterfhuiscstructie, er worden geen nieuwe garantstellingen aan particulieren verstrekt.

Het totaal van de gegarandeerde geldleningen bedraagt € 184.870.000. Onderscheid wordt gemaakt in leningen waarbij de gemeente primair garantsteller is, secundair garantsteller/achtervang en particuliere leningen waarvoor de gemeente eveneens primaire garantsteller is.

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de verstrekte garantstellingen.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Bedrag per 01-01-2016	Risico
Gemeente als eerste borgstelling	€ 31.992	Laag
Gemeente als achtervang	€ 147.910	Laag
Particuliere Leningen	€ 4.968	Laag
Totaal	€ 184.870	

In alle gevallen is het risico op de garantstellingen laag.

Gemeente als eerste garantsteller

De leningen waarvoor de gemeente als eerste garantsteller optreedt zijn verstrekt aan de C.V. Lange Dreef voor 13,5 miljoen. De overige leningen zijn verstrekt aan woningbouwvereniging Amerongen voor het MFC Allemanswaard (6,9 miljoen), Stichting Sportaccommodaties Hoenderdaal (4,9 miljoen), het golfterrein Doorn(1,9 miljoen) en voor het resterende deel aan individuele (sport)verenigingen.

Gemeente als achtervang

Bij de garantstellingen waarbij de gemeente als achtervang dient treedt het Waarborgfonds Sociale Woningbouw op als eerste garantsteller. Dit betekent dus voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug een te verwaarlozen risico.

Particuliere leningen

Voor de particuliere leningen geldt dat sprake is van een sterfhuiscstructie, wat betekent dat de omvang van garantstelling alleen nog maar afneemt. In het geval van de particuliere leningen betreft het hypotheekverstrekkingen op een eerste hypotheek op woningen. Bij deze woningen is op dit moment, ondanks de waardedaling van het vastgoed, nog altijd sprake van een overwaarde. De gemeente heeft het recht van hypotheek wanneer de hypotheekontvanger niet aan haar verplichtingen kan voldoen en er aanspraak wordt gedaan op de garantiestelling. Het risico dat we lopen is dus verwaarloosbaar.

Afbouwen garanties

Het afbouwen van de riskante garanties en daarmee samenhangende risico's is geen wenselijk scenario. Dit zou alleen kunnen wanneer de gemeente Utrechtse Heuvelrug de schuld van de geldverstrekker overneemt. Hiermee wordt de gemeente in alle gevallen primair verantwoordelijk en risicodragend voor de gegarandeerde geldleningen.

De enige maatregel die de gemeente kan treffen is het verzorgen van voldoende weerstandscapaciteit om de garantstellingen te kunnen waarborgen. De weerstandscapaciteit neemt in deze begroting substantieel toe, hetgeen betekent dat eventuele risico's op dit onderdeel opgevangen kunnen worden.

4. Financiële kengetallen

4.1 Netto schuldquote

Deze ratio wordt gebruikt om een beeld te schetsen van de mate van flexibiliteit van een organisatie. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente op korte termijn accenten kan verleggen. De netto schuld als aandeel van de exploitatie geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Netto schuldquote	164	126	118

De netto schuldquote voor de gemeente ligt met 170% ruim boven de norm van 130% van de VNG (deze norm is gerelateerd aan de EMU-norm).

De hoogte van de netto schuldquote ontstaat door een zware financieringslast en een (naar verhouding) klein surplus op de lopende exploitatie.

In 2015 is een begin gemaakt met de verbetering van onze financiële positie. Onderdeel daarvan betrof het terugdringen van de schuldpositie door onder andere de realisaties van de geplande grondexploitaties en de verkoop van niet-strategisch vastgoed en de voormalige gemeentewerven en –kantoren. Verder heeft in het kader van de uitwerking van spoor II van de begroting 2015 een herijking van het investeringsplan plaatsgevonden.

4.2 Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft een indicatie wat het aandeel van de verstrekte leningen is en de betekenis daarvan voor de schuldenlast.

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	146	110	104

4.3 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Solvabiliteitsratio	10	12	11

4.4 Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in het totaal van de voorraad bouwgronden ten opzichte van de totale baten.

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Grondexploitatie	4,44%	4,49%	3,62%

4.5 Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft inzicht in de beschikbare structurele ruimte voor het dragen van de eigen lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserve uit te drukken in een percentage van de totale baten.

	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Structurele exploitatieruimte	8,4	0,9	-0,8

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

1. Algemeen

Onze gemeente bestaat uit de zeven dorpen: Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg, Leersum, Maarn, Maarsbergen en Overberg en heeft een oppervlakte van 13.140 hectare, waarvan 12.949 hectare land en 191 hectare oppervlakte binnenwater. Het grootste deel van de gemeente is particulier grondbezit. Een klein gedeelte is in eigendom en/of beheer bij de gemeente. Het grootste deel hiervan is openbare ruimte. De openbare ruimte bevat wegen, rioleringen, groen, openbare gebouwen enzovoort. Ze worden kapitaalgoederen genoemd.

Gedurende de periode dat ze van nut zijn vertegenwoordigen ze een waarde voor onze gemeente. Die waarde moet zo goed mogelijk bewaakt worden door het plegen van onderhoud. Dat kan regulier onderhoud ten laste van de exploitatie zijn of groot onderhoud ten laste van de onderhoudsvoorzieningen. Als er voldoende onderhoud wordt gepleegd, kan een voldoende niveau van voorzieningen worden aangeboden aan de inwoners en overige gebruikers. Daarnaast wordt kapitaalvernietiging door vroegtijdig groot onderhoud voorkomen. Tot slot wordt daarmee voldaan aan de zorgplicht in het kader van aansprakelijkheid. Het gewenste onderhoudsniveau dient altijd te worden gezien in relatie tot de kosten. Als de gemeente beschikt over een helder beleid en actuele beheerplannen, dan kunnen de risico's in de hand gehouden worden.

In 2014 hebben we een herijkt investeringsplan opgesteld met als belangrijkste doelen efficiënter omgaan met de kapitaallasten en beter inzicht geven in de investeringen. De inhoud van het plan is grotendeels gebaseerd op het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Het investeringstempo wordt vooral bepaald door de beschikbare ambtelijke capaciteit. Alle grote renovaties zijn apart opgenomen en in 3 verschillende fases, namelijk voorbereiding, uitvoering en nazorg. In het herijkte investeringsplan wordt per project een verdeelsleutel tussen benodigd rioolkrediet en wegenkrediet vastgesteld. Naast de grote rioolrenovaties zijn er ook investeringskredieten opgenomen voor renovaties van wegen in het buitengebied en in de hoofdinfrastructuur. Verder zijn er investeringen opgenomen voor openbaar groen en gebouwen. Door herijking van de investeringen is het jaarlijks investeringsvolume fors verlaagd. We vervangen op basis van technische levensduur naar aanleiding van inspecties, niet op basis van economische afschrijving. Het onderhoud is gericht op een sober basisniveau en het voorkomen van onveilige situaties en schades. De overlast voor bewoners zal in sommige gevallen toenemen. Ook de risico's voor de gemeente nemen toe. Deze bestaan onder andere uit het ontstaan van achterstallig onderhoud en een toename van het aantal claims en meldingen. Ook loopt de gemeente risico vaker aansprakelijk te zijn bij schades en ongevallen. Op dit moment is in onze registraties nog geen toename van aansprakelijkheid te zien. Uit onze registraties Omdat een groot deel van onze openbare ruimte het eind van zijn levensduur nadert, zullen de onderhoudskosten in de komende jaren stijgen en zal vervanging nodig zijn.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is verplicht gesteld om voor het onderhoud het beleidskader en de financiële consequenties daarvan in de begroting en jaarrekening op nemen. Dat is in deze paragraaf uitgewerkt.

2. Kengetallen gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wegen (inclusief trottoirs en fietspaden) in m ²	2.515.000
Civieltechnische kunstwerken	131
Lantaarnpalen	8.300
Verkeersregelininstallaties	8
Verkeersborden	3.900
Straatnaamborden	1.750
Riolering in km	394
Bergbezink voorzieningen	9
Rioolpompen en -gemalen	708

Wateroppervlak in bebouwd gebied in m ²	57.500
Buitensportcomplexen	10
Bos- en natuurterrein in ha	260
Openbaar groen in ha	213
Bomen	49.200
Speeltoestellen	528
Speelplaatsen	111
Begraafplaatsen	9
Begraafplaatsen totaal oppervlakte in km ²	140.042
Culturele kunstwerken	38

3. Leeswijzer

In deze paragraaf komen de volgende hoofdonderwerpen aan de orde.

- I Waardering en afschrijving
- II Beleidskader van de volgende items

Strategisch:

- 1. GRP
- 2. GVVP
- 3. Sportnota
- 4. Speelruimteplan

Tactisch:

- 5. Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte

Operationeel:

- 6. Wegen
- 7. Civieltechnische kunstwerken
- 8. Lantaarnpalen
- 9. Openbaar groen, de volgende onderdelen
  - a. gemeentelijke bomen;
  - b. gemeentelijke bossen en natuurterreinen.
  - c. Plantsoenen;
  - d. Gras-, oever-, en watervegetaties;
- 10. Speelvoorzieningen
- 11. Rioleringen en water
- 12. Gebouwen
- 13. Buitensportcomplexen
- 14. Begraafplaatsen
- 15. Kunstwerken (cultuur)

De hoofdonderwerpen kennen telkens de indeling *Bestaand beleid, Voorgenomen activiteiten, Bedrijfsvoering en Financiën*.

I. Waardering en afschrijving

Kapitaalgoederen zijn investeringen die een maatschappelijk nut hebben dat zich over meerdere jaren uitstrekt. Daarom worden ze veelal niet in het jaar van aanschaf verantwoord, maar geactiveerd en over meerdere jaren afgeschreven. Het is volgens het BBV overigens niet verboden een investering met maatschappelijk nut direct af te schrijven of te dekken uit een reserve, maar in de nota "Waarderen en afschrijven" die de raad op 28 april 2011 heeft vastgesteld is het uitgangspunt gekozen om dat niet te doen. Waardering vindt plaats op basis van historische kostprijs. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Investerings lager dan € 10.000 komen rechtstreeks ten laste van de exploitatie. Voor de bepaling van de afschrijvingstermijnen wordt de economische levensduur als toekomstige gebruiksduur aangehouden.

II. Beleidskaders

Voor een aantal producten bestaat een strategisch beleidskader. Dit geldt bijvoorbeeld voor riolering (GRP) en Verkeer en Vervoer (GVVP). Voor een aantal is dit kader er niet. Opvallend is het ontbreken van strategisch beleid voor de 'groene' producten, zoals bijvoorbeeld het openbaar groen, bomen en begraafplaatsen.

Strategisch:

1. Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)

Deze nota is vastgesteld door de gemeenteraad in zijn vergadering van 6 oktober 2011. Deze is gebaseerd op lange termijn berekeningen (ca. 50 jaar), waarvan de eerst 5 jaren specifiek zijn uitgewerkt (2012 t/m 2016). Eind 2015 wordt het GRP weer geactualiseerd. De nota heeft tot doel om de afvoer van huishoudelijk afvalwater en van regenwater op veilige en efficiënte wijze te organiseren. De nota heeft de volgende uitgangspunten:

- Het relatief schone regenwater dient zoveel mogelijk buiten het riool te blijven;
- Riolering die niet langer functioneel is (kapot of te klein) wordt planmatig vervangen.
- De herinrichting van wegen en openbaar groen vindt zoveel mogelijk gelijktijdig met de rioolvervanging plaats. Dit beperkt kosten en overlast voor bewoners.

2. Gemeentelijk Verkeer en Vervoers Plan (GVVP)

Deze nota is vastgesteld door de gemeenteraad in zijn vergadering van 28 januari 2009. De nota heeft tot doel om een veilige en vlotte doorstroming van het verkeer te garanderen. De nota heeft de volgende uitgangspunten:

- In de wegenstructuur wordt onderscheid gemaakt in een hoofdstructuur en woonstraten;
- Openbaar vervoer en fietsverkeer wordt extra gestimuleerd.

Voor verkeerskundige maatregelen zijn geen investeringsmiddelen opgenomen in de begroting. Deze werkzaamheden worden meegenomen in de opgevoerde investeringen voor wegrenovaties.

3. Sportnota 'Sport in Beeld'

Deze nota is vastgesteld door de gemeenteraad in zijn vergadering van 24 september 2008. De nota heeft tot doel om de beoefening van georganiseerde sport voor inwoners te faciliteren en te stimuleren. De nota heeft de volgende uitgangspunten:

- De gebouwen komen in eigendom bij de verenigingen;
- De velden komen in eigendom, beheer en onderhoud van de gemeente;
- Elke buitensportvereniging krijgt de beschikking over tenminste één kunstgrasveld.

4. Speelruimte Beleidsplan

Deze nota is vastgesteld door de gemeenteraad in zijn vergadering van 23 april 2009. De nota heeft tot doel het buitenspelen van kinderen en jongeren te faciliteren en te stimuleren. De nota heeft de volgende uitgangspunten:

- Het bevorderen van buitenspelen, in het bijzonder in een natuurlijke omgeving;
- Het harmoniseren van het aanbod van speelvoorzieningen.

Tactisch:

5. Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte

Het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is in 2009 door de gemeenteraad vastgesteld. Hiermee is een belangrijke basis gelegd voor de ontwikkeling van kwaliteitsgestuurd beheer. De uitgangspunten en de kwaliteitsgebieden worden verwerkt in de beheersystemen en het onderhoud zal waar mogelijk steeds vaker beschreven worden in beeldbestekken. Inmiddels zijn de eerste beeldbestekken aanbesteed: voor maaien van gazons, onkruidbestrijding op verhardingen en onkruidbestrijding in onderhoud van plantsoenen in de wijken.

Kwaliteitsprofielen, bijgesteld na de kerntakendiscussie						
Gebied	A+	A	B	C	D	Ambitieprofiel
Centra			x			Basis
Parels			x			Basis
Woonwijk				x		Sober
Bedrijventerrein				x		Sober
Hoofdinfra			x	x		Basis / sober
Parken			x			Basis
Landelijk gebied				x		Sober
Begraafplaatsen		x				Extra
Sportterreinen				x		Sober
Bossen en natuurterreinen				x		Sober

De kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op het landelijke systeem van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Wegenbouw). Het vastgestelde niveau is aangegeven, kan naar boven en beneden 10% afwijken. Er zijn in totaal 5 niveaus (A+, A, B, C en D). De kwaliteitsniveaus staan hieronder kort toegelicht:

Niveau A+: Nieuwe aanleg. Dit niveau wordt praktisch niet gebruikt voor het bepalen van onderhoudskwaliteit.

Niveau A: Hoogwaardig. Meer dan de functie vereist. De openbare ruimte ligt er goed bij.

Niveau B: Functioneel, sober en doelmatig. De openbare ruimte ziet er redelijk uit, er is regelmatig wat op aan te merken.

Niveau C: Onrustig beeld, met enige discomfort of hinder. Schade en vervuiling zijn zichtbaar aanwezig. Over het algemeen functioneert de ruimte nog wel. Onveilige situaties treden incidenteel op.

Niveau D: een slecht beeld, met vervuiling. Er is sprake van kapitaalvernietiging en er zijn onveilige situaties. Er zijn veel claims die vaak worden toegewezen.

Operationeel:

6. Wegen

a. Bestaand beleid.

Het beheerplan wegen is op 28 mei 2009 door de raad vastgesteld. Gekozen is voor een budget neutrale variant. Dit betekende destijds een licht tekort, maar dit kon door een efficiënte bedrijfsvoering worden opgevangen. Na het vaststellen van het beheerplan is er fors bezuinigd. Met de beschikbare middelen blijken wij ondanks een dalend kwaliteitsniveau op dit moment nog steeds in staat de risico's voor aansprakelijkheid en veiligheid te beperken. Er is geen sprake van een stijging van het aantal toegekende claims en de toegekende bedragen.

Gezien de leeftijdsopbouw van asfalt- en klinkerwegen in onze gemeente en de reguliere afschrijvingstermijnen van deze wegen valt te verwachten dat er op termijn meer investeringsruimte nodig is. Door regelmatige inspecties wordt het gedrag van het wegdek in beeld gehouden en kan het optimale moment hiervoor worden bepaald. Hiermee moet in het investeringsprogramma rekening worden gehouden. Binnen de huidige ambtelijke capaciteit is dit niet mogelijk.

b. Voorgenomen activiteiten.

De meeste activiteiten betreffen grote riool- en wegrenovaties die een looptijd hebben van meerdere jaren. Leidend hiervoor is het verbreed GRP. Voor de wegen waar geen riool aanwezig is, dat is voornamelijk in het buitengebied en de hoofdinfrastructuur, wordt ook een meerjaren onderhoudsplan bijgehouden. De activiteiten betreffende grote riool –en wegrenovaties worden projectmatig uitgevoerd, verschillende projecten bevinden zich in verschillende fasen. De werken waar alleen het wegdek wordt gerenoveerd worden opgenomen in vervangingskredieten. Onderstaand wordt een aantal projecten en vervangingen opgesomd die alleen renovatie van het wegdek betreffen. Overige projecten worden genoemd in het hoofdstuk riolering.

De volgende projecten zitten in de uitvoeringsfase:

- Herinrichting Langbroekerweg Doorn
- Herinrichting Hoofdstraat Driebergen

Er is gestart met de voorbereiding/uitvoering van de volgende projecten:

- Infrastructuur Maarsbergen

c. Bedrijfsvoering.

In de eerste jaren na de herindeling stonden onze activiteiten vooral in het teken van het op orde krijgen van de beheergevens (kwantitatief en kwalitatief) en het op gang houden van het onderhoud. Verschillen in onderhoudsniveaus tussen de dorpen zijn zoveel mogelijk geharmoniseerd. In het kader van de organisatieontwikkeling zijn wij nu bezig met het integreren van de beheers- en de onderhoudsactiviteiten. Deze efficiëntieslag in de bedrijfsvoering is nodig om een deel van de bezuinigingen op te kunnen vangen. Uit inspecties zal vervolgens blijken wat het effect is van de bezuinigingen op de wegen. Dit effect zal bij asfaltwegen groter zijn dan bij de minder onderhoudsgevoelige klinkerwegen. Het ontstaan van achterstallig onderhoud op asfaltwegen (kapitaalvernietiging op korte termijn) dient te worden voorkomen zolang vervanging nog niet aan de orde is. Veiligheidsrisico's en toename van claims spelen in toenemende mate. Actualisatie van het huidige wegenbeheerplan is in voorbereiding.

d. Financiën.

De kosten die gemoeid zijn met de vervanging van het gehele wegenareaal noemen we de vervangingswaarde. De totale vervangingswaarde hebben wij berekend op 147 miljoen voor wegen, en ca. 1,5 miljoen voor verkeers- en straatnaamborden. Voor VRI's, wegmarkeringen en voorzieningen voor openbaar vervoer is de vervangingswaarde onbekend.

Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemde budgetten zijn inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Wegen	€ 2.050.000
Verkeersregelingen (VRI's, Wegmarkeringen, Verkeersborden, Straatnaamborden)	€ 242.000
Openbaar vervoersvoorzieningen	€ 117.000

De grote investeringen zijn per project opgenomen in het herijkte investeringsplan. Verder zijn er structureel investeringen opgenomen voor groot onderhoud aan asfalt- en klinkerwegen en verkeerskundige herinrichtingen. Er is geen onderhoudsvoorziening.

7. Civieltechnische kunstwerken.

a. Bestaand beleid

Voor dit onderdeel is geen beleid opgesteld, er is wel in 2013 een inventarisatie gemaakt van alle kunstwerken en de onderhoudsstaat. Op dit moment is wordt gekeken welke kunstwerken kunnen vervallen en wordt een onderhoudsplan inclusief begroting opgesteld. De onderhoudstoestand van de meeste kunstwerken is matig en zijn de risico's gering. Enkele voorzieningen, bijvoorbeeld vlonders en steigers, dienen vooral een recreatief doel. Hiervan wordt gekeken of ze een dermate belangrijke functie vervullen dat ze gehandhaafd moeten worden. Andere voorzieningen dienen een technisch doel, goed onderhoud van beschoeiingen voorkomt schade en extra kosten aan wegverharding.

b. Voorgenomen activiteiten

Alleen regulier beheer en onderhoud.

c. Bedrijfsvoering

Het betreft in totaal 131 objecten (bruggen, grondkerende wanden, vlonders, beschoeiingen, trappen en één tunnel). Om aan de zorgplicht te voldoen dienen er regelmatig inspecties plaats te vinden en moeten de geconstateerde gebreken worden opgelost.

d. Financiën

De vervangingswaarde is onbekend.

8. Openbare verlichting.

a. Bestaand beleid

Voor dit onderdeel is beleid in voorbereiding. Dit is gericht op de vermindering met ca. 3.000 lichtpunten, waartoe de raad in de kerntakendiscussie besloten heeft en op het vernieuwen en energiezuinig maken van het areaal. In mei 2013 heeft de Raad de uitgangspunten vastgesteld voor de vernieuwing van de Openbare Verlichting.

b. Voorgenomen activiteiten

In 2016 staan de volgende werkzaamheden gepland

- ⊗ Het vaststellen van beleid (duurzaam vernieuwen door middel van LED verlichting en aluminium palen en het effectueren van de bezuinigingstaakstelling).
- ⊗ Het aanbesteden van het onderhoud.

c. Bedrijfsvoering

In 2015 wordt beleid opgesteld voor onderhoud en/of vernieuwen van het hele areaal. Eind 2015 wordt een marktconsultatie uitgezet betreffende onderhoud en vernieuwing van het areaal. De uitkomsten van deze consultatie worden uitgewerkt in de uitvoeringsparagraaf van het beleidsplan.

d. Financiën

Het budget openbare verlichting voor 2016 is € 623.000. Dit is inclusief de kapitaallasten van de overname van Citytec.

9. Openbaar groen.

a. Bestaand beleid.

Dit valt uiteen in de volgende onderdelen

- ⊗ Gemeentelijke bomen;
- ⊗ Gemeentelijke bossen en natuurterreinen.
- ⊗ Plantsoenen;
- ⊗ Gras-, oever-, en watervegetaties;

De beheerplannen voor gemeentelijke Bomen alsmede Bos- en Natuurterreinen zijn in 2009 door de raad vastgesteld. Er zijn 3 varianten beschreven: budgetneutraal, streefniveau en streefniveau-plus. Er is gekozen voor de budgetneutrale beheervariant. Dit is de variant die met de beschikbare middelen uit de begroting kan worden gerealiseerd. In deze variant voldoet de gemeente aan alle wettelijke verplichtingen. Deze variant heeft beperkte financiële risico's omdat schadeclaims niet in alle gevallen kunnen worden weerlegd. Risico's voor kapitaalvernietiging zijn er niet.

In 2007 is al het openbaar groen van de gemeente geïnventariseerd. De gegevens zijn opgenomen in het beheersysteem dat in de loop van 2011 is aangevuld met kostenkengetallen. De data worden jaarlijks geactualiseerd op basis van inspecties. In 2015 is het boombeheerplan geactualiseerd. Dat wordt eind 2015 aangeboden aan het College van B&W.

b. Voorgenomen activiteiten

In 2016 staan de volgende werkzaamheden gepland:

- ⊗ Realiseren van openbaar groen in reconstructiegebieden
- ⊗ Verkoop of terugvordering van illegaal ingenomen openbaar groen.

- Stimuleren van participatie door bewoners.
- Opstellen beheerplan bomen.

c. Bedrijfsvoering

In de eerste jaren na de herindeling stonden onze activiteiten vooral in het teken van het op orde krijgen van de beheergegevens (kwantitatief en kwalitatief) en het op gang houden van het onderhoud. Verschillen in onderhoudsniveaus tussen de dorpen zijn zoveel mogelijk geharmoniseerd. In het kader van de organisatieontwikkeling zijn de beheer- en de onderhoudsactiviteiten nog verder geïntegreerd. Deze efficiëntieslag in de bedrijfsvoering was nodig om een deel van de bezuinigingen op te kunnen vangen. Herinrichting vindt plaats naar soberder vormen van openbaar groen (meer gras en hagen, minder heesters), meer natuurvriendelijk groen en meer aansluiting bij landschappelijke structuren. Via co-productie bieden wij inwoners de gelegenheid om de inrichting te verfraaien of het onderhoudsniveau te verhogen. Alle bomen worden regelmatig geïnspecteerd. Bomen met een verhoogd risico worden jaarlijks geïnspecteerd. In de afgelopen jaren is gebleken dat de onderhoudsmaatregelen niet meer goed waren afgestemd op de inspectiefrequentie. Hierdoor konden niet alle geconstateerde gebreken worden opgelost. In het nieuwe bomenbeheerplan wordt deze afstemming weer hersteld. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke zorgplicht. Er is sinds de herindeling sprake van een snoeiachterstand. Een deel hiervan zorgt voor een verhoogt risico op schades, ongevallen en aansprakelijkheidsstellingen. De controle op de kwaliteitsniveaus van de plantsoenen vindt plaats door steekproefsgewijze termijnschouw. Tot nu toe lukt het om het gemiddeld gewenste niveau te halen. Tenslotte bestrijden wij waar nodig ziekten en plagen bij bomen (eikenprocessierups, luisbestrijding, massaria, kastanjabloedingsziekte etc.). Dit doen wij omdat dit noodzakelijk is voor het behoud van het groenelement of om gezondheidsproblemen voor de bevolking te voorkomen.

d. Financiën

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 15 miljoen voor openbaar groen en € 120 miljoen voor bomen. Voor bossen en natuurterreinen is geen vervangingswaarde bekend. Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemde budgetten zijn inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Openbaar groen en bomen	€ 1.283.000
Bossen en natuurterreinen	€ 47.000

Voor renovatie en verduurzaming is jaarlijks een investeringsbedrag van € 50.000 beschikbaar. Voor het omvormen van openbaar groen zijn van 2013 tot en met 2016 incidentele investeringsbedragen van € 100.000 per jaar beschikbaar gesteld. Er is geen onderhoudsvoorziening.

10. Speelvoorzieningen

a. Bestaand beleid

Het beleid is beschreven in het speelruimteplan. In de kerntakendiscussie heeft de gemeenteraad een besluit genomen om het aantal formele speelplaatsen te halveren. De Raad heeft hier inmiddels uitgangspunten voor vastgesteld.

b. Voorgenomen activiteiten

In 2016 staan de volgende werkzaamheden gepland:

- Invulling geven aan de vermindering van het aantal speelplaatsen.
- Vervanging speeltoestellen
- Opstellen beheerplan

c. Bedrijfsvoering

Eén keer per jaar worden alle speeltoestellen technisch geïnspecteerd. Daarnaast vinden twee maal per jaar

visuele controles plaats. Hiermee voldoen wij aan onze wettelijke zorgplicht.

d. Financiën.

De geschatte vervangingswaarde bedraagt ca. € 1 miljoen.

Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Speelvoorzieningen	€ 143.000
--------------------	-----------

In het herijkte investeringsplan is het investeringskrediet voor groot onderhoud aan speelplaatsen geschrapt. Door saneren van speelvoorzieningen en speelplaatsen moet vanaf 2015 het exploitatiebudget toereikend zijn voor al het onderhoud en inspecties. Schrappen van de investeringskredieten levert een substantiële bezuiniging op de totale kosten op dit product omdat de kapitaallasten elk jaar afnemen en over ca. 12 jaar volledig vervallen. Er is geen onderhoudsvoorziening.

11. Riolering en water

a. Bestaand beleid

Voorafgaand aan het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) is alle aandacht gericht geweest op de inventarisatie van gegevens. Een goed plan kan immers alleen geschreven worden op basis van betrouwbare (juiste en volledige) gegevens. Het beheersysteem wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van reguliere inspecties. In het GRP is een uitvoeringsprogramma opgenomen. Daar waar de riolering geheel vervangen moet worden, vindt tevens een reconstructie van de bovengrondse inrichting plaats. Bewoners worden hierbij betrokken. Het uitvoeringsplan wordt eind 2015 geactualiseerd. In 2015 is een beheerplan Water & duikers opgesteld. Dit wordt aan het college van B&W aangeboden.

b. Voorgenomen activiteiten

De meeste activiteiten betreffen grote riool- en wegrenovaties die een looptijd hebben van meerdere jaren. Deze activiteiten worden projectmatig uitgevoerd, verschillende projecten bevinden zich in verschillende fasen. Onderstaand wordt een aantal lopende projecten opgesomd:

De volgende projecten zitten in de voorbereidingsfase:

- Herinrichting Engelse werk Amerongen

Er is gestart met de voorbereiding/uitvoering van de volgende projecten:

- Herinrichting Dennenhorst Driebergen
- Herinrichting Terugdringen Wateroverlast Amerongen
- Herinrichting Julianalaan Amerongen

c. Bedrijfsvoering

Jaarlijks wordt 1/7^e deel van de riolering schoongemaakt en geïnspecteerd. Deze cyclus is gebaseerd op landelijke richtlijnen. Hiermee voldoen we aan onze wettelijke zorgplicht.

d. Financiën.

De geschatte vervangingswaarde bedraagt € 300 miljoen.

Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Riolering	€ 2.916.000
Water en duikers	€ 126.000

In het herijkte investeringsplan zijn de projecten voor groot onderhoud en reconstructie van riolering apart opgenomen. In de voorziening rioleringen is een bedrag beschikbaar van € 4.4 miljoen (geraamde stand per 01 januari 2016).

12. Gebouwen

a. Bestaand beleid

De nota strategisch vastgoedbeleid die in voorbereiding is, zal bepalend zijn voor het aantal gebouwen dat in eigendom blijft. Tot die tijd is het beschikbare budget taakstellend voor het onderhoud dat we doen. Dit betekent dat we alleen hoogst noodzakelijk onderhoud doen op basis van meldingen.

b. Voorgenomen activiteiten

In de jaarschijf 2016 staan de volgende werkzaamheden gepland:

- ⊗Onderhoud diverse gebouwen;
- ⊗Afstoten vastgoed.

c. Bedrijfsvoering

Het onderhoud van de gebouwen wordt volgens de meerjaren onderhoudsprogramma's uitgevoerd

d. Financiën.

Voor regulier en groot onderhoud aan de gebouwen, is exclusief onderwijs jaarlijks een budget beschikbaar van € 641.000. In de reserve onderhoud gebouwen is per 01 januari 2016 een geraamd bedrag van € 371.000 beschikbaar.

13. Buitensportcomplexen

a. Bestaand beleid

De uitvoering van de sportnota is sinds 01 juli 2011 afgerond in die zin dat overeenstemming is bereikt met de sportverenigingen over de uitvoering van de sportnota. De raad is hierover in augustus 2011 geïnformeerd. Vanuit de lijnorganisatie worden nu de gemaakte afspraken contractueel verankerd en in de organisatie geïmplementeerd. Tijdens de onderhandelingen met de sportverenigingen is minimaal onderhoud uitgevoerd aan de opstallen van de buitensportverenigingen. Bij de afspraken die met de verenigingen zijn gemaakt over de uitvoering van de sportnota is ook stil gestaan bij het onderhoud. Zodra de gemaakte afspraken contractueel zijn vastgelegd, worden de benodigde middelen voor het onderhoud alsnog uitgekeerd aan de verantwoordelijke verenigingen. Met ingang van 2016 heeft de raad een bezuiniging vastgesteld van € 50.000.

b. Voorgenomen activiteiten

In 2016 staan de volgende werkzaamheden gepland:

- ⊗Vervanging kunstgrasveld hockey HC Doorn
- ⊗Vervanging veldverlichting op diverse sportvelden

c. Bedrijfsvoering.

Het beheersysteem is gevuld met betrouwbare gegevens en een beheerplan is in voorbereiding. Een risico is onbekendheid met de levensduur van kunstgrasvelden. Hierbij is vooralsnog uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 15 jaar.

d. Financiën

Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Sportvelden	€ 923.000
-------------	-----------

Voor groot onderhoud en aanleg van kunstgrasvelden en vervanging van veldverlichting is in 2016 jaar € 190.000 investeringsruimte beschikbaar.

14. Begraafplaatsen

a. Bestaand beleid

Onze gemeente bezit negen gemeentelijke begraafplaatsen: één in Maarn en twee in Amerongen, Doorn, Driebergen-Rijsenburg en Leersum. Meest recente uitbreidingen van de begraafcapaciteit zijn gerealiseerd op de begraafplaatsen van Leersum en Doorn. Op basis van het Verbeterplan Begraafzaken dat in 2008 door het College is vastgesteld worden plannen ontwikkeld voor de verbetering van het onderhoud, beheer en exploitatie van de begraafplaatsen. In 2012 is de nota 'Ruimte voor Graven' geactualiseerd. In deze nota worden suggesties gedaan om de ruimte op begraafplaatsen nog beter te benutten. De begraafcapaciteit in Maarn is binnen enkele jaren een knelpunt. Zo is de procedure beschreven om graven te ruimen en worden mogelijkheden genoemd om extra graven te realiseren. De controle op onderhoudsniveaus vindt plaats door steekproefsgewijze maandelijkse termijnschouw. Op dit moment voldoen wij aan het vastgestelde niveau. Op de begraafplaats van Driebergen is sprake van enig achterstallig onderhoud aan wegen en groenvoorzieningen.

b. Voorgenomen activiteiten

In 2015 is gestart met het ruimen van graven. Naar aanleiding van de tekorten in de exploitatie wordt een plan opgesteld om de graad van kostendekkendheid te verbeteren. Als eerste is gekeken naar de mogelijkheden voor de uitgifte van natuurgraven. Hiervoor wordt de mogelijkheid gecreëerd op de nieuwe begraafplaats in Doorn.

c. Bedrijfsvoering

Het beheersysteem is geactualiseerd. De volgende slag die moet plaatsvinden is een koppeling van het geografische beheersysteem aan de begraafplaatsadministratie. Hiervoor is het essentieel dat de begraafplaatsadministratie geheel op orde is. Om deze integratie verder te bevorderen is in 2015 de begraafplaatsadministratie ondergebracht bij het team Beheer Openbare Ruimte.

d. Financiën

Voor het regulier onderhoud zijn dit jaar de volgende middelen beschikbaar. Genoemd budget is inclusief kapitaallasten (rente en afschrijving van investeringen), maar exclusief ambtelijke uren en begrote inkomsten.

Begraafplaatsen	€ 567.000
-----------------	-----------

15. Kunstwerken (cultuur)

a. Bestaand beleid

In de nota cultuur 2011-2013 "Participeren en Profileren" hebben we ons voorgenomen een beleidsnotitie kunst in de openbare ruimte te schrijven. Deze notitie is geschreven ('Kijk op Kunst'), maar is nooit goedgekeurd, omdat er geen middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en verzekering. Er is dus geen bestaand beleid.

b. Voorgenomen activiteiten

Vanaf 2014 is een beperkt bedrag opgenomen voor reparaties van schades. Er wordt alleen onderhoud gepleegd aan de hand van meldingen. Aan bewoners wordt de mogelijkheid geboden om een kunstwerk te adopteren.

c. Bedrijfsvoering

De berekende vervangingswaarde bedraagt ca. € 700.000. Deze is gebaseerd op de verzekerde waarde.

d. Financiën

Alleen bij gevaar of na meldingen van vernieling wordt beperkt onderhoud uitgevoerd.

Paragraaf financiering

1. Algemeen

De basis voor de paragraaf financiering ligt in de wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze wet is er op gericht om een solide financieringswijze te bevorderen en de renterisico's te beheersen. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut (vastgesteld in 2011). Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en administratieve organisatie rond het beheer op de financiële stromen op korte en lange termijn.

Door de kredietcrisis, de geëvalueerde Wet financiering decentrale overheden en de ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (RUDDO) en de ontwikkelingen op de Europese geld- en kapitaalmarkt is de aandacht voor de gemeentelijke treasuryfunctie aanzienlijk toegenomen.

2. Beleid

Het aantrekken en verstrekken van geld brengt risico's met zich mee. Het uitvoeren van de treasuryfunctie is erop gericht om deze risico's te beperken. Bij de uitvoering van het wettelijk kader zijn twee hoofdlijnen te definiëren:

1. De gemeentelijke financiering wordt beperkt tot de publieke taak.
2. De uitvoering van beleid gebeurt doordacht en daarmee worden risico's tot een minimum beperkt.

3. Risicoprofiel

3.1 Algemeen

Bij het verplicht gestelde risicoprofiel wordt onder risico's verstaan: renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico, debiteurenrisico en -voor zover aanwezig- valutarisico.

Voor onze gemeente gaat het vooral om het renterisico en het liquiditeitsrisico. Bij het renterisico speelt de verwachte ontwikkeling van rentepercentages in de markt, de zogenaamde rentevisie, uiteraard een belangrijke rol.

3.2 Rentevisie

De rentevisie is gebaseerd op de medio 2015 door de Bank Nederlandse Gemeenten afgegeven visie. De ECB zal een ruim monetair beleid blijven voeren. De lange rentetarieven zullen onder invloed van het gematigde economisch herstel naar verwachting iets gaan oplopen.

Voor de opstelling van de begroting voor het komende jaar zijn wij uitgegaan van de volgende tarieven: (peildatum juli 2015):

- rente financieringstekort (gemiddelde kort- en langlopende leningen)	1,41 %
- rente kortlopende leningen (obv indicatie BNG)	0,05 %

3.3 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is de in de Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) neergelegde limiet voor de toegestane omvang van de netto vlottende schuld. Als deze limiet wordt overschreden kan de gemeente verplicht worden om een langlopende lening aan te trekken.

De limiet wordt berekend op basis van een percentage van het begrotingstotaal. Sinds enige jaren is dat percentage vastgesteld op 8½. De kasgeldlimiet bedraagt € 8.988.000 voor 2016 op basis van het begrotingstotaal (€ 105.746.000).

3.4 Renterisico(norm)

Het renterisico is het risico, dat de gemeente loopt in verband met contractueel overeengekomen wijzigingen van rentepercentages van aangetrokken en uitgezette langlopende leningen.

In de Wet Fido is bepaald dat het renterisico dat op de vaste schuld wordt gelopen, de zogenaamde renterisiconorm, niet mag overschrijden. Sinds 1 januari 2009 bedraagt deze norm 20% van het begrotingstotaal.

Voor 2016 geeft dat het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)				
Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Renteherziening op vaste schuld o/g	821	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld u/g	821	0	0	0
Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
Te betalen aflossingen	8.010	8.010	7.851	6.977
Renterisico op vaste schuld	8.010	8.010	7.851	6.977
Renterisiconorm				
Begrotingstotaal	105.746	103.436	99.000	95.416
Ministeriele regeling vastgestelde %	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	21.000	21.000	20.000	19.000
Toets renterisico				
Renterisiconorm	21.000	21.000	20.000	19.000
Renterisico op vaste schuld	8.010	8.010	7.851	6.977
Ruimte(+)/ Overschrijding(-)	12.990	12.990	12.149	12.023

3.5 Kort geld ten opzichte van lang geld

De rente voor kortlopende leningen is bij een normale rentestructuur lager dan die voor langlopende leningen, ook nu is dat het geval. Ons beleid is er daarom op gericht om, binnen de wettelijke kaders, via kortlopende leningen in de financieringsbehoefte van onze gemeente te voorzien.

4. Kredietrisico

4.1 Algemeen

Het kredietrisico betreft de risico's bij de uitgezette leningen, de beleggingen en de garanties en deelnemingen. Hierna gaan wij per onderdeel in op de stand van zaken.

4.2 Uitgezette leningen

De aan de woningbouwvereniging verstrekte geldleningen zijn nagenoeg allemaal via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gegarandeerd en hebben geen kredietrisico. De gemeente fungeert hierbij alleen als achtervang (achterborgstelling). In het volgend overzicht hebben wij het restantsaldo van de uitgezette leningen per 01 januari en 31 december 2016 weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	uitgezette leningen
Stand 01 januari 2016	13.485
te betalen / ontvangen aflossingen	363
Stand 31 december 2016	13.122
te betalen / ontvangen rente	518
Gemiddelde rente (gewogen)	3,84%
Laagste rente	0,00%
Hoogste rente	6,50%

4.3 Beleggingen

Het totale bedrag dat de gemeente heeft belegd in aandelen en andere waardepapieren bedraagt afgerond € 623.000. Dat bedrag is als volgt opgebouwd:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Aantal aandelen	Nominaal bedrag per aandeel	Totale belegging
Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten	201.669	2,50	504
Aandelen Bronwaterleiding Doorn *)	56	227,00	13
Aandelen Vitens *)	36.554	1,00	37
Inschrijving Grootboek Nationale Schuld			42
Deelname Lange Dreef BV			9
Deelname Lange Dreef C.V			15
Deelname Utr.Heuvelrug Commandiet BV			18
Totaal			638

4.4 Garanties en deelnemingen

De gemeente staat garant voor diverse door sociaal-maatschappelijke instellingen afgesloten geldleningen.

In 2016 wordt er voor de Twee Marken een nieuwe garantstelling geëffectueerd.

De laatste beoordeling en de waardering van de deelnemingen heeft plaatsgevonden bij het jaarverslag 2014.

Daarbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Voor een overzicht van de deelnemingen verwijzen wij naar de paragraaf “Verbonden partijen”.

5. Financieringspositie

5.1 Algemeen

In dit onderdeel gaan wij in op de financieringspositie gedurende de begroting 2016-2019.

Daarbij wordt inzicht gegeven in:

- de geraamde financieringspositie;
- de berekening van de liquiditeitspositie ;
- de rentelasten en rentebaten aan de financieringsfunctie;
- de stand van de geldleningen.

5.2 Financieringspositie

De financieringspositie is in het onderstaande overzicht weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Geïnvesteed kapitaal				
Boekwaarde geactiveerde investeringen	180.022	176.327	172.319	169.021
Beschikbare financieringsmiddelen				
a. opgenomen langlopende geldleningen	129.926	121.616	113.281	105.096
b. eigen financieringsmiddelen	27.669	28.964	30.826	33.340
Totaal financieringsmiddelen	157.595	150.580	144.106	138.436
Geraamd financieringstekort	22.427	25.747	28.213	30.585

5.3 Berekening liquiditeitspositie (over- c.q. onderschrijding kasgeldlimiet)

Om het renterisico van kortlopende schulden (korter dan 1 jaar) te beperken is de norm berekend op 8,5% van het begrotingstotaal per 1 januari van het dienstjaar. Onderstaand zijn de berekeningen over de liquiditeitspositie van onze gemeente voor 2016 - 2019 opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Kasgeldlimiet	2016	2017	2018	2019
Omvang begroting per 1 januari	105.746	103.436	99.000	95.416
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet in €	8.988	8.792	8.415	8.110

In het algemeen kunnen kortlopende geldleningen tegen een lager rentepercentage worden aangetrokken dan langlopende geldleningen. We streven naar, het maximum van het kasgeldlimiet, de financieringsbehoefte met kortlopende leningen in te vullen.

Schatkistbankieren

Wij zijn verplicht, met de invoering van het schatkistbankieren, om eventuele overtollige tegoeden aan te houden bij de Nederlandse schatkist om daarmee de staatschuld te laten dalen. De gevolgen zijn voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug minimaal, er zijn op het moment van schrijven geen overtollige tegoeden en deze worden ook niet verwacht in de komende jaren.

5.4 Stand geldleningen

In het volgend overzicht hebben wij het restantsaldo van de geldleningen per 01 januari en 31 december 2016 weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	opgenomen leningen
Stand 01 januari 2016	121.152
te betalen / ontvangen aflossingen	-8.010
Stand 31 december 2016	113.142
te betalen / ontvangen rente	3.382
Gemiddelde rente (gewogen)	3,93%
Laagste rente	1,41%
Hoogste rente	5,22%

* = exclusief woningbouwleningen, waarvoor de gemeente als tussenpersoon fungeert

5.5 EMU

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid.

Het EMU-tekort van een land mag maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product zijn.

Ons aandeel in het EMU saldo wordt de komende jaren geraamd op:

(bedragen x € 1.000)			
Omschrijving	2015	2016	2017
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-549	229	1.599
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	6.715	6.525	7.055
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	16	560	458
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	4.303	11.463	12.410
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	245		
6. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	9		
7. Baten bouwgrondexploitatie	2		
8. Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	568	79	
Totaal	1.549	-4.228	-3.298

Paragraaf bedrijfsvoering

Om de programma's in de programmabegroting te realiseren is een goede bedrijfsvoering nodig. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de onderwerpen personeel en organisatie en doelmatigheid- en doeltreffendheid-onderzoeken. Voor zover hierover al in de programma's zelf informatie is opgenomen, wordt hiernaar verwezen. Onderwerpen als communicatie en financiën komen in de huidige opzet van de programmabegroting aan de orde in respectievelijk de programma's 1 en 12.

1. Personeel en organisatie

1.1 Programma Organisatieontwikkeling

In 2016 voeren we het Programma Organisatieontwikkeling verder uit, dat in 2014 van start is gegaan. Het Programma Organisatieontwikkeling is een antwoord op de veranderende samenleving, waarin meer regie, verantwoordelijkheid en initiatief in de samenleving wordt (terug)gelegd. Dit vraagt om een andere rol van onze gemeente en heeft een effect op alle spelers; de samenleving, de medewerkers, het college en ook de raad. Doel van het programma Organisatieontwikkeling is ook de bezuinigingstaakstelling op personeelslasten realiseren en het functioneren en presteren van de gemeentelijke organisatie verbeteren.

Het programma Organisatieontwikkeling bevat zeven concernopgaven en een organisatiestructuurwijziging die in samenhang met elkaar leiden tot een netwerkorganisatie. Deze netwerkorganisatie kenmerkt zich door integraal en procesgericht werken, in mogelijkheden denken, de eigen verantwoordelijkheid van medewerkers vergroten en verbindingen maken zowel binnen als buiten de organisatie.

Structuur

- Reorganisatie ambtelijke organisatie

Sturing

- Opgave 1: Besturings- en managementfilosofie
- Opgave 2: Concernplan
- Opgave 3: Een financieel gezonde huishouding
- Opgave 4: Project- en programmasturing
- Opgave 5: Procesgericht werken

Personeel

- Opgave 6: Strategische personeelsplanning

Cultuur

- Opgave 7: Organisatiecultuur

In 2016 leggen we de nadruk op de opgaven: Een financieel gezonde huishouding, project- en programmasturing, procesgericht werken en organisatiecultuur. Hieronder worden de opgaven kort toegelicht.

De concernopgaven

Reorganisatie ambtelijke organisatie

In 2015 hebben we de fijnstructuur van de nieuwe organisatie vastgesteld. In 2016 effectueren we deze en gaan we daadwerkelijk van start in de nieuwe structuur. De organisatie bestaat per 1 maart 2016 uit een tweehoofdige directie en zes organisatie-eenheden, namelijk: Strategie, Kaderstelling & Control, Publieksdienstverlening, Sociale Dienstverlening, Ruimtelijke Dienstverlening, Beheer Openbare Ruimte & Afvalinzameling en Interne Dienstverlening. Bedrijfsvoeringstaken zijn zoveel mogelijk centraal belegd en het klantencontact verloopt maximaal via publieksdienstverlening. Verder zijn de strategische taken versterkt.

Besturings- en managementfilosofie

In 2016 maken we ons de afgesproken rolverdeling en samenwerking tussen raad, college, ambtelijke organisatie en samenleving eigen. Ambassadeurs houden ons scherp hierop.

Concernplan

We ontwikkelen het concernplan door. We richten ons hierbij ook op het proces van monitoring en managementrapportages voor een goede sturing op de concerndoelen.

Een financieel gezonde huishouding

Vanaf 2017 gaan we van start met de nieuwe begrotingssystematiek. In 2016 werken we hier naar toe. Hiervoor komt er een nieuw rekeningschema en actualiseren we de omschrijvingen van budgetposten. De budgethoudersstructuur verandert. Er komen minder budgethouders en er wordt ingezet op een goede rolinvulling. De programmabegroting wordt doorontwikkeld en het vraagstuk van kostentoerekening wordt opgepakt. Tot slot wordt het financiële beleid in bredere zin herijkt.

Project- en programmasturing

Met de nieuwe organisatiestructuur starten we per maart 2016 met het realiseren van een aantal beleidsdoelstellingen via programma's. Het werken in en sturen op programma's is dan een reguliere vorm om beter in te spelen op initiatieven en trends in de samenleving. Medewerkers, leidinggevenden en andere betrokkenen worden hierin opgeleid en gefaciliteerd. Projectmatig werken hebben we in voorgaande jaren uitgewerkt en toegepast vooral in het ruimtelijk domein. In 2016 implementeren we deze werkwijze organisatiebreed.

Procesgericht werken

Het procesdenken staat aan de basis van de nieuwe fijnstructuur. Als vervolg richten we ons op het verder verbeteren van de afzonderlijke processen, waarbij de nadruk ligt op standaardisatie, kwaliteit, inzicht en rolvastheid.

Strategische personeelsplanning

Nadat we in 2015 een vergelijking hebben gemaakt met het huidige personeelsbestand en het benodigde personeelsbestand op de middellange termijn komen we in 2016 tot een strategisch personeelsplan, een herijking van ons HR-beleid en voeren we deze uit. Vanaf 2016 wordt strategische personeelsplanning een structureel onderdeel van onze sturing op personeel.

Organisatiecultuur

Organisatiecultuur gaat om houding- en gedragsaspecten. In 2016 gaan we verder met cultuur door te werken aan leiderschap, aandacht te geven aan de goede voorbeelden en cultuurinitiatieven uit de organisatie te omarmen. De inhoud van het traject is gelinkt aan de missie en visie van de organisatie, de kernwaarden, de principes van een netwerkorganisatie en de overige concernopgaven in het programmaplan Organisatieontwikkeling.

Bezuiniging op personeelslasten en inkrimping ambtelijke organisatie.

Het programma Organisatieontwikkeling behelst mede een efficiency-bezuiniging van 1 miljoen, waarvan naar verwachting €500.000 op personeelslasten. Voor het realiseren van deze bezuiniging kijken we vooral naar de medewerkers die in de komende jaren hun pensioengerechtigde leeftijd bereiken en ook naar oudere medewerkers die vervroegd kunnen uitstromen door middel van een regeling. Deze bezuiniging vertaalt zich niet overal direct in een inkrimping van de ambtelijke organisatie en kan ook gerealiseerd worden door vacatures op een goedkopere wijze in te vullen. Op sommige plekken zal deze bezuiniging wel leiden tot een inkrimping doordat we vacatures niet of in mindere mate in te vullen. De bezuiniging op personeelslasten heeft een opbouw van € 95.000 in 2015 tot € 470.000 in 2018. Voor 2016 betekent dit dat we 220.000 bezuinigen op de personeelslasten ten opzichte van 2014.

Bezuiniging op personeelslasten (door organisatieontwikkeling)				
	2015	2016	2017	2018
2 maanden niet invullen vacatures	50.000	50.000	50.000	50.000
aframing 30% ontstane loonkosten door gepensioneerden	45.000	170.000	290.000	420.000

In 2012 zijn als gevolg van een kerntakendiscussie besluiten genomen die leiden tot inkrimping van de ambtelijke organisatie. In 2013 zijn we gestart met de uitvoering ervan. De formatiekrimp die in 2016 gerealiseerd dient te worden heeft betrekking op de afdeling Vastgoed, Grondzaken en Projecten (VGP) en is meegenomen in het verbeterplan VGP.

1.2 Overig personeelsbeleid

In het cao-akkoord zijn afspraken gemaakt over een nieuw beloningshoofdstuk en een individueel keuzebudget voor ambtenaren (IKB). Het nieuwe beloningshoofdstuk treedt op 1 januari 2016 in werking en het IKB op 1 januari 2017. Het doel van deze afspraken is om de mobiliteit van ambtenaren te verhogen. Het nieuwe beloningshoofdstuk zorgt voor minder regels en dit moet de mobiliteit van medewerkers gemakkelijker maken. Het individueel keuzebudget bedraagt 16,3% van het salaris en is de optelsom van 6% eindejaarsuitkering, 8% vakantietoeslag, 1,5% levensloopbijdrage en 0,8% aan (omgerekend) bovenwettelijk verlof. Elke medewerker bepaalt zelf hoe hij deze middelen kan inzetten voor de door hem gekozen doelen. Dit sluit aan bij de wens van de werknemer voor meer keuzevrijheid.

2. Informatisering

Informatisering behelst de inzet van middelen uit de informatie- en communicatietechniek (ICT) om werkprocessen en dienstverlening digitaal uit te voeren en te ondersteunen. De automatisering is ondergebracht bij de Regionale ICT Dienst (RID); hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf verbonden partijen. In september 2015 heeft de raad het gemeentelijke informatiebeleidsplan met uitvoeringsplan 2015 – 2018 vastgesteld.

Uitvoering geven aan het informatiebeleid vertaalt zich rechtstreeks in een modernere en effectievere dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen en een hierop toegeruste ondersteuning van de organisatie. Ook in 2016 werken wij verder aan ict-projecten uit het informatie uitvoeringsplan. Twee keer per jaar wordt bij de financiële bestuursrapportage gerapporteerd op projectniveau over de voortgang van de ict projecten.

Beleidsvisie digitale informatievoorziening 2015-2018.

Begin juli 2015 hebben wij ingestemd met de 'Beleidsvisie digitale informatievoorziening 2015-2018', die de (digitale) informatievoorziening borgt en verbetert.

Dit sluit aan op het Gemeenteakkoord dat inwoners centraal stelt en uitgaat van een faciliterende gemeente; ook als het gaat om gemeentelijke (online) dienstverlening.

De beleidsvisie is uitgewerkt in een Uitvoeringsplan: een van de belangrijkste onderwerpen hierin is zaakgericht werken invoeren.

Ook de 'Visiebrief digitale overheid 2017, mei 2013', de uitwerking van een gezamenlijke uitvoeringsstrategie en uitvoeringsagenda (VDP, VNG) en de realisatie van de i-NUP-projecten maakt dat de gemeente meer werk moet maken van digitaal werken waar zaakgericht werken een onderdeel van is.

3. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken

Jaarlijks onderzoeken wij volgens onze verordening ingevolge artikel 213A van de Gemeentewet de doelmatigheid van (onderdelen van) de organisatie, uitvoeringen van taken, processen en thema's. Er is al jaren sprake van het eventueel schrappen van het artikel in de Gemeentewet dat dit soort onderzoeken verplicht stelt. Dit heeft nog niet tot een wetswijziging geleid. Voor het jaar 2016 is nog niet bekend welke onderzoeken gaan plaatsvinden. De te onderzoeken thema's worden gerelateerd aan de ontwikkelpunten uit het Programma Organisatieontwikkeling

Paragraaf verbonden partijen

1. Inleiding

Een gemeente kan in principe zelf bepalen hoe een bepaalde taak wordt uitgevoerd. De gemeente kan er bijvoorbeeld voor kiezen de uitvoering zelf te doen of de uitvoering te regelen (via een gemeenschappelijke regeling) met een aantal regiogemeenten gezamenlijk.

De kernvraag is en blijft of de doelstellingen van het uitvoerende orgaan nog steeds overeen komen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente gerealiseerd worden.

Vanwege de bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijke risico's is het gewenst dat in de begroting en de jaarverslaglegging aandacht wordt besteed aan rechtspersonen, waarmee de gemeente een band heeft. Momenteel zijn wij bezig met het voorbereiden van de uitbesteding van onze belastingtaken per 1 januari 2016 aan de Belasting samenwerking Gemeenten en Hoogheemraadschap Utrecht (=BghU). In november 2015 leggen wij aan u een voorstel voor om toe te treden tot de Gemeenschappelijke Regeling BghU. Bij een positief besluit tot toetreding voegen wij de gegevens van de BghU in de 1^e bestuursrapportage van 2016 toe aan de deze paragraaf.

2. Algemeen

Wat is een verbonden partij?

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geeft als definitie: 'een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft'.

Bij een financieel belang gaat het om beschikbaar gestelde middelen die niet verhaalbaar zijn indien de verbonden partij failliet gaat of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang betekent zeggenschap. Dat kan via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht. Er is sprake van een 'verbonden partij' als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Een stichting waarin de wethouder op persoonlijke titel als bestuurder plaatsneemt - en dus niet de gemeente vertegenwoordigt - is volgens deze definitie geen verbonden partij.

Inhoud paragraaf

Het BBV stelt in artikel 15 dat deze verplichte paragraaf tenminste dient te bevatten:

1. De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
2. De beleidsvoornemens betreffende verbonden partijen;
3. De lijst van verbonden partijen.

In de lijst moet als gevolg van een wijziging van het BBV van 23 juni 2013 tenminste nog de volgende informatie worden opgenomen:

- a. De naam en de vestigingsplaats;
- b. Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt;
- c. De veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het jaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het jaar;
- d. De verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het jaar;
- e. De verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij.

Beleidsuitgangspunten

In de nota verbonden partijen van februari 2011 is het beleid voor de deelname aan een verbonden partij vastgelegd. Uitgangspunt is dat er een publiek belang is gediend bij de door de verbonden partij uit te voeren taak. Bovendien moet helder zijn dat een verbonden partij de meest aangewezen weg is om het publieke belang te behartigen.

Het is belangrijk te kunnen sturen op de kwaliteit van de producten die een gemeenschappelijke regeling aan ons levert. Ter bevordering van een eenduidige aansturing is voor de accountmanagers van de gemeenschappelijke regelingen een werkgroep opgericht. In deze werkgroep vindt afstemming plaats van de in te nemen standpunten om tot een betere sturing te komen. Ter uitvoering van de nota verbonden partijen is in maart 2013 een motie aangenomen met als doelstelling in de gemeenschappelijke regelingen een bepaling op te nemen ter vergroting van de sturing van deze regelingen. De motie stelt dat alleen toestemming wordt verleend aan een vaststelling of wijziging van gemeenschappelijke regelingen, wanneer in de regeling wordt opgenomen dat de deelnemende gemeenten voor 01 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, een Kadernota ontvangen.

Verder heeft de raad in februari 2014 ingestemd met een nieuwe werkwijze voor de aansturing van en de controle op gemeenschappelijke regelingen. Deze nieuwe werkwijze houdt onder meer in, dat de raden van de deelnemende gemeenten per GR vooraf afspraken maken over de kaders waarbinnen de GR zijn taken uitvoert. Daarnaast ontvangt de raad via het college concept-beleidsvoorstellen, zodat de raad hierover in een vroegtijdig stadium mee kan praten. Hierdoor is een betere sturing mogelijk. Ook is per GR een rapporteur benoemd door de raad die de raad op de hoogte houdt van ontwikkelingen in de GR.

Bij de behandeling van de Kadernota 2014 is een amendement aangenomen betreffende het ontwikkelen van instrumenten en criteria, die bijdragen aan aansluiting van het financiële beleid en de cultuur van de gemeenschappelijke regelingen op de visie van de gemeente. Uitgangspunten daarbij zijn het voeren van een gezond financieel beleid, het hebben van de gewenste bedrijfscultuur en het op transparante wijze zichtbaar maken daarvan op elk door de gemeente gewenste moment.

Ten aanzien van de aanbestedingen door de verbonden partijen is het van belang dat deze voldoen aan de beoogde doelstelling en het vastgestelde beleid, waar onder social return, duurzaamheid, correcte uitvoering aanbestedingswet, inkoopvoorwaarden en contractvormen.

Ter verdere versterking van de grip op de verbonden partijen heeft de raad in december 2014 een door de gemeenteraden in de regio Amersfoort opgesteld manifest ondertekend, waarin de besturen van de verbonden partijen van de gemeenten worden opgeroepen ruimhartig samen te werken met de gemeenten in de door gemeenteraden gewenste ontwikkeling naar meer betrokkenheid

3. Financieel belang

In totaal wordt aan de gemeenschappelijke regelingen door onze gemeente jaarlijks ruim € 9,0 miljoen betaald. Deze bijdrage wordt verstrekt in de vorm van inwonerbijdragen en bijdragen voor verleende producten of verstrekte diensten. Daarnaast vindt soms ook doorsluiting van rijksbudgetten plaats. De verstrekte bijdragen vormen ongeveer 9% van de totale begroting.

4. Overzicht verbonden partijen

Omdat landelijk, maar ook bij ons, meer inzicht en grip wordt verlangd in de verbonden partijen is voor de door verbonden partijen te verstrekken informatie een format ontwikkeld. Dit format is gebaseerd op de eisen van het BBV.

In onderstaand overzicht worden de financiële gegevens van de verbonden partijen weergegeven:

Overzicht gemeenschappelijke regelingen				(bedragen x € 1.000)				
Naam	Bijdrage			Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Verwacht resultaat 2016 voor bestemming
	werkelijk	raming	raming	begin 2016	einde 2016	begin 2016	einde 2016	
	2014 ¹	2015 ²	2016 ³					
4.1 Gemeenschappelijke regelingen								
<i>Programma 1 - Bestuurlijke Zaken</i>								
1. Regionaal Historisch Centrum (RHC) Zuidoost Utrecht	165	172	165	358	234	n.n.b.	n.n.b.	0
<i>Programma 2 - Veiligheid en Handhaving</i>								
2. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	3.200	2.957	2.810	4.681	4.681	n.n.b.	n.n.b.	0
<i>Programma 4 - Ruimte, Cultuurhistorie, Monumenten en Natuur</i>								
3. Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN)	51	50	50	550	549	93	79	0
<i>Programma 5 - WMO, Sociale Zaken en Minimabeleid</i>								
4. Regionale Dienst Werk en Inkomen (RDWI)	2.212	1.992	2.265	422	364	3	n.n.b.	0
5. Instituut voor Werkvoorziening IW 4 (IW4-bedrijven)	20	20	20	2.337	2.337	3.599	3.088	0
<i>Programma 6 - Welzijn, incl. Cultuurhuizenbeleid en Volksgezondheid</i>								
6. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht	757	704	672	2.288	2.500	12.500	12.500	0
<i>Programma 7 - Onderw., incl. huisv., jeugdbel., kinderopv. en volw.educatie</i>								
7. Wereldkidz v.h. Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland ⁴	0	93	0	2.380	2.395	4.658	4.306	16
<i>Programma 8 - Ec. zaken werkgel., recreatie, toerisme en deregulering</i>								
8. Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied	93	93	93	90	176	1.001	620	34
<i>Programma 11 - Beheer openbare ruimte en milieu</i>								
9. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	875	1.209	1.216	0	0	8.600	8.800	100
10. Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)	812	853	871	26	2	n.n.b.	nn.b.	2
4.2 Overige verbonden partijen								
<i>Programma 3 - Dienstverlening</i>								
11. Regionale ICT Dienst Utrecht (RID) ⁴	862	966	966	0	0	7.000	7.000	0
<i>Programma 9 - Sport, incl. sportaccommodaties, kunst en cultuur</i>								
12. St. Zwem- en Sportaccommodaties Doorn	105	100	100	0	0	2.150	2.100	-100
<i>Programma 12 - Middelen en ondersteuning</i>								
13. Vitens NV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	464.200	488.300	1.263.300	1.258.500	31.500
14. Lange Dreef C.V.	0	0	0	-129	-164	12.805	12.366	-35
15. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) ⁴	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	3.430.000	3.582.000	127.753.000	149.923.000	126.000
4.3 Verbonden partijen in liquidatie								
<i>Programma 3 - Dienstverlening</i>								
16. N.V. Bronwaterleiding "Doorn" in liquidatie (per 2 juli 2010 overgenomen door N.V. Vitens)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	179	176	900	900	-3
<i>Programma 12 - Middelen en ondersteuning</i>								
17. Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	83	70	0	0	-13
Totaal	9.152	9.209	9.228					
1) Op basis vastgestelde jaarrekening								
2) Op basis vastgestelde begroting, incl. tussentijdse rapportages								
3) Op basis concept begroting								
4) Cijfers jaarrekening 2014								

4.1 Gemeenschappelijke regelingen

1. Regionaal Historisch Centrum (RHC) Zuidoost Utrecht				
Vestigingsplaats: Wijk bij Duurstede.				
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Uitvoering geven aan de Archiefwet van 1995 (toezicht en advisering door een archivaris) en het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.				
Deelnemende partijen: De gemeenten Bunnik, Houten, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Vianen en Wijk bij Duurstede.				
Bestuurder(s): G.F. Naafs (voorzitter)				
Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.				
Risico's: Een mogelijk financieel risico vanaf 2017 vormen de financiële en andere gevolgen van het zogenaamde e-depot en andere ontwikkelingen op digitaliseringsgebied. Hierover wordt de komende twee jaar een beleidsplan uitgewerkt dat leidt tot een bestuursvoorstel voor een verantwoorde keuze voor een e-depot. In 2015 is vastgesteld dat een incidenteel overschot op de begroting van het RHC van zo'n € 30.000 voor dit doel is bestemd.				
Ontwikkelingen:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Maken van een digitaliseringsplan. 2. Verwerken van de gevolgen van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke regelingen (ingegaan op 01 januari 2015). Een gevolg is dat er een onderzoek wordt uitgevoerd naar de mogelijkheid om over te stappen naar een andere, minder bewerkelijke samenwerkingsvorm, namelijk de 'bedrijfsvoering organisatie'. 3. Verbeteren digitale toegankelijkheid van archieven en collecties (incl. wegwerken achterstand). 4. Meer planmatige verwerving van particuliere archieven. 5. Voltooien van restauratie stukken veroorzaakt door archiefcalamiteit uit 2002. 6. Uitwerken tweesporenbeleid e-depot. 7. Organiseren van een symposium over het Kromme-Rijngebied samen met de Vriendenstichting en de jubilerende historische vereniging Tussen Rijn en Lek. 8. In 2015 zijn de verdeelsleutels herijkt, wat leidt tot een kleine lastenverlaging voor de GUH vanaf 2016. 				
	2016	2017	2018	2019
Begroting RHC 2015-2018	€ 164.945	€ 166.015	€ 166.952	€ 167.482
Begroting GUH	€ 165.455	€ 167.105	€ 168.055	€ 168.055
Verschil	+ € 510	+ € 1.090	+ € 1.103	+ € 573

2. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)				
Vestigingsplaats: Utrecht.				
Openbaar belang dat wordt behartigd: De Veiligheidsregio Utrecht behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van de brandweezorg, de organisatie van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing (bevolkingszorg), het beheer van de gemeenschappelijke meldkamer, de zorg voor een adequate samenwerking met de politie Utrecht en de meldkamer ambulancezorg, een gecoördineerde en multidisciplinaire voorbereiding op de rampenbestrijding en crisisbeheersing.				
Deelnemende partijen: Alle 26 Utrechtse gemeenten.				
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid), Dagelijks bestuur : G.F Naafs (lid)				
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft : Niet van toepassing.				
Risico's: De minister van Veiligheid en Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft Cebeon opdracht gegeven onderzoek te doen naar de uitgaven en kosten van				

de brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en rampenbestrijding en crisisbeheersing. Dit onderzoek kan tot gevolg hebben dat de BduR-bijdrage (Besluit doeluitkering bestrijding van rampen en zware ongevallen) structureel wordt verlaagd. In de VRU begroting van 2016 is hier in meerjarenperspectief rekening mee gehouden. Het is echter nog onduidelijk hoe dit in de toekomst zal uitpakken.

Ontwikkelingen:

- Op 4 juli 2014 heeft het algemeen bestuur van de VRU besluiten genomen over de repressieve huisvesting. Het algemeen bestuur heeft ingestemd met de visie om op termijn het eigendom en beheer van alle repressieve huisvesting, op basis van gemeenschappelijk nog overeen te komen beleid, over te dragen aan de VRU. Hiervoor is een specifieke werkgroep opgericht waarin ook Utrechtse Heuvelrug participeert.
- In de Gemeenschappelijke Regeling VRU is aangegeven dat naast de wettelijke taken de VRU ook andere taken kan uitvoeren die niet wettelijk zijn bepaald. Het algemeen bestuur van de VRU besluit hierover. Deze taken komen worden opgenomen in het Beleidsplan VRU 2016-2019. In een op te stellen taakovereenkomst kan de gemeente daarnaast jaarlijks afspraken met de VRU maken over lokaal maatwerk.
- De VRU moet en wil een bijdrage leveren aan de financiële problematiek waarmee alle gemeenten worden geconfronteerd. Vorig jaar is de VRU gestart met een reeks bezuinigingen waarbij in de periode 2015 tot en met 2018 oplopend tot 8% op de gemeentelijke bijdrage bezuinigd wordt. In totaal is er dan sinds de regionalisering 21% bezuinigd.

3. Welstand en Monumenten Midden Nederland (WMMN)

Vestigingsplaats: Bunnik.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het geven van advies over de instandhouding en bevordering van het bouwkundig schoon, de welstandszorg, het landschaps- en stedenschoon, waaronder de monumentenzorg, alsmede de zorg voor de ruimtelijke kwaliteit in zijn algemeenheid.

Deelnemende partijen: Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zeist. Daarnaast nemen Blaricum en Laren op contractbasis diensten af.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G. Boonzaaijer (lid)

Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.

Risico's: De inkomsten van de gemeenschappelijke regeling zijn direct afhankelijk van het aantal aanvragen om advies. Daling van het aantal aanvragen heeft gevolgen voor de exploitatie. Voor de dekking van een negatief exploitatieresultaat wordt een algemene reserve aangehouden die door het bestuur is gemaximeerd. De stand per 31 december 2014 bedraagt € 227.019.

WMMN signaleert een aantal ontwikkelingen die in de toekomst mogelijk risico's opleveren. Deze ontwikkelingen zijn:

1. Landelijke wetgeving met daaruit voortvloeiend een mogelijk afnemende vraag van gemeenten
2. Duur en lengte van de economische recessie.
3. Onzekerheid over de afname van diensten door de gemeenten na 1 januari 2016

In 2014 was sprake van een stijging van inkomsten door een toename van het aantal adviesaanvragen, waarschijnlijk als gevolg van een voorzichtig herstel van de bouwmarkt.

Ontwikkelingen: Als gevolg van een aantal landelijke ontwikkelingen staat de exploitatie van de GR onder druk. Ongewijzigde voortzetting ervan is financieel gezien niet verantwoord. In 2014 is gestart met het uitvoeren van het liquidatie actieplan zoals dat vastgesteld is door het Algemeen Bestuur en de raden van de aangesloten gemeenten. Het plan behelst opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling, uiterlijk per 01 januari 2017. De werkzaamheden en de medewerkers zullen naar verwachting per 01 januari 2016 worden ondergebracht in de nieuw op te richten stichting MooiSticht, die nauw zal samenwerken met Landschap Erfgoed Utrecht. Wij beraden ons nog op de vraag hoe het welstandsbeleid en -uitvoering er in de toekomst uit zal zien en of en zo ja welke

diensten van de nieuwe stichting afgenomen zullen worden.

4. Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn Heuvelrug (RDWI)

Vestigingsplaats: Zeist.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het aanbieden van diensten en producten op het terrein van werk, inkomen, sociale werkvoorziening, re-integratie, schuldhulpverlening, en overige daarmee verband houdende onderwerpen.

Deelnemende partijen: De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede en Zeist.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J.W. van Dongen, H.A. Nijhof, Dagelijks bestuur: H.A. Nijhof (lid)

Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Op 01 januari 2013 is de samenvoeging van de Gemeenschappelijke Regeling Regionale Sociale Dienst (GR RSD) en de Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Zeist en Omstreken (GR SWZ) tot de Gemeenschappelijke Regeling Regionale Dienst Werk en Inkomen (GR RDWI) gerealiseerd. Voor de uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB) en de Wet sociale werkvoorziening (WSW) bleven de twee uitvoeringsorganisaties, respectievelijk RSD en Biga verantwoordelijk. Op 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht geworden. De WSW, de WWB en delen van de Wajong zijn opgegaan in één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. De RDWI voert een groot deel van de Participatiewet voor ons uit.

Risico's: Afgelopen jaren was er voor de Utrechtse Heuvelrug een structureel tekort op het I-deel ten gevolge van incorrecte inschatting van het aantal werklozen in onze gemeente door het Rijk. Onze gemeente heeft in 2013 daarom een Meerjarige Aanvullende Uitkering (MAU) toegekend gekregen. Deze uitkering loopt in 2015 af. Het Rijk gaat het budget landelijk op een andere manier verdelen, gebaseerd op andere omgevingsfactoren. Deze nieuwe verdeling pakt voor onze regio niet goed uit. Als gevolg daarvan zal het tekort op het I-deel vanaf 2016 oplopen. Het is nog niet duidelijk of we vanaf 2016 in aanmerking komen voor een vangnetregeling als de MAU.

Het aantal uitkeringsaanvragen, aanvragen schuldhulpverlening en het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand stijgt. Hierdoor stijgen de apparaatskosten en daarmee onze gemeentelijke bijdrage.

Tussen de gemeenten is afgesproken dat tekorten op het integratiebudget (I-deel) evenredig verdeeld worden. Als gevolg van de ontschotting werd ons tekort opgevangen door de andere gemeenten met wie we samenwerken. Deze situatie is gewijzigd omdat wij extra middelen krijgen door de MAU. Dit jaar wordt de ontschotting geëvalueerd en wordt er een besluit genomen over voortzetting.

De afgelopen jaren is het participatiebudget als gevolg van rijksbezuinigingen fors gedaald. Dit heeft gemeenten gedwongen scherpe keuzes te maken. De RSD ondersteunt alleen die inwoners die kansrijk zijn op de arbeidsmarkt (treden vijf en zes van de participatieladder en een deel van trede vier). De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de begeleiding van de treden één tot en met drie en de onderkant van trede vier.

Het kabinet gaat de rijksbijdrage voor de sociale werkvoorziening afbouwen. De vergoeding per Wsw-arbeidsjaar daalt van ongeveer € 26.000 nu naar € 22.700 in 2021. De WSW wordt voor onze regio uitgevoerd door BIGA BV. De aandeelhouders van BIGA BV hebben besloten de aandelen te verkopen. De RDWI gemeenten hebben besloten de aandelen, als tussenstap, over te nemen om de dienstverlening aan arbeidsgehandicapten te garanderen. We onderzoeken samen met de andere gemeenten hoe we de ondersteuning van arbeidsgehandicapten gaan organiseren en wat de gevolgen zijn voor de organisatie BIGA en de aandelen. Eind 2015 wordt aan de raden een voorstel voorgelegd.

Ontwikkelingen: Op 01 januari 2015 trad de Participatiewet in werking. De WWB, de WSW en delen van de Wajong zijn samengevoegd tot één regeling. Uitgangspunt is dat we niemand aan de kant laten staan en dat begeleiding wordt uitgevoerd in samenhang met ondersteuning vanuit Servicepunt of Dorpsteam. Het doel is om alle inwoners, ook degenen met een lange afstand tot de

arbeidsmarkt, te activeren en te begeleiden naar werk. We gaan daar dit jaar lokaal mee aan de slag. Er is een licht herstel merkbaar op de arbeidsmarkt. Het aantal nieuwe vacatures in de arbeidsmarktregio⁹ is gestegen met ongeveer 200 naar 1.864. De RDWI heeft meer inwoners naar werk kunnen begeleiden (317 inwoners zijn naar werk begeleid, 57 meer dan in 2013). Het aantal uitkeringen is in de regio met 278 opgelopen naar 2.698 uitkeringen. In onze gemeente werden 60 uitkeringen extra toegekend waardoor het totaal aantal is gestegen naar 565. De groei zet daarmee door.

De raad heeft de opdracht gegeven om Schuldhulpverlening efficiënter te organiseren. We willen de dienstverlening lokaal integreren in de Servicepunten, de samenwerking met netwerkpartners verbeteren en preventie versterken. We starten daarom een pilot. Consulenten van het Sociaal Dorpsteam Driebergen voeren het keukentafelgesprek met inwoners met schulden en schakelen met ketenpartners en de RDWI. We bieden inwoners maatwerk. Tegelijk maken we afspraken met ketenpartners over een betere wijze van signalering. We willen inwoners eerder bereiken en passende ondersteuning bieden voordat schulden escaleren. We doen ervaring op met deze nieuwe werkwijze. Afhankelijk van de resultaten van de pilot willen we onderzoeken of we de toegang tot schuldhulpverlening in 2016 lokaal kunnen organiseren.

Dit jaar start de RDWI met een andere manier van werken. Inwoners die een aanvraag bij de RDWI indienen zullen met de methode 1 gezin – 1 plan worden geholpen. Daarnaast wil de RDWI zich omvormen tot een netwerkorganisatie. Om ervaring op te doen met deze werkwijze start de sociale dienst in onze gemeente een proeftuin Werk. Uitkeringsgerechtigde inwoners krijgen lokaal begeleiding naar werk. We breiden het project De Verleiding uit met een werkcoach van de RDWI om zo de verbinding te maken tussen activering en bemiddeling naar werk.

5. Instituut voor Werkvoorziening IW 4 (IW4-bedrijven)

Vestigingsplaats: Veenendaal.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). Het bieden van een werkplek aan arbeidsgehandicapten met WSW indicatie die alleen kunnen functioneren in een 'beschutte omgeving'.

Deelnemende partijen: De gemeenten Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug (postcodegebied Amerongen en Leersum) en Veenendaal.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: A.J. Nijhof (lid), plaatsvervanger: J.W. van Dongen.

Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing

Risico's: Er kunnen vanaf 1 januari 2015 geen nieuwe werknemers meer instromen bij Sociale Werkplaatsen zoals IW4 en de rijkssubsidie per arbeidsjaar wordt geleidelijk afgebouwd van ongeveer € 26.000 naar € 22.700 in 2021. Het aantal huidige werknemers zal door natuurlijk verloop geleidelijk in omvang afnemen, wat grote gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering en de financiële resultaten. Dit alles leidt, bij voortzetting van het huidige beleid, in 2017 tot een tekort.

IW4 en SW-bedrijf Permar WS startten in 2015 een traject dat moest leiden tot een nauwe samenwerking of zelf een fusie. Daarmee zou één werkbedrijf ontstaan in de arbeidsmarktregio Food Valley. Dit zou leiden tot een meer efficiënte bedrijfsvoering. Door het bestuur van Permar is recent het bericht af gegeven dat de resultaten van Permar over 2014 lager zijn dan verwacht en er een tekort op de exploitatie wordt verwacht van circa € 1 mln. De geplande samenwerking is daarmee voorlopig op de lange baan geschoven.

IW4 heeft een alternatief plan opgesteld om zelfstandig het tekort tot een minimum te beperken. Het is onduidelijk of dit voldoende zal zijn.

⁹ De arbeidsmarktregio bestaat uit 15 gemeenten, te weten Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist

Ontwikkelingen: Bij IW4 werken 20 inwoners uit het oostelijk deel van onze gemeente (Amerongen, Overberg en Leersum).

Op 01 januari 2015 werd de nieuwe Participatiewet van kracht en is de sociale werkvoorziening afgesloten voor nieuwe werknemers. Inwoners met een SW indicatie behouden hun rechten. Maar mensen die op de wachtlijst stonden, kunnen niet meer via de SW aan het werk. In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat er 125.000 extra banen komen voor arbeidsgehandicapten.

6. Gemeenschappelijke Regeling GGD regio Utrecht (GR GGDrU)

Vestigingsplaats: Zeist.

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners bevorderen, onder meer door preventie

Deelnemende partijen: Alle gemeenten provincie Utrecht.

Bestuurder(s): Algemeen bestuur: Hans Nijhof (lid)

Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.

Risico's: De deelnemende gemeenten staan garant voor de betaling van rente en aflossing van de door de GGDrU aangegane geldleningen en eventuele schulden in rekening-courant. De garantstelling geschiedt naar verhouding van het aantal inwoners op 01 januari van het jaar waarin de garantieverplichting tot stand is gekomen. De regionale indeling van de deelnemende gemeenten is een nieuwe besturings- en uitvoeringslaag binnen de GGD. Door eventuele toepassing van andere verdeelsleutels en het op termijn divergeren van regionaal beleid, krijgen we mogelijk in de toekomst te maken met herverdelingseffecten en frictiekosten.

Ontwikkelingen: In de ontwerpbegroting van de GGDrU 2016 zijn het nieuwe indelingsprincipe van de verschillende taken en de versterking van de organisatie van GGDrU door uitbreiding van de bedrijfsvoering opgenomen.

De indeling van de GGDrU begroting is veranderd maar op hoofdlijnen gaat de GGDrU uit van ongewijzigd beleid. In de begroting is een overzicht opgenomen van de te verwachten gemeentelijke bijdrage voor 2016, gesplitst in inwonerbijdrage, Algemene Publieke Gezondheid (APG) maatwerk, Jeugdgezondheidszorg (JGZ) basistakenpakket (0-4 jaar), JGZ maatwerk en JGZ Digitaal dossier (gemeenschappelijk deel). De bijdrage van de gemeente Utrecht voor epidemiologie en gezondheidsbevordering (beiden in een liaison functie) is separaat vermeld.

De gevolgen van de herinrichting van het sociaal domein van gemeenten worden binnen de GGDrU als eerste gevoeld in de uitvoering en inrichting van de JGZ en de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ).

Voor wat betreft de JGZ maken gemeenten nu de keuze voor een integrale JGZ (0-18 jaar) bij de GGDrU of elders. Onze regio heeft gekozen om per 1/1/2016 de integrale JGZ bij de GGDrU te beleggen. Gezien het volume van de JGZ zijn deze keuzes van wezenlijk belang voor de organisatie van de GGDrU. Keuze over de JGZ brengt daarmee samenhangende toename of afname van volume en risico's met zich mee.

Voor de OGGZ is het nu nog moeilijk de gevolgen van de individuele keuzes van gemeenten te overzien. Iedere gemeente is zelfstandig of in enig samenwerkingsverband op zoek naar nieuwe manieren om deze in te richten.

De vaststelling van een nieuw basispakket voor de jeugdgezondheidszorg is voor GGDrU een belangrijke wetwijziging die rechtstreeks ingrijpt in het werk van de GGDrU. Wat het nieuwe basispakket JGZ precies inhoudt, is nog niet duidelijk. Vanuit het Rijk zijn er vooralsnog geen "harde" rekenmodellen/kaders meegegeven om te kunnen bepalen wat de inzet van de JGZ op dit gebied is. Duidelijk is wel dat er geen taken verdwijnen uit het huidige basispakket en dat er een verschuiving zal plaatsvinden van het huidige maatwerk naar het basispakket.

De GGDrU voert tenminste één taak uit die tot de markttaken gerekend kan worden: reizigersadviesing. De landelijke tendens laat een afname in het aantal klanten zien. Vooralsnog lijkt dit voor de GGDrU beperkt van invloed te zijn. Met de inrichting van een flexibel en vast deel van de organisatie kan snel op ontwikkelingen worden ingespeeld.

7. Wereldkidz (voorheen Stichting Openbaar Onderwijs Rijn- en Heuvelland)
Vestigingsplaats: Zeist.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het geven van openbaar onderwijs aan scholen die onder gemeentelijk gezag vallen, met inachtneming van artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs, artikel 51 van de Wet op de Expertisecentra en artikel 42 van de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Zorg dragen voor een professionele bedrijfsvoering in de organisatie en een situatie creëren waarbij schoolteams en directeuren hun energie kunnen richten op het primaire proces: “het geven van onderwijs en opvoeding op een hoog kwalitatief niveau”, met een breed gericht onderwijsaanbod voor kinderen van 2,5 tot en met 20 jaar, voor basis-, speciaal- en praktijkonderwijs.
Deelnemende partijen: De gemeenten Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Zeist en Stichtse Vecht
Bestuurder(s): College van bestuur: Wubbo J. Wever Rad van toezicht: <ul style="list-style-type: none"> • drs. H. Tulner, benoemd 01 november 2010; voorzitter • drs. E.H.M. Vinken, benoemd 01 november 2012; lid auditcommissie • drs. R.J.J. Kevenaar, benoemd 01 april 2014; voorzitter auditcommissie • drs. H. Koster, benoemd 01 november 2014 • drs. D.S.N. Bakker-van den Berg, benoemd 01 november 2014 De leden van de raad van toezicht worden op bindende voordracht van de raad van toezicht door de gemeenteraden benoemd.
Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Na het bekend worden van het slechte resultaat 2012 in mei 2013 is WereldKidz onder ‘verscherpt financieel toezicht’ geplaatst door de inspectie van het onderwijs (hoogste vorm van toezicht). Het onderzoek van Ernst&Young in 2014 naar de feiten en omstandigheden met betrekking tot de oorza(a)k(en) van het liquiditeitstekort in 2013 werd begin 2014 afgerond. Het onderzoek concludeerde dat er geen fraude kon worden vastgesteld. De financiële eenheid van de Inspectie van het Onderwijs (Rekenschap) stelde mede naar aanleiding van het Ernst & Young rapport een nader onderzoek in. Ook de inspectie concludeerde na zorgvuldig onderzoek en hoor en wederhoor van alle betrokkenen eind 2014 dat fraude of wanbeheer niet konden worden vastgesteld en dat de beschikbare middelen van WereldKidz voorafgaand aan de problemen in 2013 voor onderwijsdoelen waren aangewend. De ingezette koers om de planning & control cyclus te verbeteren is in 2014 gecontinueerd. Het is gelukt om de P&C-producten op tijd te leveren en te voorzien van betrouwbare en kwalitatieve toelichtingen. Hierbij is gebruik gemaakt van de adviezen van de door de raad van toezicht ingestelde trusted-advisor. Begin 2014 is het ‘verscherpt financieel toezicht’ verlaagd naar ‘verhoogd toezicht’. Uit de jaarcijfers over 2014 en blijkt dat de liquiditeitspositie verder is verbeterd zodat de jaarrekening met een positief saldo kon worden afgesloten.
Risico's: De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor het aanbieden van openbaar onderwijs in de gemeente. Door de verbeterde financiële situatie van de stichting is het potentiële risico dat de gemeente door middel van een borgstelling of een lening moet bijspringen nu niet meer aan de orde.
Ontwikkelingen: Het openbaar onderwijs kampt de komende jaren, net als overige schoolbesturen, met een forse terugloop van het leerlingenaantal. WereldKidz geeft aan de belangrijkste risico's van krimp en de daarmee samenhangende dalende werkgelegenheid in beeld te hebben en in de meerjaren begroting te hebben afgedekt. In 2014 is een aantal bezuinigingen structureel doorgezet waardoor de organisatie in staat moet zijn met de beschikbare middelen uit te komen.
8. Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei- en Kromme Rijngebied (UHVK)
Vestigingsplaats: Utrecht.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het mogelijk maken van openluchtrecreatie in de regio. De zorg voor aanleg, beheer en onderhoud van routestructuren en de zorg voor beheer en onderhoud

van de grotere recreatieterreinen.
Deelnemende partijen: De provincie Utrecht en de gemeenten Amersfoort, Bunnik, De Bilt, Renswoude, Rhenen, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Leusden, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, en Zeist.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J.W. van Dongen en G. Boonzaaijer, Dagelijks bestuur: J.W. van Dongen (voorzitter)
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
<p>Risico's: Op 13 maart 2014 heeft het algemeen bestuur van het recreatieschap UHVK, na raadplegen van de deelnemers, besloten om de samenwerking te ontmantelen en op termijn het recreatieschap op te heffen. In maximaal 4 jaar moeten alle voorzieningen elders zijn ondergebracht. Dan kan het recreatieschap per 2018 worden opgeheven.</p> <p>De jaarlijkse exploitatiebijdrage ad € 93.000 (worst case scenario) aan het recreatieschap blijft de komende vier jaren (tijdens liquidatieproces) ongewijzigd. De afkoopsom bij afkopen per 01 januari 2018 is maximaal € 6,38 miljoen (plus € 200.000 onderzoekskosten).</p> <p>Het grootste deel daarvan is de afkoopsom voor het personeel. Een oplossing voor personeelsinzet heeft een groot effect op de afkoopsom. Doordat sprake is van gefaseerd liquideren per 01 januari 2018 is er ruimte om te onderhandelen met beoogde rechtsopvolgers over de diverse pakketten, waaronder het pakket personeel. Voor onze gemeente komt dit op basis van de verdeelsleutel neer op maximaal € 605.900.</p> <p>De vraag hoe hoog de afkoopsom wordt of hoeveel de gemeente bijdraagt aan de diverse maatwerkoplossingen is nu nog niet te beantwoorden. Het mogelijke risico dat wij als gemeente lopen, is meegenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van deze begroting..</p> <p>Ontwikkelingen: Onze gemeente is als bestuurlijk trekker aangewezen voor de dagrecreatieterreinen in onze gemeente en zodoende belast met het vinden van rechtsopvolgers voor deze terreinen: het Doornse Gat, Zanderij Maarn, Utrechtse Baan en Roode Haan. Hiervoor is een interne ambtelijke werkgroep gevormd. Voor het Doornse Gat is een ondernemer geselecteerd voor de toekomstige ontwikkeling, beheer en exploitatie om dit dagrecreatieterrein in de toekomst open te kunnen blijven stellen voor bezoekers. Ook zitten we in de stuurgroep Henschotermeer, die door de provincie getrokken wordt, omdat dit terrein voor een deel in onze gemeente ligt.</p> <p>Voor het beheer en onderhoud van de routes en paden in onze en de andere recreatieschap gemeenten, is eveneens de provincie belast met het vinden van toekomstbestendige oplossingen. Deze ontwikkelingen volgen wij nauwgezet.</p>

9. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)
Vestigingsplaats: Soest
<p>Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het op een doelmatige en uit een oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde manier sturing en uitvoering geven aan het afvalstoffenbeleid in de provincie Utrecht.</p> <p>Namens de gemeenten zorgt de AVU voor de regie van het door de inwoners van de provincie Utrecht aangeboden huishoudelijk afval (dus geen afval van bedrijven). De AVU draagt zorg voor een goede, reguliere en milieuverantwoorde verwerking van door de gemeenten ingezameld huishoudelijk afval, ofwel de regeling van transport, overslag, bewerking en verwerking van huishoudelijke afvalstoffen.</p>
Deelnemende partijen: Alle 26 Utrechtse gemeenten
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: J. W. van Dongen (plaatsvervanger G. Boonzaaijer)
Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Niet van toepassing.
<p>Risico's: De risico's bestaan uit de normale bedrijfsrisico's. Door het ontbreken van reserves en voorzieningen heeft de AVU geen weerstandsvermogen. Alle in enig jaar gemaakte kosten worden aan de deelnemers doorberekend. Als gevolg hiervan kunnen schommelingen optreden in de jaarlijks te betalen bedragen.</p>

Ontwikkelingen:

- De AVU ziet af van het oorspronkelijke plan om in de regio Utrecht een overlaadstation te realiseren in samenwerking met Dienst Stadswerken Utrecht. De reden daarvoor is de verwachte verdere afname van de hoeveelheid restafval vanwege betere bronscheiding, en de aanwezigheid van voldoende marktpartijen om overslag kwalitatief goed en voordelig op de markt te kunnen zetten.
- Een werkgroep binnen de AVU onderzoekt de alternatieven voor de inzameling en verwerking van afgedankte elektr(on)ische apparaten nu er naast Wecycle ook andere organisaties actief zijn op deze markt. De resultaten van dit onderzoek worden in de loop van 2015 verwacht.
- Het contract voor de inzameling, transport en verwerking van oud papier loopt tot eind 2016. Deze diensten zullen in 2016 opnieuw aanbesteed worden.
- In 2016 wordt de vereveningsregeling geëvalueerd. De vereveningsregeling regelt de kostenverdeling tussen gemeenten van het transport van afval. De resultaten van de evaluatie worden in de begroting van 2018 verwerkt.

10. Omgevingsdienst NWU-ZOU (ODrU)

Vestigingsplaats: Utrecht

Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het op een doelmatige, kwalitatief goede, efficiënte en controleerbare manier uitvoeren van de door de deelnemende gemeenten opgedragen adviserende en uitvoerende taken op het gebied van de omgeving, milieu en duurzaamheid in de ruimste zin.

Deelnemende partijen: De gemeenten: Bunnik, De Bilt, Vianen, Utrechtse Heuvelrug, Zeist, Wijk bij Duurstede, Renswoude, Rhenen, Veenendaal, Stichtse Vecht, Montfoort, Oudewater, De Ronde Venen, Woerden en per medio 2015 gemeente IJsselstein.

Bestuurder (s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (onafhankelijk voorzitter), G. Boonzaaijer (lid)

Veranderingen gedurende het jaar 2016 in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft: Het belang van de gemeente kan vertaald worden naar de omvang van taken die wij garanderen af te zullen nemen. Hieraan zijn ook andere zaken gerelateerd zoals afrekening bij tekorten of overschotten op de GR (naar rato van opdrachtenportefeuille of als AB anders bepaald). De gemeente garandeert een jaarlijkse afname van 9.480 uur plus uren voor VTH-taken waar de gemeente sinds 01 januari 2014 bevoegd gezag van is (voormalige provinciale taken). In het najaar van 2015 zal de dienstverleningsovereenkomst hierop worden aangepast. Dit is 8,1% van het totale opdrachtenpakket wat bij de ODrU is ondergebracht door alle deelnemende gemeenten.

Risico's: De benodigde investeringen om de organisatie op orde te krijgen zijn nog niet allemaal gedaan. In 2016 zal moeten blijken wat de werkelijke hoogte is van deze incidentele kosten. Deze incidentele kosten zijn reeds verantwoord in 2013.

Ontwikkelingen: Er worden diverse wettelijke veranderingen verwacht, zoals de invoering van de wet VTH. Hiervoor zal de gemeente een verordening moeten vaststellen voor het vastleggen van kwaliteitscriteria voor alle omgeving gerelateerde VTH taken. De Wet private kwaliteitsborging (invoering mogelijk in 2016) zal gevolgen hebben voor de afdelingen Bouw- en Woningtoezicht bij gemeenten en omgevingsdiensten doordat een groot deel van hun toetsende en toezichthoudende taken bij marktpartijen worden ondergebracht. Daarnaast zullen de fusiegesprekken met de provincie en RUD Utrecht worden gecontinueerd. Er wordt niet gesproken over een concrete datum. Partijen hebben gezamenlijk aangegeven samenwerking en zorgvuldigheid voorop te stellen.

4.2 Overige verbonden partijen

11. Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)
Vestigingsplaats: Doorn
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het adequaat kunnen vervullen van de publieke dienstverlening door ondersteuning van een betrouwbare ICT omgeving. De RID beheert en ondersteunt de ICT infrastructuur van de gemeenten Baarn, Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Soest en Wijk bij Duurstede, alsmede de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn en Heuvelrug.
Deelnemende partijen: De gemeenten Baarn, Bunnik, De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Soest en Wijk bij Duurstede, alsmede de Regionale Dienst Werk en Inkomen Kromme Rijn en Heuvelrug.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: Jan Willem van Dongen (lid).
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Geen
Ontwikkelingen: De RID levert een uniform pakket van producten en diensten aan zijn klantorganisaties. De afspraken over deze producten en diensten zijn bij de oprichting van de gemeenschappelijke regeling in 2012 door alle deelnemers vastgesteld. Deze afspraken vormen het beleidsmatige kader voor de RID en zijn tot op heden niet gewijzigd. De afgelopen jaren stonden in het teken van de migraties van de afzonderlijke deelnemers naar de geconsolideerde ICT omgeving van de RID. Vanaf 2016 zal de RID alle producten en diensten leveren zoals overeen gekomen. Bij de oprichting van de RID in 2012 is besloten de begroting en de dienstverleningsovereenkomst voor 5 jaar te bevriezen. De begroting 2016 is gebaseerd op deze uitgangspunten met als enige uitzondering flexibilisering van de telefoonkosten (afrekening op basis van werkelijk gebruik). Ook voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug was de bijdrage van de deelnemers in voorgaande jaren nog gebaseerd op de werkelijk gemaakte kosten. Met ingang van 2016 ligt de gevraagde bijdrage in lijn met de begroting. De gemeente Utrechtse Heuvelrug sluit eind 2015/begin 2016 aan op de nieuwe ICT-infrastructuur. Op dat moment zal de volledige begroting benut gaat worden.
12. St. Zwem- en Sportaccommodaties Doorn
Vestigingsplaats: Doorn.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het bieden van de mogelijkheid tot overdekt zwemmen en de beoefening van de golfsport
Deelnemende partijen: De gemeente Utrechtse Heuvelrug
Bestuurder(s): P.C. van der Zee (voorzitter), S. Streekstra (secretaris), W. Stegeman.(penningmeester), J. Scheltinga (lid) en D. van der Sleen (lid).
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De gemeente dekt het nadelige exploitatietekort. Door een eventuele afname van het aantal leden van de Golfclub zal het exploitatietekort toenemen.
Ontwikkelingen: De gemeente heeft een financieel belang bij de Stichting. Het negatieve exploitatieresultaat komt ten laste van de gemeente. Eén en ander geschiedt op basis van een rekening-courant overeenkomst. De jaarrekening van de Stichting wordt jaarlijks gecontroleerd door de gemeentelijke accountant. In 2008 heeft de Stichting Zwem- en Sportaccommodaties Doorn een golfterrein aangekocht. Daarvoor is een lening afgesloten bij de BNG. Het nadelig saldo is ontstaan omdat de inkomsten voor speelrecht van de Doornse Golfclub de kosten van rente en aflossing van de geldlening en die voor het onderhoud aan het golfterrein bij lange na niet kunnen compenseren. De gemeente staat garant voor eventuele negatieve resultaten van het golfterrein. Het oorspronkelijke plan was, nadat de Stichting de exploitatieproblemen met het golfterrein zou hebben opgelost, om het golfterrein in 2014 over te dragen aan de gemeente. Dit plan is gewijzigd. Door een aantal oorzaken (onder meer de economische crisis, de al dan niet bekende voorgenomen ontwikkelingen betreffende het golfterrein, het zwembad, het tenniscentrum en het mariniersterrein)

is het niet gelukt het golfterrein per 01 januari 2014 over te dragen aan de gemeente. Uiterlijk 01 januari 2017 zal besluitvorming hierover plaatsvinden.
Per 01 januari 2014 is, na een aanbestedingsprocedure, een nieuw onderhoudscontract afgesloten, waarbij de golfclub een deel van het onderhoud zelf uitvoert. Dit leidt tot een besparing op de onderhoudskosten.

13. Vitens NV
Vestigingsplaats: Zwolle.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het dragen van medeverantwoordelijkheid voor de gezondheid door het duurzaam leveren van veilig en betrouwbaar drinkwater en een duurzame samenleving met zorg voor de bescherming van natuur en milieu.
Deelnemende partijen: De gemeenten in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in de provincies Drenthe en Noord-Holland.
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Uitgekeerd dividend: 2015: € 106.000 verwacht 2016: € 80.000
Risico's: Vitens beheerst de risico's door kennis van de wetgeving te borgen in de organisatie en indien noodzakelijk adequate beheersmaatregelen te treffen.
Ontwikkelingen: Na de laatste fusie in 2007 met drinkwaterbedrijf Hydron, concentreert Vitens zich verder op uitbreiding en verbetering van de dienstverlening aan klanten en op het efficiënter en duurzamer inrichten van de bedrijfsvoering. Met het laag houden van de tarieven levert Vitens een bijdrage aan lage maatschappelijke kosten. Deze kunnen nog verder omlaag door naar de hele waterketen te kijken. Vitens wil een meer bedrijfsmatige en duurzame aanpak van de gehele drink- en afvalwaterketen. De verwachte dividenduitkering over 2016 (uitbetaling in 2017) bedraagt € 2,18 per aandeel. Dit komt voor de GUH neer op een uitkering van ongeveer € 80.000.

14. Lange Dreef C.V.
Vestigingsplaats: Utrechtse Heuvelrug
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het realiseren van woningen, openbare ruimte en een natuurontwikkelingsgebied.
Deelnemende partijen: De rechtspersoon is een commanditaire vennootschap waarin drie door Gemeente Utrechtse Heuvelrug en de stichting Heuvelrug Wonen opgerichte B.V. 's hun samenwerking aan de gebiedsontwikkeling Lange Dreef hebben vormgegeven. De gemeente neemt voor 50% deel in het exploitatierisico van de Lange Dreef BV.
Bestuurders: Gemeente heeft geen rechtstreeks bestuurlijk belang in de CV Lange Dreef (CV). Via de wethouder ruimtelijke ordening (G. Boonzaaijer) als bestuurder van de deelnemende B.V. 's kan invloed worden uitgeoefend op de besluitvorming van de CV.
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Risico's: De risico's voor deelname aan de CV liggen bij de deelnemende vennoten, van de drie deelnemende B.V. 's. Wij lopen risico's door vertraagde verkoop van kavels, lagere opbrengsten van kavels, hogere rente en faillissement van de ontwikkelaar. Deze risico's worden elk kwartaal beoordeeld. Het bedrag van het risico is nu € 273.000 (stand jaarrekening 2014). Dit komt vooral omdat de verkoop van woningen langzamer verloopt en de percelen minder opbrengen dan gepland.
Ontwikkelingen: <i>Oplevering en bewoning van de woningen.</i> In 2014 zijn alle 108 Hofwoningen opgeleverd, verhuurd en verkocht en bewoond. Er zijn al woningen in het deelplan 'kijkers in het groen' verkocht en ook in aanbouw. Van de particuliere kavels zijn 2 woningen bewoond en zijn 2 woningen in aanbouw. In maart 2015 is de verkoop gestart

van 24 'vakwerk' woningen.
 Wij verwachten dat de vergunning voor de wateronttrekking over ongeveer drie maanden is verleend. Daarna start ook de bouw van de appartementen.
 De verkoop van de vrije kavels verloopt langzamer dan gepland. Wij stimuleren de verkoop op verschillende manieren.
Aanleg van de natuurzones en de openbare ruimte.
 Op 26 juni 2014 is de eerste fase van de natuurzone opgeleverd en overgedragen aan de gemeente. Inmiddels is de beheerfase van deze natuurzone ingegaan.
 De aanleg van de rest van de natuurzone voert de CV in 2 fases uit. De laatste fase is afhankelijk van de realisatie van de bouwplannen van Hoogenraad.
 In november 2014 is de openbare ruimte rondom de Hofwoningen opgeleverd aan de gemeente. Wij beheren deze openbare ruimte.

15. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats: Den Haag

Het openbaar belang dat wordt behartigd: BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Deelnemende partijen: De bank is een structuurvennootschap. Het rijk bezit de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en één waterschap..

Bestuurders: De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van EUR 2,50).

Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.

Uitgekeerd dividend

2015: € 115.000

verwacht 2016: € 115.000

Risico's: Gelet op de huidige status van de bank (AA+) zijn er geen risico's.

Ontwikkelingen: Met ingang van het boekjaar 2011 is de dividenduitkering verlaagd van 50 naar 25% van de nettowinst. Deze beleidswijziging is in beginsel van toepassing tot 2018.
 Eind november 2013 heeft Standard & Poor's (S&P) de lange termijn rating van de Staat der Nederlanden verlaagd van AAA naar AA+. In navolging daarvan zijn begin december 2013 ook de ratings van BNG Bank en de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) neerwaarts bijgesteld. Dit heeft geen merkbare gevolgen gehad. Op de (internationale) geldmarkt betaalt de BNG Bank nog evenveel rente als voor de afwaardering door ratingbureau S&P.
 De BNG Bank gehouden aan de regels die de Autoriteit Financiële Markten stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Op basis daarvan mag de bank geen informatie verstrekken over de verwachtingen voor het komende begrotingsjaar. De verwachting over het lopende begrotingsjaar is dat de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in 2015 licht lager zal uitkomen dan in het voorgaande jaar. De nieuwe verstrekkingen betreffen naar verwachting vooral herfinanciering van aflopende leningen. Het renteresultaat over 2015 zal naar verwachting lager uitkomen dan over 2014. De aanhoudend lage marktrente veroorzaakt een dalende trend van de renteopbrengst uit de eigen middelen van de bank. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie.

4.3 Verbonden partijen in liquidatie

16. N.V. Bronwaterleiding "Doorn" in liquidatie (per 2 juli 2010 overgenomen door N.V. Vitens)
Vestigingsplaats: Doorn.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: De afronding van de liquidatie van het bronwaterleidingbedrijf als gevolg overname door N.V. Vitens.
Deelnemende partijen: De gemeente Utrechtse Heuvelrug.
Bestuurder(s): Raad van commissarissen: Jan Willem van Dongen
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Geen.
Ontwikkelingen: Op 02 juli 2010 heeft de economische overdracht van de activa aan Vitens N.V. plaatsgevonden. Per gelijke datum zijn de bedrijfsactiviteiten overgedragen. De juridische overdracht heeft medio 2011 plaatsgevonden. Finale afwikkeling van de overdracht is eerst mogelijk als er een uitspraak ligt over de status van de niet meer te traceren aandelen. Deze zal naar verwachting nog enkele jaren op zich laten wachten.

17. Gasdistributie Zeist en Omstreken (GZO) in liquidatie
Vestigingsplaats: Zeist.
Het openbaar belang dat wordt behartigd: Het volledig, zowel juridisch als financieel, afhandelen van de in 2001 plaatsgevonden verkoop van de activa van het GZO aan Eneco.
Deelnemende partijen: De gemeenten De Bilt, Bunnik, Utrechtse Heuvelrug en Zeist.
Bestuurder(s): Algemeen bestuur: G.F. Naafs (lid), J.W. van Dongen (lid), G. Boonzaaijer (lid). Dagelijks bestuur : G.F. Naafs (lid).
Het belang dat de gemeente in de verbonden partijen heeft: Niet van toepassing.
Risico's: Het eerder opgevoerde risico met betrekking tot de saneringskosten van de vervuilde grond onder de dienstwoning is door verkoop van de dienstwoning in het voorjaar 2014 komen te vervallen.
Ontwikkelingen: De algemene reserve werd nog in stand gehouden als buffer voor de dekking van de jaarlijkse beheerkosten en een mogelijke bijdrage in de kosten van sanering van de vervuilde grond onder de voormalige dienstwoning. De dienstwoning is in het voorjaar 2014 verkocht en de netto opbrengst daarvan is toegevoegd aan de algemene reserve. Een eventuele onttrekking aan deze reserve ter dekking van de mogelijke saneringskosten van de grond onder deze woning is daardoor niet meer relevant. Zolang de gemeenschappelijke regeling niet is geliquideerd worden de jaarlijkse beheerkosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Op basis van het saldo van de reserve en de verwachte aanspraken daarop heeft in 2014 uitkering van een gedeelte de reserve plaatsgevonden. Voor onze gemeente betekende dat een extra inkomst van ruim € 76.000. Op termijn kan er nog een nabetaling plaats vinden uit de afwikkeling van de verkoop van de aandelenportefeuille GZO in de aandelen GCN (nu Eneco). Deze nabetaling is afhankelijk van de uitspraak in de nog lopende rechtszaak over het verzet van Eneco tegen de Splitsingswet. Deze uitspraak kan nog enige tijd op zich laten wachten. Als gevolg van bovengenoemde ontwikkelingen is er nog geen duidelijkheid over de datum van finale afwikkeling van de liquidatie.

Paragraaf grondbeleid

1. Algemeen

Het doel van deze paragraaf is inzicht te geven in het te voeren grondbeleid. Daarbij wordt tevens een relatie gelegd met de doelstellingen, zoals opgenomen in programma 12 van de programmabegroting.

De paragraaf grondbeleid dient op grond van artikel 16 BBV in elk geval in te gaan op:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de in de begroting opgenomen programma's;
- De wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van eventueel geraamde winstnemingen;
- De beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

De afgelopen periode is verder benut om inzicht te krijgen in de grondexploitaties binnen onze gemeente en de lijst van geactiveerde bouwgrondexploitaties te actualiseren. Tevens wordt gewerkt aan een verdieping van bestaande projectadministraties en herschikking van het budgetbeheer. Dit heeft de laatste periode geleid tot besluitvorming in de gemeenteraad over twee Meerjaren Perspectieven Grondbeleid (MPG). In de eerste MPG is een inhoudelijk en financieel beeld gegeven van de actieve grondexploitatie tweede MPG is dit beeld aangevuld met de Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG). In de derde MPG, is dit beeld uitgebreid met scenario's voor de ontwikkeling en de verkoop van de gronden die wij zelf in bezit hebben.

2. Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het volledige grondinstrumentarium waarover de gemeente beschikt om de vastgestelde gemeentelijke doelstellingen te realiseren. In het coalitieakkoord staat dat de gemeente strategisch grondbeleid voert, afhankelijk van de mogelijkheden die zich voor doen. Afgewogen wordt of het verkrijgen van een grondpositie bijdraagt aan het bereiken van gemeentelijke doelstellingen. Momenteel werkt het college aan het opstellen van Grondbeleid. Het grondbeleid is van invloed op de samenhang van economische, maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen. Daarmee is het ondersteunend aan andere gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Het vormt daarom ook geen doel op zichzelf, maar een middel om andere doelstellingen te verwezenlijken. Daarnaast kunnen financiële resultaten, eventuele winsten en verliezen, van het grondbeleid (grote) gevolgen hebben voor de financiële positie van onze gemeente. Het nemen van bestuurlijke besluiten binnen de kaders van het grondbeleid, wordt grondpolitiek genoemd. In 2016 kan aan de hand van het in 2015 vastgestelde grondbeleid uitvoering worden gegeven aan grondbeleid dat goed aansluit bij de huidige behoeften van de gemeente en de marktsituatie.

3. Gerelateerde beleidsdoelstellingen

In diverse begrotingsprogramma's zijn beleidsambities opgenomen die mede gerealiseerd moeten worden in de grondexploitaties. Door middel van een actueel grondbeleid en met het afwegingsinstrument van het Meerjarenperspectief Grondexploitaties zijn we steeds meer in staat om deze ambities te vertalen naar de uitvoering van concrete bouwprogramma's. De bouwenveloppen waarmee we vorm geven aan de invulling van de gemeentelijke vastgoedobjecten, zoals de voormalige gemeentewerven en-kantoren, is daar bij uitstek het voorbeeld van.

4. Financiën

De rapportage over de programmatische en de financiële voortgang van de grondexploitaties en de Niet In Exploitatie Genomen Gronden vindt nu al enige tijd plaats via de Meerjarenprognose Grondexploitaties. Hierin worden onder meer de risicoprofielen en de verwachte kosten en opbrengsten in beeld gebracht en verklaard. In de laatste MPG maken wij een aanzet voor een verbinding tussen onze beleidsambities op bijvoorbeeld volkshuisvesting en milieu en de (kosten van de) realisatie van deze ambities in de grondexploitaties. Dit betreft dan de gronden waar de gemeente zelf eigenaar is.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende exploitaties.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Oppervlakte in m² ca.
Driebergen, Engweg 8-14	3.386
Leersum, Fase 8/9, deelplan Bijenkorf	2.500
Doorn, Oude Rijksstraatweg 2-4	3.450
Doorn, Heuvelweg 1-3	1.413
Leersum, Donderberg	17.050
Leersum, De Kolk	2.690
Doorn, De Beaufortweg 46	3.997
Doorn, W. de Zwijgerlaan (Oranjestein)	1.180
Totaal	33.726
Niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)	Oppervlakte in m² ca.
NIEGG-1:	
Gemeentewerf Amerongen (v.d. Boschstr. 4)	2.580
Gemeentewerf Doorn, (Van Bennekomweg 10 – 16)	3.863
Gemeentewerf Driebergen (Sportlaan 67)	11.980
Gemeentewerf Leersum (Pomplaan 3)	1.588
Gemeentewerf Maarn (J. van Wassenaerlaan 23-25)	3.488
Gemeentekantoor Amerongen (Hof 1-7)	1.575
Gemeentekantoor Leersum (Rijksstraatweg 46)	3.322
Gemeentekantoor Maarn (Raadhuisplein 1)	3.000
NIEGG-2:	
Gemeentekantoor Driebergen (Bosstraat 1)	6.308
Hoofdstraat 26 Driebergen	76.185
Leersumsestraatweg 9 Doorn	13.408
Totaal	127.297

5. Risico's Grondexploitatie

In het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties op de stand per 01 januari 2015 zijn de risico's voor de grondexploitatie financieel gekwantificeerd. Deze risico's maken onderdeel uit van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten 2016-2019

(bedragen x € 1.000)

Nr.	Omschrijving programma	Begroting 2016			Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
		lasten	baten	saldo			
1	Bestuurlijke zaken	4.260	-87	4.173	4.272	4.273	4.354
2	Veiligheid en handhaving	4.054	-16	4.038	3.887	3.837	3.834
3	Dienstverlening	5.133	-2.699	2.434	2.401	2.399	2.360
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	3.232	-284	2.948	2.839	2.852	2.685
5	WMO, Soc.zaken en minimabeleid	19.314	-9.788	9.526	9.382	9.374	9.373
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	2.716	-230	2.486	2.474	2.474	2.473
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	6.535	-835	5.699	5.531	5.839	5.644
8	Ec.zaken, werkgel., recr/toer. en dereg.	637	-1.253	-616	-623	-624	-624
9	Sport, kunst en cultuur	5.319	-617	4.702	4.589	3.932	3.894
10	Verkeer en vervoer	1.462	-18	1.444	1.429	1.422	1.718
11	Beheer Openbare Ruimte	20.876	-11.766	9.110	9.071	9.223	9.375
12	Middelen en ondersteuning	11.327	-57.875	-46.548	-47.186	-47.490	-46.764
13	Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	18.266	-17.892	374	336	144	-3
Geraamde totaal van saldo baten en lasten		103.132	-103.361	-229	-1.599	-2.346	-1.681
Mutaties reserves							
1	Bestuurlijke zaken	0	0	0	0	0	0
2	Veiligheid en handhaving	0	0	0	0	0	0
3	Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
4	Ruimte, cultuurhist, monumenten en natuur	60	-331	-271	-191	-191	-54
5	WMO, Soc.zaken en minimabeleid	0	0	0	0	0	0
6	Welzijn, incl. cultuurh. bel. en gezondh	0	0	0	0	0	0
7	Onderwijs(huisv.), jeugdbel. kinderopv.	22	-622	-601	-141	-128	0
8	Ec.zaken, werkgel., recr/toer. en dereg.	0	0	0	0	0	0
9	Sport, kunst en cultuur	0	0	0	0	0	0
10	Verkeer en vervoer	0	-49	-49	-44	-39	-34
11	Beheer Openbare Ruimte	0	0	0	0	0	0
12	Middelen en ondersteuning	2.533	-997	1.536	2.131	2.852	2.261
13	Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Subtotaal mutaties reserves		2.614	-2.000	614	1.755	2.493	2.173
Geraamde resultaat		105.746	-105.361	385	156	147	492

* Hierin zijn de volgende algemene dekkingsmiddelen opgenomen

:

(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	Bedrag
1 Algemene uitkering	36.656
2 Onroerende-zaakbelastingen	9.768
3 Forensenbelasting	263
4 Toeristenbelasting	823
5 Hondenbelasting	282
6 Precariobelasting	688
7 Opbrengst beleggingen	216
8 Rente uitgezette leningen	0
9 Bespaarde rente reserves	1.476
10 Onttrekking algemene reserve vrij aanwendbaar	820
11 Onttrekking reserve egalisatie bezuinigingen	0
12 Onvoorziene uitgaven	121
Totaal	51.113

Overzicht van baten en lasten 2014-2016 ('=Toelichting) met verschillen analyse

(bedragen x € 1.000)

Programma 1	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Bestuurlijke zaken	4.892	4.675	4.260	4.359	4.360	4.441
Totaal lasten	<u>4.892</u>	<u>4.675</u>	<u>4.260</u>	<u>4.359</u>	<u>4.360</u>	<u>4.441</u>
Baten						
Bestuurlijke zaken	-73	-87	-87	-87	-87	-87
Totaal baten	<u>-73</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>	<u>-87</u>
Resultaat	4.819	4.588	4.173	4.272	4.273	4.354

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-415

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In de 1 ^e bestuursrapportage 2015 is voor de toekomstvisie een eenmalig budget toegekend.	60	V	I
De invoering van een nieuwe wettelijke berekeningssystemathiek voor de raadsvergoedingen levert een structureel voordeel op.	42	V	S
De premies en toelagen voor het college zijn aangepast aan de landelijke ontwikkelingen, dit levert een structureel voordeel op.	23	V	S
In 2016 vinden er naar verwachting geen verkiezingen plaats.	199	V	I
Diverse kleine afwijkingen.	91	V	I

(bedragen x € 1.000)

Programma 2	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Openbare orde / veiligheid	1.194	1.104	1.087	1.087	1.087	1.086
Brandweer	3.426	3.131	2.967 0	2.817	2.766	2.764
Totaal lasten	<u>4.619</u>	<u>4.234</u>	<u>4.054</u>	<u>3.903</u>	<u>3.853</u>	<u>3.850</u>
Baten						
Openbare orde / veiligheid	-24	-16	-16	-16	-16	-16
Brandweer	-0	0	0 0	0	0	0
Totaal baten	<u>-25</u>	<u>-16</u>	<u>-16</u>	<u>-16</u>	<u>-16</u>	<u>-16</u>
Resultaat	4.595	4.218	4.038	3.887	3.837	3.834

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-180

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De verlaging van de bijdrage van de Veiligheidsregio Utrecht is door de vaststelling van de nieuwe bezuinigingssystematiek gerealiseerd.	163	V	S
Diverse kleine afwijkingen.	17	V	I

(bedragen x € 1.000)

Programma 3	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Dienstverlening	4.537	4.763	4.661	4.630	4.629	4.590
Dorpsgericht werken	466	669	472	470	470	469
			0			
Totaal lasten	<u>5.003</u>	<u>5.432</u>	<u>5.133</u>	<u>5.100</u>	<u>5.098</u>	<u>5.059</u>
Baten						
Dienstverlening	-1.571	-2.692	-2.699	-2.699	-2.699	-2.699
			0			
Totaal baten	<u>-1.571</u>	<u>-2.692</u>	<u>-2.699</u>	<u>-2.699</u>	<u>-2.699</u>	<u>-2.699</u>
Resultaat	3.432	2.740	2.434	2.401	2.399	2.360

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-306

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lasten E-dienstverlening zijn lager, omdat er in 2015 nog éénmalig budget beschikbaar is voor de invoering van iBurgerzaken/ BRP.	53	V	I
Er worden minder kosten doorberekend vanwege lagere uurtarieven.	61	V	S
Overige kleinere afwijkingen (gesaldeerd lasten en baten)	8	N	S
Voor dorpsgericht werken was in 2015 € 200.000 beschikbaar van gereserveerde gelden uit eerdere jaren. Vanaf 2016 is binnen programma 12 van de begroting een stelpost opgenomen van € 150.000 voor de uitvoering van het raadsprogramma. Onderdeel daarvan is € 120.000 voor dorpsgericht werken. Hierover dient nog definitieve besluitvorming plaats te vinden en dus maakt dit bedrag op dit moment nog geen onderdeel uit van programma 3.	200	V	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 4	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie	2.721	1.487	1.250	1.236	1.230	1.229
Wonen	654	805	786	767	782	609
Woonwagenbeleid	59	97	68	64	64	64
Natuur,landschap/cult.hist. & monumenten	1.103	1.119	1.128	1.043	1.039	1.036
Totaal lasten	4.537	3.507	3.232	3.111	3.115	2.939
Baten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie	-30	-5	-5	-5	-5	-5
Wonen	-740	-360	-257	-244	-235	-226
Woonwagenbeleid	-14	-6	-9	-9	-9	-9
Natuur,landschap/cult.hist. & monumenten	-22	-33	-14	-14	-14	-14
Totaal baten	-806	-404	-284	-272	-263	-253
Resultaat	-	3.731	2.948	2.839	2.852	2.685

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-155

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lasten Ruimtelijke Ordening en structuurvisie zijn lager, omdat de projectorganisatie voor de actualiseringsslag bestemmingsplannen in 2015 beëindigd wordt.	237	V	S
De lasten Woonwagenbeleid zijn lager, omdat er in 2015 een éénmalig budget beschikbaar is gesteld voor de voorbereiding van het project Lijsterbes.	30	V	S
De baten Woningbouwwetbouw zijn lager, omdat op de leningen die verstrekt zijn aan Heuvelrug Wonen in 2015 het rentepercentage is verlaagd. Doordat het rentepercentage van de leningen die door de gemeente zijn aangetrokken bij de BNG met hetzelfde percentage zijn verlaagd heeft deze mutatie geen gevolgen voor het begrotingssaldo. De rentekosten van deze opgenomen geldleningen zijn verantwoord onder programma 12.	103	N	S
Overige verschillen	9	N	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 5	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
WMO	7.263	6.543	6.423	6.289	6.289	6.289
Sociale zaken en WSW	15.374	11.216	11.735	11.732	11.732	11.732
Minima beleid en schulphulpverlening	1.357	1.223	1.156	1.148	1.141	1.141
Totaal lasten	<u>23.994</u>	<u>18.982</u>	<u>19.314</u>	<u>19.170</u>	<u>19.162</u>	<u>19.161</u>
Baten						
WMO	-1.401	-1.510	-1.510	-1.510	-1.510	-1.510
Sociale zaken en WSW	-11.038	-8.029	-8.198	-8.198	-8.198	-8.198
Minima beleid en schulphulpverlening	-100	-80	-80	-80	-80	-80
Totaal baten	<u>-12.539</u>	<u>-9.619</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>	<u>-9.788</u>
Resultaat	-	9.364	9.526	9.382	9.374	9.373

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-162

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In 2016 is er verder bezuinigd door het rijk op het budget huishoudelijke hulp. Deze bezuiniging heeft consequenties voor het beschikbare budget in 2016.	123	V	S
In 2016 is een verdere toename te constateren voor de uitgaven bijstandsverlening. Dit heeft onder andere te maken met een verdere toename van het aantal mensen dat in aanmerking komt voor een bijstandsuitkering.	341	N	S
Met ingang van 2016 wordt er bezuinigd op de uitgaven van schuldhulpverlening.	67	V	S
Diverse kleine afwijkingen	11	N	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 6	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Volksgezondheid	1.806	1.855	1.882	1.876	1.876	1.876
Maatschappelijke zorg	387	411	395	389	389	389
Cultuurhuizenbeleid	19	0	0	0	0	0
Ouderenbeleid	325	336	340	339	339	339
Interculturalisatie	161	118	100	100	100	100
			0			
Totaal lasten	<u>2.698</u>	<u>2.720</u>	<u>2.716</u>	<u>2.704</u>	<u>2.704</u>	<u>2.704</u>
Baten						
Volksgezondheid	-9	-9	-10	-10	-10	-10
Maatschappelijke zorg	-47	-47	-48	-48	-48	-48
Interculturalisatie	-17	-209	-173	-173	-173	-173
			0			
Totaal baten	<u>-73</u>	<u>-265</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>	<u>-230</u>
Resultaat	-	2.625	2.486	2.474	2.474	2.473

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-31

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Met ingang van het jaar 2014 is de subsidie aan de lokale omroep verhoogd. De verantwoording over het jaar 2014 heeft plaats gevonden in 2015.	20	N	S
In de loop van 2014 is het AZC in Overberg geopend. De bijdrage koppengeld over het jaar 2014 is ontvangen in 2015.	37	V	S
Diverse kleine afwijkingen	14	V	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 7	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Onderwijs	1.657	1.813	1.745	1.706	1.692	1.692
Onderwijshuisvesting	3.204	4.551	3.824	4.730	4.202	4.230
Jeugdbeleid	722	752	668	612	596	583
Peuterspeelzalen	44	46	45	43	43	42
Volwasseneneducatie	3	0	0	0	0	0
Kinderopvang	247	238	253	211	210	207
			0			
Totaal lasten	<u>5.876</u>	<u>7.400</u>	<u>6.535</u>	<u>7.302</u>	<u>6.743</u>	<u>6.755</u>
Baten						
Onderwijs	-402	-396	-396	-396	-396	-396
Onderwijshuisvesting	-23	-285	-167	-1.102	-236	-442
Jeugdbeleid	2	-1	-1	-1	-1	-1
Peuterspeelzalen	-22	-23	-22	-22	-22	-22
Kinderopvang	-245	-245	-250	-250	-250	-250
			0			
Totaal baten	<u>-690</u>	<u>-950</u>	<u>-835</u>	<u>-1.771</u>	<u>-904</u>	<u>-1.111</u>
Resultaat	5.187	6.450	5.699	5.531	5.839	5.644

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-751

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De lagere uitgaven in 2016 hebben te maken met de bezuinigingen op de subsidies basisonderwijs.	16	V	S
In het jaar 2015 zijn extra rijksmiddelen ontvangen voor het OAB.	42	N	I
Het verschil in de lasten voor onderwijshuisvesting in 2016 ten opzichte van 2015 wordt in belangrijke mate veroorzaakt door de nieuwbouw van de Kameleon in Doorn. In 2015 is rekening gehouden met de sloopkosten van de school, en de extra afschrijving van de restantboekwaarden van de Kameleon.	449	V	I
Met ingang van het jaar 2016 is er een bezuinigingstaakstelling voor de onderwijsinvesteringen. Deze bezuiniging zal gerealiseerd moeten worden door onder andere een prioritering van de onderwijsinvesteringen.	219	V	S
De lagere uitgaven in 2016 hebben te maken met de bezuinigingen op Welnuh.	91	V	S
Diverse kleine afwijkingen	18	V	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 8	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Economische zaken	297	420	416	410	408	408
Recreatie en toerisme	304	219	221	221	221	221
Totaal lasten	602	638	637	631	630	629
Baten						
Economische zaken	-111	-166	-167	-167	-167	-167
Recreatie en toerisme	-844	-975	-1.086	-1.086	-1.086	-1.086
Totaal baten	-955	-1.141	-1.253	-1.253	-1.253	-1.253
Resultaat	-354	-503	-616	-623	-624	-624

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

-113

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2015 – 2019 is een amendement aangenomen om de forensen- en toeristenbelasting voor het jaar 2015 incidenteel te verlagen. Vanaf 2016 houden we in de begroting weer rekening met de hogere opbrengst.	109	V	S
Overige kleinere afwijkingen	4	V	S

(bedragen x € 1.000)

Programma 9	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Sport	2.339	1.964	1.893	1.882	1.227	1.223
Sportacc. en zwembaden	1.769	2.062	2.152	2.104	2.103	2.068
Kunst en cultuur	262	331	365	361	361	361
Bibliotheek	931	946	909	859	858	858
			0			
Totaal lasten	<u>5.300</u>	<u>5.303</u>	<u>5.319</u>	<u>5.206</u>	<u>4.549</u>	<u>4.510</u>
Baten						
Sport	-113	-160	-113	-113	-113	-113
Sportacc. en zwembaden	-327	-485	-499	-499	-499	-499
Kunst en cultuur	-7	-5	-5	-5	-5	-5
			0			
Totaal baten	<u>-447</u>	<u>-650</u>	<u>-617</u>	<u>-617</u>	<u>-617</u>	<u>-616</u>
Resultaat	4.853	4.653	4.702	4.589	3.932	3.894

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

49

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
In het jaar 2015 is invulling gegeven aan de uitgangspunten van de tennisharmonisatie. Met ingang van 2016 is het door de raad beschikbaar gestelde budget toegevoegd aan de beschikbare budgetten voor de tennis.	65	N	S
In 2015 heeft de afronding plaats gevonden van de nota Sport in Beeld. In 2015 zijn de laatste uitgaven gedaan die hier betrekking op hadden.	93	V	I
In 2015 is er per saldo terughoudend omgegaan met het onderhoud aan Steinheim	20	N	S
De toename van de lasten in 2016 wordt veroorzaakt door rente en afschrijving van de laatste uitgaven gedaan die hier betrekking op hadden.	52	N	S
In 2015 heeft er een eenmalige bezuiniging plaats gevonden op de uitgaven voor cultuur.	30	N	S
De lagere uitgaven voor de bibliotheek in 2016 ten opzichte van 2015 worden veroorzaakt door de bezuinigingen op het bibliotheek werk.	37	V	S
Diverse kleine afwijkingen	12	N	I/S

(bedragen x € 1.000)

Programma 10	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Verkeer en vervoer	773	1.348	1.462 0	1.446	1.440	1.735
Totaal lasten	<u>773</u>	<u>1.348</u>	<u>1.462</u>	<u>1.446</u>	<u>1.440</u>	<u>1.735</u>
Baten						
Verkeer en vervoer	-12	-18	-18 0	-18	-18	-18
Totaal baten	<u>-12</u>	<u>-18</u>	<u>-18</u>	<u>-18</u>	<u>-18</u>	<u>-18</u>
Resultaat	-	761	1.330	1.429	1.422	1.718

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

114

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Voor het Stationsgebied is de te betalen bijdrage aan de provincie een jaar doorgeschoven. Als onderdeel van spoor II van de begroting 2015-2018 verschuift de geraamde rentelast van 2015 naar 2016.	105	N	I
Overige kleine afwijkingen	9	N	I

(bedragen x € 1.000)

Programma 11	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Beheer openbare ruimte	9.624	9.862	10.173	10.149	10.312	10.440
Milieu en duurzaamheid	9.137	10.220	10.703	10.824	10.813	10.838
Totaal lasten	18.760	20.082	20.876	20.973	21.125	21.278
Baten						
Beheer openbare ruimte	-1.803	-1.489	-1.481	-1.481	-1.481	-1.481
Milieu en duurzaamheid	-8.846	-9.721	-10.285	-10.421	-10.421	-10.421
Totaal baten	-10.649	-11.210	-11.766	-11.902	-11.902	-11.902
Resultaat	8.111	8.872	9.110	9.071	9.223	9.375

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

238

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De voorgenomen bezuiniging op Evenementen (spoor II) bleek niet haalbaar en is met ingang van 2016 vervallen.	18	N	
Kapitaallasten	173	N	
De onderhoudslasten voor de afwatering zijn in 2015 eenmalig verlaagd (bezuiniging spoor II).	50	N	
De onderhoudslasten voor het openbaar groen zijn in 2015 eenmalig verlaagd (bezuiniging spoor II).	20	N	
Diverse kleine afwijkingen.	68	N	
Incidentele kosten in 2015 voor de procesbegeleidingskosten vanuit de gemeente en de ODRU tav voor de bodemverontreinigingen Doorn Driebergen (Bosatex)	91	V	

(bedragen x € 1.000)

Programma 12	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Financiën	5.846	6.142	5.015	4.594	4.443	3.699
Vastgoed / grondzaken	5.941	4.878	8.926 0	7.959	5.870	3.049
Totaal lasten	<u>11.787</u>	<u>11.019</u>	<u>13.941</u>	<u>12.553</u>	<u>10.313</u>	<u>6.748</u>
Baten						
Financiën	-58.692	-53.414	-51.328	-50.155	-49.047	-48.832
Vastgoed / grondzaken	-2.308	-4.876	-8.546 0	-7.829	-6.263	-2.507
Totaal baten	<u>-61.000</u>	<u>-58.290</u>	<u>-59.875</u>	<u>-57.984</u>	<u>-55.310</u>	<u>-51.339</u>
Resultaat	-49.213	-47.271	-45.934	-45.431	-44.997	-44.591

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

1.337

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
De negatieve effecten van het in het voorjaar vastgestelde MPG en de daarbij behorende onttrekkingen aan de reserves leiden tot een lagere stand van de reserves en dus tot een nadeel op de bespaarde rente.	244	N	I
In de meerjarenbegroting 2016 – 2019 is voor de onroerendezaakbelasting een stijging opgenomen van 2,5% gedurende de jaren 2016, 2017 en 2018.	238	V	S
Lagere rentekosten voor aan te trekken financieringsmiddelen en overige mutaties op de kostenplaatsen.	650	V	S
De invulling van de oplopende bezuiniging op personeel.	125	V	S
Voor loon- en prijsinflatie is, op basis van de provinciale richtlijn, in de begroting een bedrag opgenomen.	615	N	S
Opheffing van de dekkingsplannen voor het Cultuurhuis Pléiade, De Binder en de nieuwbouw van het gemeentekantoor en het niet langer ramen van toekomstige verkopen van het strategisch vastgoed leidt tot een gesaldeerd nadeel.	1.163	N	I/S
De oplopende bezuiniging voor verkoop van het snippergroen.	227	V	I
De opbrengsten uit de verkopen van niet-strategisch vastgoed zijn begroot tot en met 2015.	750	N	I
De verwerking van het in het voorjaar 2015 vastgestelde MPG.	156	V	I
Diverse kleine afwijkingen.	39	V	I

(bedragen x € 1.000)

Programma 13	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	21.138	18.266 0	16.978	15.909	15.607
Totaal lasten	<u>0</u>	<u>21.138</u>	<u>18.266</u>	<u>16.978</u>	<u>15.909</u>	<u>15.607</u>
Baten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	-21.138	-17.892 0	-16.642	-15.765	-15.610
Totaal baten	<u>0</u>	<u>-21.138</u>	<u>-17.892</u>	<u>-16.642</u>	<u>-15.765</u>	<u>-15.610</u>
Resultaat	-	0	374	336	144	-3

Toe te lichten verschil 2016 tov 2015

374

Toelichting verschillen 2016 tov 2015	Bedrag	Voordeel/ Nadeel	Incidenteel/ structureel
Gemeenten die te maken hebben met een forse korting op de rijksbijdrage voor de Transities krijgen een aantal jaren een suppletieuitkering om de pijn te verzachten. De gemeente Utrechtse Heuvelrug krijgt in het jaar 2016 een suppletieuitkering van 374.000.	374	V	I

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

A. Incidentele lasten en baten

(bedragen x € 1.000)

progr	Omschrijving	2016	2017	2018	2019
	Incidentele lasten				
1	Verkiezingen	41	166	166	251
4	Subsidie monumentenzorg	60	0	0	0
4	Bestemmingsplannen	20	0	0	0
5	Woonvisie	0	0	25	0
7	Sloopkosten	143	547	146	47
7	Afboeken boekwaarde ivm sloop	503	690	257	363
7	Tijdelijke huisvesting	226	28	0	0
12	stelpost KTD	245	0	0	0
12	Voormalig personeel	30	0	0	0
12	Organisatieontwikkeling	15	0	0	0
12	Individueel keuzebudget	560	0	0	0
12	Advieskosten Vennootschapsbelasting	14	0	0	0
12	Grondexploitatie	2.928	374	846	35
	totaal incidentele lasten	4.785	1.805	1.440	696
	Incidentele baten				
7	Huisvesting bijdrage grex	-167	0	-203	-409
7	Bijdrage Revijs	0	-1.069	0	0
12	Grondexploitatie	-3.644	-1.063	-1.962	-407
	totaal incidentele baten	-3.811	-2.132	-2.165	-816
	Saldo incidentele lasten en baten	974	-327	-725	-120

progr	Omschrijving	2016	2017	2018	2019
	<u>Waarvan verrekenend met reserves</u>				
	<u>Onttrekkingen</u>				
7	Reserve tijdelijke huisvesting onderwijs	-226	-28	0	0
7	Reserve onderwijshuisvesting	-396	-122	-133	0
4	Reserve monumenten	-60	0		0
4	Reserve bestemmingsplannen	-20	0		0
4	Reserve woonkwaliteit	-22	0	0	0
12	Algemene reserve vrij aanwendbaar	-820	0	0	0
	<u>Toevoegingen</u>				
12	Reserve bouwgrondexploitatie (Dr/Do/A)	716	689	0	0
12	Algemene reserve, vrij aanwendbaar	0	0	1.116	372
	Saldo verrekening met reserves	-828	539	983	372
	Netto incidentele lasten en baten	146	212	258	252

B. Structurele reservemutaties

(bedragen x € 1.000)

		2016	2017	2018	2019
	<u>Onttrekkingen</u>				
10	reserve mobiliteit	-12	-12	-12	-11
10	reserve duurzaam veilig	-37	-32	-27	-23
12	reserve onderhoud gebouwen	-54	-54	-54	-54
5	reserve allemanswaard	-60	-60	-60	-60
4	Reserve sociale woningbouw plusregeling	-116	-138	-138	0
		-279	-296	-291	-148
	<u>Toevoegingen</u>				
12	reserve onderhoud gebouwen	76	76	76	76
5	reserve allemanswaard	60	60	60	60
7	Reserve onderwijshuisvesting	22	8	4	0
		158	144	140	136
	Saldo structurele reservemutaties	-121	-152	-151	-12

Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

Investeringsplan

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 7 - Onderwijs(huisvesting), jeugdbeleid en kinderopvang				
<u>Product Onderwijshuisvesting</u>				
Dolfijn Zuid - Nieuwbouw	273			
Dolfijn Zuid - Duurzaamheid	34			
Dolfijn Noord - voorbereidingskrediet				
Dolfijn Noord - Nieuwbouw	730	486		
Dolfijn Noord - Duurzaamheid	112	74		
Dolfijn Noord - Gymzaal	404	269		
De Zonheuvel - Nieuwbouw	842	562		
De Zonheuvel - Duurzaamheid	134	90		
De Ontdekkingsreis - Nieuwbouw	434			
De Ontdekkingsreis - Duurzaamheid	62			
Triangel - Nieuwbouw		504	336	
Triangel - Duurzaamheid		67	45	
Hoog Moersbergen - Nieuwbouw		685	457	
Hoog Moersbergen - Duurzaamheid		102	68	
Nicolaasschool - Nieuwbouw		578	385	
Nicolaasschool - Duurzaamheid		82	55	
De Ladder - Voorbereidingskrediet		117		
De Ladder - Nieuwbouw			809	539
De Ladder - Duurzaamheid			126	84
De Meent - Voorbereidingskrediet		97		
De Meent - Nieuwbouw			673	448
De Meent - Duurzaamheid			100	67
Totaal Huisvesting scholen	3.025	3.713	3.054	1.138
Revijs - Nieuwbouw	4.544	2.272		
Revijs - Duurzaamheid	398	199		
Totaal Huisvesting REVIJS	4.942	2.471	0	0
Totaal programma 7	7.967	6.184	3.054	1.138

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 9 - Sport, inclusief sportaccommodaties, kunst en cultuur				
<u>Product Sport</u>				
Vervanging kunstgras hockeyveld HC Doorn, veld 1	170			
Vervanging veldverlichting FC Driebergen, veld 3	10			
Vervanging veldverlichting SVM, veld 3	10			
Vervanging kunstgras hockeyveld HC De Haaskamp Amerongen		170		
Vervanging veldverlichting FC Driebergen, trainingsveld		10		
Vervanging veldverlichting DVSA, trainingsveld		10		
Beregeningsinstallaties sportpark De Burgwal, Amerongen			23	
Beregeningsinstallaties sportpark De Woerd, Driebergen			40	
Renovatie top laag DHC veld 2				170
Renovatie top laag DHC oefenveld				40
Totaal sport	190	190	63	210
Totaal programma 9	190	190	63	210
Programma 11 - Openbare ruimte en Milieu	-	-	-	-
<u>Riolering</u>	-	-	-	-
Vervanging riolering Dennenhorst e.o. Driebergen		961	961	
Rioolrenovatie Engelsewerk uitvoering	504			
Vervanging riolering Engelsewerk uitvoering	1.512			
Vervanging riolering Heuleweg Doorn - Voorbereidingskrediet		100		
Vervanging riolering Heuleweg Doorn Uitvoering				276
Vervanging riolering Industrieweg Amerongen voorbereidingskrediet			50	
Vervanging riolering Julianalaan Amerongen - Voorbereidingskrediet	100			
Vervanging riolering Julianalaan Amerongen - Uitvoering			474	
Vervanging riolering Korenland - Uitvoering		307		
Vervanging riolering Loolaan - Uitvoering			70	
Vervanging riolering Middenlaan e.o. - Voorbereidingskrediet			200	
Vervanging riolering Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Voorbereiding		100		
Vervanging riolering Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Uitvoering				811
Terugdringen wateroverlast Amerongen Nederstraat / Drostestraat	140	760	900	
Vervanging riolering Van Kinsbergenlaan		336		
Voorbereiding nieuwe projecten (actualisatie GRP)				450
Totaal projecten Riolering en wegen	2.256	2.564	2.655	1.537

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2016	2017	2018	2019
<u>Product Openbaar groen</u>	-	-	-	-
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2016	50			
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2017		50		
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2018			50	
Verduurzamen openbaar groen en bomen 2019				50
Omvorming openbaar groen (kerntakendiscussie) 2016	100			
Totaal Openbaar groen	150	50	50	50
<u>Product Reiniging / afval</u>				
Vervangings afvalinzamelingscontainers Driebergen		36		
Totaal reiniging/afval	0	36	0	0
Totaal programma 11	2.406	2.650	2.705	1.587
Programma 12 - Middelen en ondersteuning				
<u>Wijkbeheer</u>				
Vervanging 2 sneeuwploegen	17			
Vervanging bedrijfsauto Iveco	89			
Vervanging bedrijfsauto Iveco	89			
Vervanging Mitsubishi Canter	45			
Vervanging telezwenk Ahlmann		121		
Vervanging Snowy Kobuta STV 32		46		
Vervanging bedrijfsauto Citroen Berlingo			27	
Vervanging bedrijfsauto Citroen Berlingo			27	
Vervanging Renault Kangoo			27	
Vervanging bedrijfsauto Citroen Berlingo				27
Vervanging M.A.N. grote vrachtwagen				170
Vervanging Mitsubishi L200				42
Vervanging tractor New Holland G 6030			36	
Vervanging tractor John Deere 1905			98	
Totaal Wijkbeheer	240	167	215	239

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2016	2017	2018	2019
<u>Service centrum</u>				
Vervanging paternosterkasten	30			
Vervanging laptops		20		
Vervanging smartphones		60		
Vervanging AV middelen vergaderruimten			70	
Vervanging auto Service Centrum			15	
Vervanging beamers				20
Vervanging Scanner normaal				15
Vervanging geluidinstallatie Raadszaal				50
Totaal Service centrum	30	80	85	85
<u>Grote projecten</u>				
Gebiedsontwikking Maarsbergen-Oost		1.200		
Ondertunneling Maarsbergen			2.500	
Totaal grote projecten	0	1.200	2.500	0
Totaal programma 12	270	1.447	2.800	324
Totaal Economisch nut	10.833	10.471	8.622	3.259

(bedragen x € 1.000)

Programma / product / omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 11 - Openbare ruimte en Milieu	-	-	-	-
<u>Projecten Riolering en wegen</u>	-	-	-	-
Renovatie asfaltwegen 2016	300			
Verkeerskundige herinrichtingen 2016	60			
Herstraten wegen i.c.m. kabelleggingen 2016	100			
Renovatie elementverharding 2016	100			
Renovatie asfaltwegen 2017		300		
Verkeerskundige herinrichtingen 2017		60		
Herstraten wegen icm kabelleggingen 2017		100		
Renovatie elementverharding 2017		100		
Onderhoud wegen (investeringsdeel) asfalt 2018			300	
Onderhoud wegen (investeringsdeel) asfalt 2018			60	
Onderhoud wegen (investeringsdeel) klinkers 2018			100	
Renovatie elementverharding 2018			100	
Onderhoud wegen (investeringsdeel) asfalt 2019				300
Onderhoud wegen (investeringsdeel) asfalt 2019				60
Onderhoud wegen (investeringsdeel) klinkers 2019				100
Renovatie elementverharding 2019				100
Renovatie Amersfoortseweg Doorn (wegen)			550	
Vervanging weg ivm riolering Dennenhorst e.o.		480	480	
Vervanging weg ivm riolering Dennenhorst e.o.			100	
Vervanging riolering Engelsewerk nazorg		100		
Vervanging weg Heuleweg Doorn - Uitvoering				138
Onderhoud wegen asfalt Hoofdstraat Driebergen nazorg		100		
Herinrichting wegen Julianalaan Amerongen - Uitvoering			237	
Julianalaan Amerongen - Nazorg				50
Vervanging weg ivm riolering Korenland - Uitvoering		151		
Vervanging riolering Korenland - Nazorg			50	
Vervanging weg ivm riolering Loolaan - Uitvoering			35	
Vervanging wegen Ted Visserweg en Vinkenbuurt - Uitvoering				405
Terugdringen wateroverlast Amerongen Nederstraat / Drotestraat	70	380	450	
Terugdringen wateroverlast Amerongen - Nazorg				100
Vervanging weg ivm riolering Van Kinsbergenlaan		168		
Totaal wegen	630	1.939	2.462	1.253

Totaal Openbare Ruimte / Maatschappelijk nut	630	1.939	2.462	1.253
---	------------	--------------	--------------	--------------

Totaal Generaal	11.463	12.410	11.084	4.512
------------------------	---------------	---------------	---------------	--------------

Reserves en Voorzieningen

Programma 4

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R54102	Reserve subsidiering monumenten	72	12	12	12
R62001	Reserve egalisatie kst.gemeensch.ruimte Wozoco	241	241	241	241
R81001	Reserve actualisering bestemmingsplannen	178	159	159	159
R82002	Reserve woonkwaliteit	336	314	314	314
R82003	Reserve sociale woonbouwplusregeling	408	292	154	17
R82004	Reserve onderhoud gebouwen	371	393	415	438
R91302	Reserve deelneming SVN	0	0	0	0
R92201	Reserve Allemanswaard	1.708	1.708	1.708	1.708
Totaal		3.313	3.118	3.003	2.888

Programma 5

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R61001	Reserve bijzonder bijstand	116	116	116	116
R62002	Reserve maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	158	158	158	158
Totaal		275	275	275	275

Programma 7

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R42101	Reserve onderwijshuisvesting (dekking kapitaallasten)	616	241	128	0
R48003	Reserve tijdelijk huisvesting en onderhoud scholen	425	198	171	171
R63003	Reserve jongerenactieplan	-0	-0	-0	-0
Totaal		1.040	440	299	171

Programma 9

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R53101	Reserve kleedaccommodaties Tuilland				
R54001	Reserve kunstwerk gemeentehuis	47	47	47	47
	Totaal	47	47	47	47

Programma 10

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R21001	Reserve verbreding A12	0	0	0	0
R21101	Reserve mobiliteit (dekking kapitaallasten)	82	70	58	46
R21102	Reserve duurzaam veilig (dekking kapitaallasten)	186	149	117	90
	Totaal	268	219	175	136

Programma 11

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R72101	Reserve vuilstortplaats Maarsbergen	24	24	24	24
R72301	Reserve bodemonderzoeken / -sanering	40	40	40	40
	Totaal	64	64	64	64

Programma 12

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam reserve	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
R00001	Algemene reserve, niet vrij aanwendbaar	1.589	1.589	1.589	1.589
R00002	Algemene reserve, vrij aanwendbaar	10.702	11.623	13.661	16.416
R58001	Reserve project "Anders en beter" Leersum	-0	-241	-473	-698
R58002	Reserve Cultuurhuis Pléiade (voorheen Raadshuisplein Doorn)	0	-270	-520	-750
R83001	Reserve grondexploitatie	45	584	582	582
R90001	Reserve beleid- en beheernota's	0	0	0	0
R92102	Reserve frictiekosten	-0	-0	-0	-0
R92202	Reserve egalisatie bezuinigingen	0	0	0	0
R96001	Reserve kapitaallasten nieuwbouw gemeentekantoor	0	-563	-1.093	-1.590
R96411	Reserve frictie organisatieontwikkeling	475	475	475	475
Totaal		12.812	13.198	14.220	16.024
Totaal reserves		17.820	17.361	18.083	19.605

Programma 1

(bedragen x € 1.000)

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
V00103	Voorziening waardeoverdracht bestuurders	888	848	808	768
V00104	Voorziening pensioenen wethouders -65 jaar	4.155	4.204	4.245	4.286
	Totaal	5.043	5.052	5.053	5.054

Programma 11

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
V72201	Voorziening onderhoud riolering / tariefsegalisatie	4.417	4.607	4.711	4.720
V72501	Voorziening tariefsegalisatie afval	79	0	39	85
	Totaal	4.495	4.607	4.750	4.805

Programma 12

Groot-boeknr.	Naam voorziening	Stand begin 2016	Stand begin 2017	Stand begin 2018	Stand begin 2019
V83002	Voorzieningen Lange Dreef	137	137	137	137
V96404	Voorziening persoonlijke opleidingsgelden	54	54	54	54
V96410	Voorziening sociaal statuut frictiekosten	0	0	0	0
	Totaal	191	191	191	191

Totaal voorzieningen

9.730	9.850	9.994	10.050
--------------	--------------	--------------	---------------

Bijlagen

Berekening Materieel Saldo

(bedragen x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019
Lasten	103.132	100.546	96.084	93.282
Toevoegingen aan reserves	2.614	2.890	2.916	2.133
Totaal lasten	105.746	103.436	99.000	95.416
Baten	103.361	102.144	98.430	94.776
Onttrekkingen aan reserves	2.000	1.136	423	148
Totaal baten	105.361	103.280	98.853	94.924
Incidentele lasten	3.241	1.655	1.307	696
Incidentele baten	3.095	1.443	1.049	444
Structureel en reeel begrotingssaldo	-239	57	110	-240

Subsidies

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 2 Openbare orde/veiligheid				
Subsidies buurtpreventie	10	10	10	10
Subsidies HALT	18	18	18	18
Totaal Programma 2 Openbare orde/veiligheid	28	28	28	28
Programma 3 Dienstverlening				
Dorpsgericht werken	100	100	100	100
Totaal Programma 3 Dienstverlening	100	100	100	100
Programma 4 Monumenten				
Subsidies monumentenzorg	60	0	0	0
Subsidie Open Monumentendag	5	5	5	5
Subsidies oudheidkamer	29	29	29	29
Totaal Programma 4 Monumenten	94	34	34	34
Programma 5 WMO				
Subsidies WMO	41	41	41	41
Subsidies ondersteunende begeleiding	124	124	124	124
Totaal Programma 5 WMO	166	166	166	166
Programma 5 Sociale zaken en WSW				
Subsidies slachtofferhulp	10	10	10	10
Subsidies algemeen maatschappelijk werk	469	469	469	469
Subsidies nota Mantelzorg	66	66	66	66
Subsidies mensen met een beperking	16	16	16	16
Totaal Programma 5 Sociale zaken en WSW	561	561	561	561
Programma 6 Volksgezondheid				
Subsidies openbare gezondheidszorg	3	3	3	3
Subsidies lokaal gezondheidsbeleid	11	11	11	11
Totaal Programma 6 Volksgezondheid	14	14	14	14
Programma 6 Maatschappelijke zorg				
Subsidies lokale omroep	28	28	28	28
Subsidies Vrijwilligerswerk	106	106	106	106
Totaal Programma 6 Maatschappelijke zorg	134	134	134	134

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 6 Ouderenbeleid				
Subsidies ouderenwerk	251	251	251	251
Subsidies nota ouderen	14	14	14	14
Totaal Programma 6 Ouderenbeleid	265	265	265	265
Programma 6 Interculturalisatie				
Subsidies vreemdelingenwerk	64	64	64	64
Totaal Programma 6 Interculturalisatie	64	64	64	64
Programma 7 Onderwijs				
Subsidies basisscholen	26	14	0	0
Subsidies OAB	495	495	495	495
Totaal Programma 7 Onderwijs	521	508	495	495
Programma 7 Jeugdbeleid				
Subsidies jeugd- en jongerenwerk	354	304	304	304
Subsidies jeugd- en jongerenwerk scouting	9	9	9	9
Totaal Programma 7 Jeugdbeleid	364	314	314	314
Programma 7 Peuterspeelzalen				
Subsidies peuterspeelzalen	23	23	23	23
Totaal Programma 7 Peuterspeelzalen	23	23	23	23
Programma 8 Recreatie en toerisme				
Diverse lasten recreatie	31	31	31	31
Subsidies recreatie	29	29	29	29
Subsidies recreatie kinderboerderij	16	16	16	16
Subsidies toerisme VVV	52	52	52	52
Totaal Programma 8 Recreatie en toerisme	128	128	128	128
Programma 9 Bibliotheek				
Subsidies bibliotheek	880	830	830	830
Totaal Programma 9 Bibliotheek	880	830	830	830

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2016	2017	2018	2019
Programma 9 Sport				
Bijdrage bosbad Leersum	144	144	144	144
Bijdrage zwembad Woestduin	209	209	209	0
Subsidie Hoenderdaal	175	175	175	175
Sportimpuls.nl	160	160	160	160
Combinatiefunctie overig	40	40	40	40
Totaal Programma 9 Sport	729	729	729	519
Programma 9 Kunst en cultuur				
Subsidie huisvesting Muziekschool	43	43	43	43
Subsidies Cultuurnota	165	165	165	165
Subsidie huisvesting Tabaksteeltmuseum	3	3	3	3
Totaal Programma 9 Kunst en cultuur	211	211	211	211
Totaal	4.282	4.109	4.095	3.886

Overzicht van lasten en baten per product

(bedragen x € 1.000)

Programma 1	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Bestuurlijke zaken						
001.00 Raad en Raadscommissies	761	838	720	720	720	720
001.02 College van B&W	1.021	883	847	847	847	847
001.03 College van B&W voormalig	558	392	384	377	377	374
002.00 Best.onderst. B&W	219	188	191	191	191	191
002.03 Representatie en kabinetzaken	121	112	112	112	112	112
002.04 Communicatie	651	609	609	609	609	609
002.05 Ondernemingsraad/G.O.	124	152	152	151	151	151
002.08 Streekarchief	0	172	165	167	168	168
003.00 GBA basisadministratie	428	402	405	387	387	387
003.06 Verkiezingen	222	241	41	166	166	251
003.07 Nationaliteitsaangelegenheden	63	68	65	65	65	65
004.04 GBA uittreksels en verklaringen	26	28	28	28	28	28
004.05 Nationaliteitsaangelegenheden	12	12	12	12	12	12
005.01 Bestuurlijke samenwerking	105	119	119	119	119	119
006.00 Griffie	402	421	370	370	370	370
006.01 Rekenkamer(functie)	14	38	38	38	38	38
541.04 Streekarchief	166	0	0	0	0	0
Totaal lasten	4.892	4.675	4.260	4.359	4.360	4.441
Baten						
Bestuurlijke zaken						
001.00 Raad en Raadscommissies	-1	0	0	0	0	0
004.04 GBA uittreksels en verklaringen	-56	-70	-70	-70	-70	-70
004.05 Nationaliteitsaangelegenheden	-17	-16	-16	-16	-16	-16
Totaal baten	-73	-87	-87	-87	-87	-87
Resultaat	4.819	4.588	4.173	4.272	4.273	4.354

(bedragen x € 1.000)

Programma 2	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Openbare orde / veiligheid						
140.00 Buurtpreventie	0	10	10	10	10	10
140.01 Dierenbescherming	5	6	6	6	6	6
140.02 Openbare orde/veiligheid:veiligheidspl.	390	458	457	457	457	457
140.04 Doodschouw	17	10	10	10	10	10
140.05 Uitv APV/openb.orde, incl.bijz.wetten	782	619	603	603	603	603
140.06 Algemeen beleid politie	0	0	0	0	0	0
Brandweer						
120.01 Preventie-preparatie-repressie	55	52	51	51	51	51
120.03 Rampenbestrijding	3.370	3.079	2.916	2.766	2.715	2.713
Totaal lasten	4.619	4.234	4.054	3.903	3.853	3.850
Baten						
Openbare orde / veiligheid						
140.05 Uitv APV/openb.orde, incl.bijz.wetten	-24	-16	-16	-16	-16	-16
Brandweer						
120.01 Preventie-preparatie-repressie	-0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-25	-16	-16	-16	-16	-16
Resultaat	4.595	4.218	4.038	3.887	3.837	3.834

(bedragen x € 1.000)

Programma 3	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Dienstverlening						
002.01 Cie bezwaarschriften	310	225	225	225	225	225
002.02 Klachtenbehandeling	25	29	29	29	29	29
002.06 E-dienstverlening	136	233	180	180	180	180
003.01 Burgerzaken	641	631	624	604	603	566
003.02 Reisdocumenten	273	286	291	273	273	273
003.03 Rijbewijzen	109	128	141	123	123	123
003.04 Straatnaamgeving en huisnummering	9	9	9	9	9	9
004.01 Documenten	291	190	190	190	190	190
004.03 Rijbewijzen	43	50	50	50	50	50
822.01 Bouw en woningtoezicht	2.351	2.767	2.712	2.736	2.736	2.735
822.04 Basisregistratie Adressen en Gebouwen	259	214	209	209	209	209
822.06 Projecten - leges	91	0	0	0	0	0
Dorpsgericht werken						
002.07 Dorpsgericht werken	466	669	472	470	470	469
Totaal lasten	5.003	5.432	5.133	5.100	5.098	5.059
Baten						
Dienstverlening						
003.04 Straatnaamgeving en huisnummering	0	-1	-1	-1	-1	-1
004.01 Documenten	-556	-493	-493	-493	-493	-493
004.02 Burgerlijke stand	-132	-112	-112	-112	-112	-112
004.03 Rijbewijzen	-162	-200	-200	-200	-200	-200
822.01 Bouw en woningtoezicht	-3	-31	-31	-31	-31	-31
822.04 Basisregistratie Adressen en Gebouwen	-5	0	0	0	0	0
822.06 Projecten - leges	-33	0	0	0	0	0
823.00 Leges bouwvergunningen	-661	-1.124	-1.124	-1.124	-1.124	-1.124
939.00 Baten precariobelasting	-19	-731	-738	-738	-738	-738
Totaal baten	-1.571	-2.692	-2.699	-2.699	-2.699	-2.699
Resultaat	3.432	2.740	2.434	2.401	2.399	2.360

(bedragen x € 1.000)

Programma 4	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie						
540.02 Allemanswaard	1.118	109	108	107	106	105
810.00 Bestemmingsplannen	1.603	1.377	1.143	1.129	1.125	1.124
Wonen						
820.00 Woningwetbouw na 31-12-1945	520	673	647	629	644	471
821.00 Stedelijke vernieuwing	127	128	135	134	134	134
822.02 Overige volkshuisvesting	7	4	4	4	4	4
Woonwagengebeleid						
822.00 Woonwagencentrum	59	97	68	64	64	64
Natuur, landschap/cult.hist. & monumenten						
541.00 Monumentenzorg	595	0	0	0	0	0
541.01 Kerktorens (gemeentelijke monumenten)	8	0	0	0	0	0
541.02 Overige gemeentelijke monumenten	6	0	0	0	0	0
541.03 Musea Amerongen	58	32	31	30	30	29
541.05 Musea Doorn	0	28	29	29	29	29
550.00 Natuur en landschap	436	448	445	438	437	437
821.01 Monumentenzorg	0	588	594	518	515	513
821.03 Gemeentelijke monumenten Amerongen	0	5	6	6	6	6
821.04 Gemeentelijke monumenten Leersum	0	9	11	11	11	11
821.05 Gemeentelijke monumenten Doorn	0	10	12	12	12	12
Totaal lasten	4.537	3.507	3.232	3.111	3.115	2.939
Baten						
Ruimtelijke ordening en structuurvisie						
810.00 Bestemmingsplannen	-30	-5	-5	-5	-5	-5
Wonen						
820.00 Woningwetbouw na 31-12-1945	-713	-360	-257	-244	-235	-226
822.02 Overige volkshuisvesting	-28	0	0	0	0	0
Woonwagengebeleid						
822.00 Woonwagencentrum	-14	-6	-9	-9	-9	-9
Natuur, landschap/cult.hist. & monumenten						
541.03 Musea Amerongen	-4	-4	-5	-5	-5	-5
550.00 Natuur en landschap	-18	-29	-9	-9	-9	-9
Totaal baten	-806	-404	-284	-272	-263	-253
Resultaat	3.731	3.103	2.948	2.839	2.852	2.685

(bedragen x € 1.000)

Programma 5		Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
					2017	2018	2019
Lasten							
WMO							
620.03	WMO Overig	417	0	0	0	0	0
622.00	WMO Huishoudelijke verzorging	5.006	0	0	0	0	0
652.01	WMO Wonen Rollen Vervoer	1.840	0	0	0	0	0
661.00	Wmo OGGZ	0	18	18	18	18	18
661.01	Wmo Wonen Rollen Vervoer	0	1.350	1.350	1.350	1.350	1.350
662.00	Wmo Ondersteunende begeleiding	0	123	124	124	124	124
662.01	Wmo Huishoudelijke verzorging	0	4.264	4.142	4.008	4.008	4.008
670.04	Wmo Subsidies	0	41	41	41	41	41
670.10	Wmo Regiotaxi	0	475	475	475	475	475
670.11	Wmo Parkeerkaarten	0	5	5	5	5	5
671.01	Wmo Overig	0	100	100	100	100	100
671.02	Wmo Contract SVB	0	15	15	15	15	15
671.03	Contract Wmo-kantoor	0	152	152	152	152	152
Sociale zaken en WSW							
482.02	Participatiebudget educatie	0	248	248	248	248	248
610.00	Bijstandsverlening	11.148	10.102	10.612	10.611	10.611	10.611
610.01	Uitvaart door gemeente	7	8	8	8	8	8
611.00	Werkgelegenheid	2.520	262	262	260	260	260
620.00	Algemeen maatschappelijk werk	487	0	-0	0	0	0
620.04	Nota Mantelzorg	32	0	0	0	0	0
620.05	Antidiscriminatie	15	0	0	0	0	0
623.00	Participatiebudget re-integratie	584	0	0	0	0	0
623.02	Participatiebudget educatie	94	0	0	0	0	0
652.02	Beleidsnota mensen met een beperking	12	0	0	0	0	0
652.03	Implementatie transities Sociaal Domein	475	0	0	0	0	0
670.01	Algemeen maatschappelijk werk	0	501	508	508	508	508
670.05	Nota Mantelzorg	0	65	66	66	66	66
670.06	Antidiscriminatie	0	16	16	16	16	16
670.12	Beleidsnota mensen met een beperking	0	16	16	16	16	16
Minim 613.00	Koopkrachttegoetkoming	81	0	0	0	0	0
614.00	Minimabeleid	1.276	1.223	1.156	1.148	1.141	1.141
Totaal lasten		23.994	18.982	19.314	19.170	19.162	19.161
Baten							
WMO							
620.03	WMO Overig	-16	0	0	0	0	0
622.00	WMO Huishoudelijke verzorging	-1.256	0	0	0	0	0
652.01	WMO Wonen Rollen Vervoer	-129	0	0	0	0	0
667.00	Wmo Eigen bijdrage	0	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
670.10	Wmo Regiotaxi	0	-110	-110	-110	-110	-110
Sociale zaken en WSW							
482.02	Participatiebudget educatie	0	-245	-245	-245	-245	-245
610.00	Bijstandsverlening	-8.044	-7.784	-7.953	-7.953	-7.953	-7.953
610.01	Uitvaart door gemeente	-3	0	0	0	0	0
611.00	Werkgelegenheid	-2.306	0	0	0	0	0
623.00	Participatiebudget re-integratie	-582	0	0	0	0	0
623.02	Participatiebudget educatie	-89	0	0	0	0	0
652.03	Implementatie transities Sociaal Domein	-14	0	0	0	0	0
Minima beleid en schulphulpverlening							
614.00	Minimabeleid	-100	-80	-80	-80	-80	-80
Totaal baten		-12.539	-9.619	-9.788	-9.788	-9.788	-9.788
Resultaat		11.455	9.364	9.526	9.382	9.374	9.373

(bedragen x € 1.000)

Programma 6	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Volksgezondheid						
714.00 Openbare gezondheidszorg	384	400	401	399	399	399
714.01 Kadernota Gezondheid	21	11	11	11	11	11
715.00 Jeugdgezondheidszorg (uniform)	1.394	1.444	1.470	1.466	1.466	1.466
716.00 Jeugdgezondheidszorg (maatwerk)	6	0	0	0	0	0
Maatschappelijke zorg						
580.01 Mediavoorzieningen	9	48	29	28	28	28
630.01 Sociaal cultureel werk	277	0	5	5	4	4
630.03 Vrijwilligerswerk	102	0	0	0	0	0
670.08 Sociaal en cultureel werk	0	248	246	240	240	240
670.09 Vrijwilligerswerk	0	114	116	116	116	116
Cultuurhuizenbeleid						
580.03 Cultuurhuizenbeleid	19	0	0	0	0	0
Ouderenbeleid						
620.01 Bejaardenzorg	312	0	0	0	0	0
620.02 Indicatiestelling	13	0	0	0	0	0
670.02 Ouderenwerk	0	270	274	273	273	273
670.03 Nota Ouderen	0	14	14	14	14	14
671.00 Informatiepunten ouderen	0	52	52	52	52	52
Interculturalisatie						
621.00 Vreemdelingen	111	87	88	88	88	88
621.02 WIN Wet Inburgering Nieuwkomers	49	31	12	12	12	12
621.04 ROA / VVTV	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	2.698	2.720	2.716	2.704	2.704	2.704
Baten						
Volksgezondheid						
714.00 Openbare gezondheidszorg	-9	-9	-10	-10	-10	-10
Maatschappelijke zorg						
630.01 Sociaal cultureel werk	-47	0	0	0	0	0
670.08 Sociaal en cultureel werk	0	-47	-48	-48	-48	-48
Interculturalisatie						
621.00 Vreemdelingen	-18	0	0	0	0	0
621.01 A Z C	1	-209	-173	-173	-173	-173
Totaal baten	-73	-265	-230	-230	-230	-230
Resultaat	2.625	2.455	2.486	2.474	2.474	2.473

				(bedragen x € 1.000)			
Programma 7		Jaar- rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenbegroting		
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten							
Onderwijs							
420.00	Openbaar basisonderwijs excl. huisv.	28	30	30	29	29	29
420.02	Openb.basisonderw.excl.huisv. Maarn	6	0	0	0	0	0
420.03	Openb.basisonderw.excl.huisv. Amerongen	2	0	0	0	0	0
420.04	Openb.basisonderw.excl.huisv. Leersum	14	0	0	0	0	0
420.05	Openb.basisonderw.excl.huisv. Doorn	21	0	0	0	0	0
420.06	Openb.basisonderw.excl.huisv. Driebergen	9	0	0	0	0	0
420.10	Basisonderwijs, excl.huisv. Maarn	0	27	27	27	27	27
420.20	Basisonderwijs, excl.huisv. Amerongen	0	17	17	17	17	17
420.30	Basisonderwijs, excl.huisv. Leersum	0	36	36	36	36	36
420.40	Basisonderwijs, excl.huisv. Doorn	0	52	52	34	34	34
420.50	Basisonderwijs, excl.huisv. Driebergen	0	61	61	61	61	61
422.01	BBO gymnastiek	0	0	0	0	0	0
422.02	Bijz.basisonderw. excl.huisv. Maarn	10	0	0	0	0	0
422.03	Bijz.basisonderw. excl.huisv. Amerongen	15	0	0	0	0	0
422.04	Bijz.basisonderw. excl.huisv. Leersum	14	0	0	0	0	0
422.05	Bijz.basisonderw. excl.huisv. Doorn	40	0	0	0	0	0
422.06	Bijz.basisonderw. excl.huisv. Driebergen	49	0	0	0	0	0
430.10	Spec.(voortg.) onderw. excl.huisv. Maarn	0	23	23	23	23	23
430.40	Spec.(voortg.) onderw. excl.huisv. Doorn	0	23	23	23	23	23
432.02	Bijz.speciaal onderw.excl.huisv. Maarn	20	0	0	0	0	0
432.05	Bijz.speciaal onderw.excl.huisv. Doorn	23	0	0	0	0	0
480.00	Onderwijsbegeleiding	4	0	0	0	0	0
480.01	Logopedie	16	0	0	0	0	0
480.02	Div. lasten&baten onderwijs excl.huisv.	0	11	0	0	0	0
480.04	Subsidieregeling basisscholen	20	43	26	14	0	0
480.05	Leerlingenvervoer	585	602	603	601	601	601
480.06	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	508	625	583	581	581	581
480.08	Leerplichtzaken	274	263	264	260	260	260
Onderwijshuisvesting							
421.00	Openbaar basisonderwijs huisvesting	339	2.040	2.097	1.879	2.237	2.386
421.02	Openb.basisonderw.huisvesting Maarn	8	0	0	0	0	0
421.03	Openb.basisonderw.huisvesting Amerongen	69	0	0	0	0	0
421.04	Openb.basisonderw.huisvesting Leersum	9	0	0	0	0	0
421.05	Openb.basisonderw.huisvesting Doorn	6	0	0	0	0	0
421.06	Openb.basisonderw.huisvesting Driebergen	36	0	0	0	0	0
421.10	Basisonderwijs, huisvesting Maarn	0	10	10	10	70	57
421.20	Basisonderwijs, huisvesting Amerongen	0	85	94	94	94	94
421.30	Basisonderwijs, huisvesting Leersum	0	59	21	21	21	21
421.40	Basisonderwijs, huisvesting Doorn	0	550	52	101	114	27
421.50	Basisonderwijs, huisvesting Driebergen	0	118	394	50	50	50
423.00	Huisvesting BBO	1.055	0	0	0	0	0
423.02	Bijz.basisonderw. huisvesting Maarn	6	0	0	0	0	0
423.03	Bijz.basisonderw. huisvesting Amerongen	11	0	0	0	0	0
423.04	Bijz.basisonderw. huisvesting Leersum	212	0	0	0	0	0
423.05	Bijz.basisonderw. huisvesting Doorn	142	0	0	0	0	0
423.06	Bijz.basisonderw. huisvesting Driebergen	188	0	0	0	0	0

(bedragen x € 1.000)						
Programma 7	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
Lasten				2017	2018	2019
431.00 VSO, huisvesting	0	556	513	505	493	485
431.10 Spec.(voortg.)onderw. huisvesting Maarn	0	26	26	26	26	26
431.40 Spec.(voortg.)onderw. huisvesting Doorn	0	9	9	9	9	9
433.00 Huisvesting VSO De Sprong	299	0	0	0	0	0
433.01 Huisvesting BSO	19	0	0	0	0	0
433.02 Bijz.speciaal onderwijs huisv. Maarn	24	0	0	0	0	0
433.05 Bijz.speciaal onderwijs huisv. Doorn	59	0	0	0	0	0
441.00 Huisvesting openb. voortg. onderwijs	159	698	657	1.389	985	972
441.05 Openb.voortg.onderw. huisvesting Doorn	11	0	0	0	0	0
441.10 Voortg.onderwijs, huisvesting Maarn	0	30	26	26	26	26
441.40 Voortg.onderwijs, huisvesting Doorn	0	356	71	571	71	71
443.00 Bijz. voortg. onderwijs huisvesting	481	0	0	0	0	0
443.01 VERV. Huisv Scholeng.schap M'bergen	5	0	0	0	0	0
443.02 Bijz.voortg.onderw. huisvesting Maarn	24	0	0	0	0	0
443.05 Bijz.voortg.onderw. huisvesting Doorn	25	0	0	0	0	0
480.09 Div. lasten&baten huisvesting onderwijs	17	13	-146	48	7	7
Jeugdbeleid						
580.02 Speelplaatsen	220	260	257	255	238	225
630.00 Jeugd- en jongerenwerk	502	0	10	8	8	8
670.07 Jeugd- en jongerenwerk	0	492	401	350	350	350
Peuterspeelzalen						
650.00 Peuterspeelzalen	44	46	45	43	43	42
Volwasseneneducatie						
482.00 Volwasseneneducatie	3	0	0	0	0	0
Kinderopvang						
650.01 Hele dagopvang en buitenschoolse opvang	247	238	253	211	210	207
Totaal lasten	5.876	7.400	6.535	7.302	6.743	6.755
Baten						
Onderwijs						
420.04 Openb.basisonderw.excl.huisv. Leersum	-1	0	0	0	0	0
420.30 Basisonderwijs, excl.huisv. Leersum	0	-1	-1	-1	-1	-1
422.05 Bijz.basisonderw. excl.huisv. Doorn	-1	0	0	0	0	0
480.05 Leerlingenvervoer	-41	-45	-45	-45	-45	-45
480.06 Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-359	-350	-350	-350	-350	-350
Onderwijshuisvesting						
421.10 Basisonderwijs, huisvesting Maarn	0	0	0	0	0	-409
421.40 Basisonderwijs, huisvesting Doorn	0	0	0	0	-203	0
421.50 Basisonderwijs, huisvesting Driebergen	0	0	-167	0	0	0
423.04 Bijz.basisonderw. huisvesting Leersum	-4	0	0	0	0	0
423.05 Bijz.basisonderw. huisvesting Doorn	-19	0	0	0	0	0
441.00 Huisvesting openb. voortg. onderwijs	0	0	0	-33	-33	-33
441.40 Voortg.onderwijs, huisvesting Doorn	0	-285	0	-1.069	0	0
Jeugdbeleid						
630.00 Jeugd- en jongerenwerk	2	0	0	0	0	0
670.07 Jeugd- en jongerenwerk	0	-1	-1	-1	-1	-1
Peuterspeelzalen						
650.00 Peuterspeelzalen	-22	-23	-22	-22	-22	-22
Kinderopvang						
650.01 Hele dagopvang en buitenschoolse opvang	-245	-245	-250	-250	-250	-250
Totaal baten	-690	-950	-835	-1.771	-904	-1.111
Resultaat	5.187	6.450	5.699	5.531	5.839	5.644

(bedragen x € 1.000)

Programma 8	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Economische zaken						
310.00 Weekmarkt	110	103	101	101	101	101
310.01 Overige economische aangelegenheden	158	272	270	264	262	262
310.02 Bedrijven Investeringszone (wet BIZ)	29	45	45	45	45	45
Recreatie en toerisme						
560.01 Recreatie	271	219	221	221	221	221
560.03 Regionalisering VVV	33	0	0	0	0	0
Totaal lasten	602	638	637	631	630	629
Baten						
Economische zaken						
310.00 Weekmarkt	-14	-11	-11	-11	-11	-11
310.02 Bedrijven Investeringszone (wet BIZ)	-35	-45	-45	-45	-45	-45
311.00 Baten marktgelden	-63	-111	-112	-112	-112	-112
Recreatie en toerisme						
560.01 Recreatie	-66	0	0	0	0	0
560.03 Regionalisering VVV	-33	0	0	0	0	0
935.00 Forensenbelasting	-287	-240	-263	-263	-263	-263
936.00 Toeristenbelasting	-459	-735	-823	-823	-823	-823
Totaal baten	-955	-1.141	-1.253	-1.253	-1.253	-1.253
Resultaat	-354	-503	-616	-623	-624	-624

(bedragen x € 1.000)						
Programma 9	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Sport						
530.00 Zwembad de Zwoer Driebergen	770	783	782	781	340	340
530.01 Bosbad Leersum	164	163	165	159	159	159
530.02 Zwembad Woestduin Doorn	170	207	210	210	1	1
530.03 Tennisbanen	75	80	145	144	143	142
530.04 Overige sport	874	428	335	332	327	325
530.07 Golfterrein Doorn	60	56	56	56	56	56
530.08 Combinatiefuncties	224	247	200	200	200	200
Sportacc. en zwembaden						
530.09 Sportzaal Overberg	100	82	84	71	69	69
530.10 Sporthal De Ploeg A'rongen	0	0	0	0	0	0
530.11 Sporthal Steinheim Doorn	284	259	279	268	264	263
530.12 Gym.lokaal Weidestraat D'bergen	47	47	47	48	48	48
530.13 Gym.lokaal Doorn	60	40	41	38	38	38
531.00 Sportvelden Driebergen	314	437	489	476	472	469
531.01 Sportvelden Amerongen	138	265	257	254	269	246
531.02 Sportvelden Doorn	267	284	283	297	294	291
531.03 Sportvelden Leersum	146	141	141	139	138	136
531.04 Sportvelden Maarn	138	206	222	221	220	217
531.05 Onderhoud buitensportaccommodaties	274	300	309	291	292	291
Kunst en cultuur						
511.01 Muziekonderwijs	98	47	48	48	48	48
511.02 Oefenruimte instellingen Buurtsteeg	14	19	20	18	18	18
540.00 Kunst	93	132	133	131	131	131
540.03 Cultuurnota	56	132	165	165	165	165
540.04 Kunst en cultuur	1	0	0	0	0	0
Bibliotheek						
510.00 Openbare bibliotheek	931	946	909	859	858	858
Totaal lasten	5.300	5.303	5.319	5.206	4.549	4.510
Baten						
Sport						
530.01 Bosbad Leersum	-43	-43	-43	-43	-43	-43
530.03 Tennisbanen	-16	-17	-17	-17	-17	-17
530.04 Overige sport	-54	-54	-54	-53	-53	-53
530.08 Combinatiefuncties	0	-46	0	0	0	0
Sportacc. en zwembaden						
530.09 Sportzaal Overberg	-7	-7	-7	-7	-7	-7
530.11 Sporthal Steinheim Doorn	-85	-85	-85	-85	-85	-85
530.12 Gym.lokaal Weidestraat D'bergen	-32	-31	-31	-31	-31	-31
530.13 Gym.lokaal Doorn	-45	-31	-31	-31	-31	-31
531.00 Sportvelden Driebergen	-38	-99	-110	-110	-110	-110
531.01 Sportvelden Amerongen	39	-72	-72	-72	-72	-72
531.02 Sportvelden Doorn	-74	-75	-76	-76	-76	-76
531.03 Sportvelden Leersum	-22	-22	-22	-22	-22	-22
531.04 Sportvelden Maarn	-63	-64	-64	-64	-64	-64
Kunst en cultuur						
511.02 Oefenruimte instellingen Buurtsteeg	-4	-3	-2	-2	-2	-2
540.00 Kunst	-3	-3	-3	-3	-3	-3
Totaal baten	-447	-650	-617	-617	-617	-616
Resultaat	4.853	4.653	4.702	4.589	3.932	3.894

(bedragen x € 1.000)

Programma 10	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Verkeer en vervoer						
210.04 Verkeersregelingen	0	1.286	1.294	1.280	1.274	1.359
211.00 Verkeersregelingen	714	0	0	0	0	0
212.00 Openbaar vervoer	59	62	168	166	166	376
Totaal lasten	773	1.348	1.462	1.446	1.440	1.735
Baten						
Verkeer en vervoer						
210.04 Verkeersregelingen	0	-18	-18	-18	-18	-18
211.00 Verkeersregelingen	-12	0	0	0	0	0
Totaal baten	-12	-18	-18	-18	-18	-18
Resultaat	761	1.330	1.444	1.429	1.422	1.718

(bedragen x € 1.000)

Programma 11	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Beheer openbare ruimte						
210.00 Wegen, straten en pleinen	3.347	3.666	3.922	3.929	4.101	4.221
210.01 Openbare verlichting	619	716	716	716	716	710
210.02 Gladheidsbestrijding	163	217	162	163	162	160
210.03 Klokken en uurwerken	13	12	12	11	11	11
240.00 Afwatering	231	169	230	230	230	230
560.00 Openbaar groen/openluchtrecre.	4.151	3.875	3.952	3.942	3.935	3.952
724.00 Begraafplaatsen, algemeen	968	1.017	982	970	969	967
724.10 Alg begraafplaats, Maarn	35	45	46	44	45	45
724.20 Begraafplaats, A'rongen	21	26	26	25	25	25
724.30 Onderhoud begraafplaatsen, Leersum	21	27	29	27	27	27
724.40 Nieuwe algemene begraafplaats, Doorn	26	51	52	49	50	50
724.50 Onderhoud begraafplaats, D'Bergen	28	41	44	43	43	43
Milieu en duurzaamheid						
721.00 Reiniging algemeen	3.180	3.880	4.142	4.278	4.278	4.278
722.00 Riolering, algemeen	4.561	4.738	5.040	5.040	5.040	5.040
723.00 Milieu algemeen	1.343	1.443	1.452	1.436	1.425	1.450
723.01 Ongediertebestrijding	58	68	69	70	70	70
723.02 Milieu, ISV3 bodem	-6	0	0	0	0	0
723.03 Milieu, ISV-geluid	-18	0	0	0	0	0
723.04 Milieu, bodemsanering	18	91	0	0	0	0
Totaal lasten	18.760	20.082	20.876	20.973	21.125	21.278
Baten						
Beheer openbare ruimte						
210.00 Wegen, straten en pleinen	-930	-561	-561	-561	-561	-561
210.01 Openbare verlichting	-2	-3	-3	-3	-3	-3
560.00 Openbaar groen/openluchtrecre.	-97	-70	-68	-68	-68	-68
724.20 Begraafplaats, A'rongen	-1	-0	-1	-1	-1	-1
732.00 Baten begraafplaatsrechten	0	-855	-848	-848	-848	-848
732.10 Baten begr.plaatsrechten Maarn	-63	0	0	0	0	0
732.20 Baten begr.plaatsrechten Amerongen	-113	0	0	0	0	0
732.30 Baten begr.plaatsrechten Leersum	-129	0	0	0	0	0
732.40 Baten begr.plaatsrechten Doorn	-208	0	0	0	0	0
732.50 Baten begr.plaatsrechten Driebergen	-260	0	0	0	0	0
Milieu en duurzaamheid						
721.00 Reiniging algemeen	-676	-686	-825	-825	-825	-825
722.00 Riolering, algemeen	-38	-45	-45	-45	-45	-45
723.00 Milieu algemeen	-2	0	0	0	0	0
725.00 Reinigingsrechten/afvalstoffen, alg	-3.258	-3.948	-4.070	-4.206	-4.206	-4.206
726.00 Riolering, algemeen	-4.874	-5.043	-5.345	-5.345	-5.345	-5.345
Totaal baten	-10.649	-11.210	-11.766	-11.902	-11.902	-11.902
Resultaat	8.111	8.872	9.110	9.071	9.223	9.375

(bedragen x € 1.000)

Programma 12	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Financiën						
330.00 Nutsbedrijven	99	16	10	8	7	6
822.03 Wet kenbaarheid Publ.Rechtelijke Beperk.	21	5	5	5	5	5
913.00 Deelnemingen/ aandelen e.d.	20	22	22	22	22	22
914.00 Geldleningen/ uitstaande gelden > 1 jaar	129	141	140	140	139	138
921.00 Algemene uitkeringen	-9	118	187	202	197	197
922.00 Algemene baten en lasten	236	215	698	578	408	448
922.01 Voormalig personeel	102	87	30	0	0	0
930.00 Uitvoering WOZ	622	504	504	504	504	504
940.00 Belastingen algemeen	356	246	246	246	246	246
960.00 Saldo van kostenplaatsen	438	565	560	0	0	0
980.00 Mutaties reserves	3.832	5.814	2.614	2.890	2.916	2.133
990.00 Saldo van rekening na bestemming	0	-1.589	0	0	0	0
Vastgoed / grondzaken						
001.01 Ambtswoning	63	35	57	56	55	32
003.05 Kadastrale informatie	30	94	94	94	94	94
120.02 Brandweergebouwen	445	406	430	459	456	454
580.04 De Binder	628	601	577	565	558	552
820.01 Gebouwen en gronden	2.118	822	817	442	364	360
830.00 Grondexploitatie	2.658	2.919	6.950	6.343	4.342	1.557
Totaal lasten	11.787	11.019	13.941	12.553	10.313	6.748
Baten						
Financiën						
004.06 WKPB	-0	-0	-0	-0	-0	-0
330.00 Nutsbedrijven	-110	-109	-108	-106	-105	-104
913.00 Deelnemingen/ aandelen e.d.	-258	-117	-117	-117	-117	-117
914.00 Geldleningen/ uitstaande gelden > 1 jaar	-1.303	-1.441	-1.196	-1.241	-1.305	-1.391
921.00 Algemene uitkeringen	-39.861	-35.030	-36.656	-36.013	-35.540	-35.518
922.00 Algemene baten en lasten	-257	0	0	0	0	0
931.00 OZB gebruikers	-1.011	-1.174	-1.203	-1.233	-1.233	-1.233
932.00 Baten onroerende zaakbelasting eigenaren	-7.763	-8.356	-8.565	-8.779	-8.779	-8.779
937.00 Baten hondenbelasting	-282	-279	-282	-282	-282	-282
940.00 Belastingen algemeen	-46	-30	-30	-30	-30	-30
960.00 Saldo van kostenplaatsen	0	-516	-1.171	-1.217	-1.233	-1.229
980.00 Mutaties reserves	-7.800	-6.362	-2.000	-1.136	-423	-148
Vastgoed / grondzaken						
001.01 Ambtswoning	-17	-17	-17	-17	-17	-17
003.05 Kadastrale informatie	-4	-4	-4	-4	-4	-4
120.02 Brandweergebouwen	-14	-0	-0	-0	-0	-0
580.04 De Binder	-333	-262	-265	-265	-265	-265
820.01 Gebouwen en gronden	-908	-1.281	-760	-760	-767	-541
830.00 Grondexploitatie	-1.032	-3.311	-7.499	-6.782	-5.209	-1.679
Totaal baten	-61.000	-58.290	-59.875	-57.984	-55.310	-51.339
Resultaat	-49.213	-47.271	-45.934	-45.431	-44.997	-44.591

(bedragen x € 1.000)

Programma 13	Jaar- rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenbegroting		
				2017	2018	2019
Lasten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling						
623.03 Participatiewet	0	2.814	2.631	2.432	2.263	2.172
662.02 Wmo begeleiding en dagbesteding	0	3.187	0	0	0	0
662.03 Wmo WTcg en CER	0	418	0	0	0	0
663.00 Wmo beschermd wonen	0	333	0	0	0	0
670.00 Transities Maatschappelijke Ontwikkeling	0	3.099	15.628	14.539	13.639	13.429
670.14 Nota Mantelzorg transitie	0	135	0	0	0	0
671.04 Clientondersteuning MEE	0	329	0	0	0	0
671.05 Expertpool AWBZ	0	268	0	0	0	0
671.06 Expertpool Jeugdzorg	0	582	0	0	0	0
671.07 Dorpsteams	0	245	7	7	7	7
671.08 Diverse kosten Transities Sociaal Domein	0	138	0	0	0	0
671.09 Contract Wmo-kantoor transitie	0	100	0	0	0	0
672.00 Wmo PGB	0	1.890	0	0	0	0
682.00 Jeugdzorg	0	6.529	0	0	0	0
683.00 SAVE bureau Jeugdzorg	0	1.070	0	0	0	0
Totaal lasten	0	21.138	18.266	16.978	15.909	15.607
Baten						
Transities Maatschappelijke Ontwikkeling						
663.00 Wmo beschermd wonen	0	-333	0	0	0	0
667.01 Wmo Eigen bijdrage AWBZ	0	-346	0	0	0	0
667.02 Wmo Eigen bijdrage Jeugd	0	-72	0	0	0	0
923.00 Uitkering deelfonds sociaal domein	0	-20.386	-17.892	-16.642	-15.765	-15.610
Totaal baten	0	-21.138	-17.892	-16.642	-15.765	-15.610
Resultaat	0	0	374	336	144	-3

